

Nitriansky samosprávny kraj

Krajská knižnica Karola Kmeťka v Nitre

Kalendár výročí

**osobností a udalostí
okresov Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce
na rok 2025**

Krajská knižnica Karola Kmeťka v Nitre

KALENDÁR VÝROČÍ

osobností a udalostí okresov Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce na rok 2025

Súpis jubilujúcich osobností a udalostí okresov Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce

Nitra 2024

OBSAH

Obsah	3
Úvod	4
Menný register	5
Miestny register	7
I. Osobnosti	11
II. Udalosti	87

ÚVOD

Vážení čitatelia,

Kalendár výročí okresov Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce na rok 2025, ktorý Vám prekladáme, je výberovým súpisom osobností životom a dielom spätých s týmito okresmi. Nájdete v ňom mená významných vedcov, umelcov, lekárov, pedagogických a kultúrnych pracovníkov, národných dejateľov a cirkevných predstaviteľov jubilujúcich v tomto roku. Jeho súčasťou sú aj výročia udalostí, ktoré sa udiali v spomínaných okresoch.

Heslá osobností obsahujú priezvisko a meno, dátum a miesto narodenia, úmrtia, stručnú charakteristiku osobnosti, základné životopisné údaje vo vzťahu k regiónu a výročie. Pri nejednotnosti prameňov o dátach narodenia alebo úmrtia sme použili údaje uvádzané v Slovenskom biografickom slovníku zv. I – VI (1986 – 1994). Heslá udalostí obsahujú dátum, ich stručnú charakteristiku a výročie. U oboch typov hesiel sú uvedené literárne pramene, umožňujúce používateľovi získať podrobnejšie informácie o osobnosti alebo udalosti, ktorá ho zaujíma.

Záznamy o osobnostiach sú uvádzané chronologicky podľa mesiacov a dní, udalosti sú radené chronologicky podľa rokov.

Pri spracovaní tohto súpisu bola použitá elektronická databáza regionálnych osobností a udalostí a ďalšie kartotéky Oddelenia metodiky, bibliografie, koordinácie a fondov Krajskej knižnice Karola Kmeťka v Nitre, fond regionálnej literatúry a všeobecné i špecializované encyklopedické diela. Prehľad o nich poskytuje bibliografia použitej literatúry, ktorá je súčasťou tohto kalendára. Všetky v nej uvedené informačné pramene sú záujemcom k dispozícii na oddelení metodiky, bibliografie, koordinácie a fondov.

Pre ľahšiu orientáciu je kalendár doplnený menným a miestnym registrom. V registroch sa uvádzajú čísla záznamov o príslušnej osobnosti a údaje o miestach, ktoré sa vzťahujú k jej životu.

Materiál je určený kultúrno-osvetovým pracovníkom, pedagógom, študentom a všetkým tým, ktorí sa zaujímajú o dejiny okresov Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce.

Zostavovateľka

MENNÝ REGISTER

(číslo uvedené pri mene znamená číslo záznamu)

ALAGOVICĎ, Alexander	188	GAŠPAROVÁ, Eleonóra	116
ALAKŠA, Milan	81	GERGELYI, Otmar	42
ALBINIOVÁ-JANOŠKOVÁ, Oľga	31	GERLEI (Hrdlička), Matej	28
ANDREJ-SVORAD sv.	204	GORAZD sv.	197
ANDREJKA, Július	67	GREGUŠKA, Štefan	109
ANTON zo Šankoviec	206	GRIESBACH, Štefan	64
BAGAR, Andrej	155	GROM, Anton	29
BAJLA, Ján	186	GRUBY, Dávid	111
BAJZA, Jozef Ignác	40	HÁBEL, František Xavér	143
BALÁŽI, Ľudovít	16	HADBAVÝ, Štefan Romuald	115
BÁRTA, Juraj	55	HAJDU, Štefan	105
BARTFAY, Tibor	137	HAVETTA, Eliáš (Elo)	15
BÉDER, Ján	79	HÁJKOVÁ, Mária	10
BELÁS, Ladislav	27	HERODEK, Július	66
BEŇO, Michal	14	HOLLÝ, Juraj (Jur)	22
BERCHTOLDT, František	86	HORECKÝ, Anton	87
BEZNÁK, Pavol	1	HORECKÝ, Ján	4
BITTER, Karol	84	HORVÁT (Horváth), Pavol	24
BOLDIŠ, Jozef	30	HRANKO, Martin	53
BORNEMISA, Pavol	6	HUČKO, Vladimír	96
BOŠIANSKY, Jozef	39	HUMPL, Ján	183
BRAXÁTOR, František	168	CHORÉNI, Jozef	72
BUZALKA, Michal	130	CHOVANEC, Michal	88
CASTIGLIONE, Dezider	35	JANDA, Jozef Napoleon	76
CAVALLI, Antonio	191	JAŠÍK, Rudolf	100
COBORI, Karol	189	JELENÁK, Ľudovít	156
CZAMBELOVÁ, Anna	51	JESENSKÝ, Janko	185
CZEIZEL, Gabriel	23	KABINA, Pavol	33
ČEPČEK, Štefan	26	KALINA, Jozef	57
DAMBORSKÝ, Ján	106	KALIX, Eugen	122
DODOKAY, Alexander	207	KAPOLKA, Belo	58
DÔNČOVÁ, Zlata	103	KARVAŠ, Jozef	126
DUBRAVICKÝ, Alojz	71	KASZÁS, Attila	43
DUBRAVICKÝ, Jozef	62	KEGLEVICH DE BUZIN, Štefan	181
DÚBRAVKA, Atanáz	139	KLUVANEC, Daniel	95
DUGONIČ, Andrej	146	KMEŤKO, Karol	177
DURGUT, Jozef Alojz	7	KOCEL	195
ESTERHÁZI, Imrich	65	KOLENČÍK, Ladislav	59
ESTERHÁZY, Mikuláš	125	KONŠTANTÍN Preslavský	201
FAITH, Filip	213	KOPÁL, Ján	153
FÁNDLY, Juraj	149	KOPASZ, Elemér	61
FARMADIN, Rudolf	184	KORBELL, Tibor	83
FEDORA, Jozef	41	KOREC, Ján Chryzostom	152
FELIXOVÁ, Oľga	49	KOREC, Vavrinec Michal	108
FESZTORÁCZY (Festoráci), Július	211	KOVÁČ-ADAMOV, Mišo	73
FIELES, Henrich	3	KOŽUCH, Michal	77
FOJTÍK, Juraj	56	KRAJČI (Malohradňanský), Pavel	12
FORGÁČ (Forgách), Mikuláš XI.	131	KRAMÁR, Viliam	97
FORMÁNEK, Rudolf	160	KRIVOSUDSKÝ, Ivan	174
FRAŠTACKÝ, Štefan	175	KRIŽAN, Martin	121
FRIČOVSKÝ, František	50	KROBOT, Ján	118
FUSKOVÁ, Gabriela	25	KRPELEC, Juraj	9
GÁBOROVÁ, Adela	36	KRUTÝ, Rudolf	48
GAJDOŠOVÁ-PERINOVÁ, Adela	21	KUCHÁRIK, Karol	158
GAŠPARÍK, Ján	147	LADISLAV I. sv.	99
GAŠPARÍK, Július Ernest	171	LANG (Láng), Adolf František	193

LAZAROVÁ, Katarína	85	SLABEJOVÁ, Božena	90
LEDAI, Leonard	78	SLÁDEČEK, Michal	135
LELKES, Adolf	151	SMRČOK (Mészáros), Eubomír	102
LIBA, Peter	133	STRÁNSKY, Albert	119
LIESKOVSKÝ, Andrej	44	STUDENÝ, František	182
MAHOLÁNYI (Machulinský), Ján	136	STUPKA, Anton	164
MALATINEC, Emil	38	SVĀTOPLUK I.	198
MARTINČEK (Mártonvölgyi), Ladislav	161	SVĀTOPLUK II.	200
MARTINKA, Jaroslav	63	SZENTIVÁNYI, Zsigmond	212
MARTVOŇOVÁ-HORNUNGOVÁ, Anna	180	ŠAMKO, Emil	178
MAŤAŠOVSKÝ, Ladislav	69	ŠAPOŠNIKOVOVÁ-Aujeská, Ludmila (Nataša)	93
MAURUS sv.	203	ŠEDÝ (Schedy), Jozef	19
MEĎŇANSKÝ, Martin	165	ŠMIGURA, Ernest	82
METOD sv.	52	ŠOREC (Sorecz), Imrich	120
MIGAZZI, Viliam	32	ŠPALDON, Emil	129
MIHINA, Štefan	92	ŠTÚR, Ján	132
MIKO, František	54	ŠVIHEL, Ladislav	163
MLYNKA, Ladislav	170	TELEGDY, Ján	209
MOJTO, František	141	TERLANDAI, Ján	5
MRVA, Ján	128	THURÓCZY, Karol	176
MUTKOVIČ, Ján	150	TOČKA, Imrich	68
NAUM sv.	202	TOKÁR, František	74
NÉČEI (Nécsey), Štefan	20	TOPOLČIANSKY - Turkobjec, Ján	208
NEMRAVA, František	60	TÓTH, Dominik	104
NEUGEBAUER, Eduard	148	TURBA, Belo	110
NEUGEBAUER, Jozef	192	TVRDÝ, Juraj	91
NEUGEBAUEROVÁ, Anna	47	TYRŠEL, Ľudovít	145
OBERT, Viliam	17	UJHÁZYOVÁ, Dagmar	187
OROS, Ján	98	URMÍNSKY, Jozef	80
OSTROVSKÝ, Jozef	89	VAGNER, Jozef	162
OSTROVSKÝ, Juraj	117	VALAŠŤAN-DOLINSKÝ, Ján	37
OZÁBAL, Jozef	124	VALEHRACHOVÁ-Matulayová, Margita	142
PALLYA, Štefan	123	VALKOVIČ, Gustáv	11
PALUĎAI (Palugyay), Imrich	157	VAŽANSKÝ, Otakar	46
PAULIK, Ondrej	172	VELECKÝ, Vladimír	112
PAVELEKOVÁ, Magda	94	VICHING (Wiching)	199
PÁZMÁŇ, Peter	138	VINCENT	205
PÉTER, Jozef	107	WEIL, Maurice Henri	173
PIOVARČI, Alexej	70	WEISZ, Eduard	144
PODOLAY, František Viktor	75	ZÁBORSKÝ, Viliam	140
POKORNÁ, Mária	159	ZELNÍK, Jaroslav	166
PONGRÁC, Karol	134	ZOBEL, Leo	13
PÖSTÉNY, Ján	154	ZONGOR, Žigmund	190
POTOČÁR, Jozef	101		
PRIBINA	194		
PRUŽINSKÝ, Dominik	169		
RASTISLAV	196		
REVICKÝ, Bartolomej	113		
RICHTÁR, Jozef	45		
RIPPELI, František	210		
SALVA, Tadeáš	2		
SALZMANN, Alexander	179		
SELEPČÉNI-POHRONEC (Slepčiansky), Juraj	8		
SCHEER, Michal Maximilián	18		
SCHILLER, Žigmund	127		
SCHURMANN, Maximilián	114		
SIEGLEROVÁ, Alžbeta	34		
SIMON, Alexander	214		

MIESTNY REGISTER

(číslo uvedené pri mieste znamená číslo záznamu, resp. záznamov)

Addis Abeba (Etiópia)	89	Čachtice	113
Alekšince	25,151	Častá	149
Báb	28,255	Čeľadice	205
Babie	55	Čermany	76
Bačín	73	Červený Kláštor	115
Bádice	223	Český Těšín (Česká republika)	172
Bagnolo Piemonte (Taliansko)	121	Deutenhoffen	134
Bánovce nad Bebravou	84,119,132,153,184	Diakovce	31
Banská Bystrica	51,119,126,147,185, 187	Divina (pri Žiline)	16
Banská Štiavnica	24,67,118	Divinka	165
Beckov	70,113	Dlhá nad Váhom	207
Békéšcaba (Maďarsko)	37	Dodoka (Rumunsko)	207
Beladice	205	Dolné Držkovce-Veľké Držkovce	14,177
Beluša	175	Dolné Kočkovce	41
Bódvarakó (Maďarsko)	181	Dolné Orešany	167
Bohdanovce nad Trnavou	88	Dolný Ohaj	82
Boleráz	12	Dolný Pial	104
Borovce (pri Piešťanoch)	7	Dražovce	87
Bošany	152	Drietoma	172
Branč	61	Dunajská Lužná	104,170
Branovo	57	Gajary	28
Bratislava	1,2,4,9,10,11,12,13, 14,15,16,24,26,27,30,32,35,36,38,40,42,44,48,49,50,51, 54,55,56,61,62,63,64,70,73,75,79,81,83,85,90,93,94,95, 97,100,101,102,103,106,110,112,113,114,116,118,119, 120,126,127,130,131,133,137,138,139,140,142,144,145, 147,148,150,151,152,153,155,156,159,161,163,168,171, 174,175,178,180,182,185,186,187,189,190	Galanta	125,183
Brekov	36	Gelnica	133
Brezno	139	Göteborg (Švédsko)	159
Brno (Česká republika)	46,58,67,73,84,96, 152	Grosshöflein (Rakúsko)	125
Brodno (časť Žiliny)	16	Háj	31
Brodzany	66	Handlová	108
Bučany	92	Halič	130
Budapešť (Maďarsko)	13,39,43,46,75,111, 122,127,123,127,134,137,144,146,162,177,181,192,193, 213	Hlohovec	10,35,44,150
Budín (Maďarsko)	120,146,149,188	Holíč	189
Bušovce	42	Horné Lefantovce	21,48,120
Bytčica	87	Horné Saliby	56
Cabaj-Čápor	16,134,211	Horný Ohaj	226
Carei (Rumunsko)	146	Horovce	72
Cífer	124	Hostie	58
Cluj (Rumunsko)	185	Hostín (Česká republika)	183
Cuenca (Ekvádor)	121	Hrádek-Tedražice (Česká republika)	164
Čab	70	Hrebienok (Vysoké Tatry)	58
Čadca	129,132	Hronský Beňadik	205
		Hruboňovo	257
		Hrušky (Česká republika)	112
		Hurbanovo	127
		Chtelnica	89
		Chorvátsky Grob-Čierna Voda	55
		Chynorany	5
		Ilava	72
		Ivanka pri Nitre	16,237
		Istebné	55
		Istebník (súčasť Trenčína)	165

Jacovce	28	155,161,185	
Jáger (Maďarsko)	99	Merašice	156
Jánovce-Machalovce	115	Michalok	55
Jarok	9,109	Michalovce	3,75
Jasenová	31	Milochov	27
Jasov	152	Mlyňany	15,45
Jedľové Kostol'any	181,215	Mníchov (Nemecko)	20,134
Jelenec	67,131	Močenok (Sládečkovce)	16,65,71,73,120,135, 157,162,188,197
Kalinčiakovo-Levice	126	Modra	107,183
Kalocsa (Maďarsko)	7	Mojmírovce (Urmín)	7,59,80,81,162
Katovice (Poľsko)	2	Moravský Svätý Ján	55,124,128
Kežmarok	58,185	Nadlice	62,71
Klasov	82	Nagybánhegyes (Maďarsko)	77
Klenov	133	Naháč	149
Klišské Podhradie	99	Neverice	230
Komárno	1,11,34,43,104,161	Necpaly	76
Kopčany	106	Nevidzany	30,95
Kostoľany pod Tribečom	57	Nitra	1,2,3,4,5,6,9,11,13, 16,17,18,19,21,22,23,24,25,26,27,28,29,33,34,35,36,37, 38,39,41,42,44,46,47,48,49,50,51,54,55,56,57,59,60,61, 62,63,64,65,66,67,68,69,71,72,75,77,78,79,82,84,85,87, 89,90,91,92,93,94,95,96,97,98,99,100,101,102,103,104, 105,106,108,109,110,111,112,114,115,117,118,119,120, 122,123,124,126,127,128,129,133,134,137,139,141,142, 143,144,145,146,148,151,152,153,154,155,156,157,158, 159,160,161,162,163,164,165,166,167,168,170,172,175, 176,177,180,182,184,185,186,187,188,189,192,193,194, 195,198,199,201,203,204,206,209,210,211,213,239,240, 241,243,244,245,246,248,249,250,253,254,256,259,260, 261,262,263,264,265,266,267,269,270,271
Kostolný Sek (dnes súčasť Šurian)	104	Nitra-Dolné Krškany	98,176,224
Köszeg (Maďarsko)	94	Nitra-Horné Krškany	225
Košice	3,29,36,96,138,155, 166,187	Nitra-Mlynárce	110
Kovarce	50	Nitrianska Streda	103
Krakov (Poľsko)	197	Nitrianske Hrnčiarovce	184
Kremnica	67	Nitrianske Pravno	23,39
Krušovce	50,153	Nová Ves nad Žitavou	182,235
Kuklov	154	Nové Mesto nad Váhom	85,113
Ladice	216	Nové Sady	10,70,144
Leopoldov	16	Nové Zámky	3,38,48,61,125,162, 209
Letovice (Česká republika)	8	Nový Přerov (Česká republika)	29
Levice	17,24,94,104,123, 150,208	Nový Smokovec	48
Lietava	87	Ohrid (Macedónsko)	202
Lille (Francúzsko)	142	Olomouc (Česká republika)	24
Lipany	54	Ompitál-Dof'any	149
Liptovské Matiašovce	69	Opatovce nad Žitavou	116
Litultovice (Česká republika)	45	Oponice	162
Lúčky (Ružomberok)	2	Oradea (Rumunsko)	99,138
Ludanice	190	Oslany	78
Lukáčovce	79,149	Ostrihom (Maďarsko)	7,76,106,151
Machulince	136,229	Palúdzka	157
Maglód (Maďarsko)	105	Pápa (Maďarsko)	161
Malá Hradná	12	Papradno	87
Malanta	163		
Malženice	188		
Mankovce	234		
Maracaibo (Venezuela)	122		
Malé Bierovce			
(súčasť Adamovských Kochanoviec)	132		
Malé Chyndice	103		
Malé Kršteňany	153		
Malé Vozokany-Nové Vozokany	11,15,233		
Malé Zálužie	236		
Mariazell (Rakúsko)	8		
Martin	9,37,55,73,90,133,		

Pardubice (Česká republika)	155	Strkovice (Česká republika)	63
Paríž (Francúzsko)	20,89,111,114,134, 173	Stupava	4
Partizánske	100,117	Suľany	257
Pata	179	Svätý Antol	130
Pécs (Peťkostolie, Maďarsko)	6,203	Svätý Jur	139
Pešť (Maďarsko)	50,118,146	Svätý Kríž nad Hronom (dnes Žiar nad Hronom)	86
Pezinok	152	Svodín	61
Piešťany	28,144	Szeged (Maďarsko)	146
Plavecký Peter	104	Szombathely (Maďarsko)	65
Pobedim	113	Šahy	3,161
Podhorany	258	Šaľa	7,11,12,31,43,81,84, 107,117,125,138,149,150,183,207,212,214
Podlužany	98	Šaľa-Veča	173,251
Podolíneč	152	Šaštín	149
Pohranice	102,217	Šišov	1
Poľný Kesov	178	Špačince	190
Považská Bystrica	18,172	Štrkovec	173
Praha (Česká republika)	3,84,119,122,140, 137,150,152,163,164,182,186,187	Štúrovo	89
Predmier	40	Štvrtok na Ostrove	114
Preseľany	76	Šurany	3
Preslav (Bulharsko)	201	Šurianky	88,121,227
Prešov	54,185	Tábor (Česká republika)	130
Prievidza	41,78,139,158	Tajná	218
Pruské	109,141	Tekovské Nemce	83,232
Púchov	22	Terst (Taliansko)	191
Rajec	142	Tesárske Mlyňany	113,147,171,219
Rím (Taliansko)	134,163,197,202	Tešedíkovo	107
Rimavská Sobota	185	Tisovec	182
Rišňovce	247	Topoľčany	3,62,66,151,158,159
Ružomberok	55,108,152,187	Topoľčianky	15,26,70,96,169,181, 181,208
Rykynčice	81	Trenčianska Teplá	75
Sachsenhausen (Nemecko)	213	Trenčianske Teplice	127,155
San Francisco (USA)	35	Trenčín	1,51,76,132,143
Santiago Mendez (Ekvádor)	121	Trnava	1,5,8,70,76,86,90, 104,125,130,138,144,149,150,151,154,152,154,174, 188,190
Saratov (Rusko)	93	Turčianske Teplice	55,147
Sebechleby	120	Turzovka	100
Selec	16	Uherské Hradište (Česká republika)	46
Senica	8,39	Uhrovec	132
Senica-Sotiná	134	Užhorod (Ukrajina)	49
Sereď	149	Vác (Maďarsko)	167
Skačany	9	Vál (Maďarsko)	80
Skalica	19,126,106,145,189	Valaská Belá	16
Skalité	101	Varín	70,87
Skalka pri Trenčíne	204	Varšava (Poľsko)	2,93
Skýcov	130,252	Velehrad - Morava	52
Slavičín (Česká republika)	90	Veľké Chrást'any	74
Slepčany	8,222	Veľké Zálužie (Ujľak)	121,131,179,191
Slovenská Ľupča	51	Veľký Ďur	17
Solún-Thessaloniké (Grécko)	52	Veľký Kýr	61
Sovinec na Morave	172	Veselé nad Váhom	160
Spišský Štiavnik	62,71	Viedeň (Rakúsko)	5,7,8,40,46,69,72,
Stará Turá	96,117		
Starý Smokovec	58		
Strekov	153		

76,106,111,113,114,125,127,130,136,144,176,209	
Vígfaš	208
Vinodol	64
Vlčany	43
Volkovce	170,231
Vráble	17,20,28,76,86,
104,112,125,132,140,170,228,238	
Vrícko	73
Výčapky	257
Výčapy-Opatovce	85
Záhreb (Chorvátsko)	99,188,207
Zavar	179
Zbehy	40
Zlaté Moravce	26,32,45,53,73,84,
89,116,124,132,147,168,170,171,174,182,242,268	
Zvolen	41,53
Ždánice	46
Ženeva (Švajčiarsko)	168
Žibřítov	53
Žihárec	43
Žikava	220
Žilina	12,38,91,132
Žirany	65
Žitavany	221

I. OSOBNOSTI

JANUÁR

1.

BEZNÁK, Pavol – 290. výročie narodenia

2. január 1735 Šišov – 20. január 1814 Trnava

Cirkevný hodnostár, bernolákovec. Gymnaziálne štúdiá absolvoval v Trenčíne, Komárne, Bratislave a na piaristickom gymnáziu v Nitre. Filozofické a teologické štúdiá na univerzite v Trnave. Od roku 1787 pôsobil ako ostrihomský kanonik so sídlom v Trnave. Bol spoluzakladateľom, v r. 1792 – 1796 riadnym členom a podporovateľom Slovenského učeného tovarišstva.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 1.: A-B. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. - S. 408.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 108-109.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 1.: A-D. - Martin : Matica slovenská, 1986. - S. 243.

Listovanie v starých kronikách / Ľudmila Synaková. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXVIII, č. 1 (2013), s. 14-15.

2.

SALVA, Tadeáš – 30. výročie úmrtia

22. október 1937 Lúčky (Ružomberok) – 3. január 1995 Bratislava

Vysokoškolský pedagóg a hudobný skladateľ. Hudobné vzdelanie získal na Vysokej škole múzických umení v Bratislave, potom študoval vo Varšave a v Katoviciach. V rokoch 1989 – 1995 pôsobil ako pedagóg na Katedre hudobnej výchovy Pedagogickej fakulty v Nitre. Venoval sa hlavne duchovnej hudbe. Skomponoval rad hodnotných diel so silným humanistickým posolstvom, za ktoré získal viaceré svetové ocenenia. V r. 1992 bol zaradený medzi významné osobnosti hudobného umenia do svetovej encyklopédie.

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 2.: M-Ž. - Bratislava : Veda, 1999. - S. 300.

Doc. Mgr. Tadeáš Salva Mužom roka 1992 / -ok-. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. 17, č. 6 (1993), s. 12-13.

Za docentom Tadeášom Salvom / Eva Strelková. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. 19, č. 2 (1995), s. 10-11.

3.

FIELES, Henrich – 25. výročie úmrtia

22. august 1913 Košice – 5. január 2000 Nitra

Vysokoškolský pedagóg a výtvarník. Základné i stredoškolské vzdelanie získal v Košiciach. Po maturite, v rokoch 1932 – 1937 študoval na Českej vysokej škole technickej v Prahe, odbor kreslenie a deskriptívna geometria. Od roku 1937 pôsobil ako stredoškolský profesor na Gymnáziu v Šahách, Šuranoch, Michalovciach, Topoľčanoch a Nových Zámkoch. Od roku 1960 pôsobil ako odborný asistent na Katedre výtvarnej výchovy Pedagogickej fakulty v Nitre (dnes Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre), kde vyučoval technické a praktické disciplíny. Popri krajinomalbe sa venoval i portrétnej tvorbe. Pracoval s rôznymi technikami - pastelom, temperou, olejom i akvarelom.

Literatúra:

Dielo a spomienky zostávajú / Anton Pažitný. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. 24, č. 3 (2000), s. 22-23.

Obraz Henricha Fielesa / Štefan Valent. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitra. - Roč. XIV, č. 1(1990), s. 40-41.

Pozdrav k tvorivej osemdesiatke : náš jubilat - výtvarník a pedagóg Henrich Fieles / Anton Pažitný. In: Nitra. - Roč. 17, č. 9 (1993), s. 42-43.

4. **HORECKÝ, Ján – 105. výročie narodenia**

8. január 1920 Stupava – 11. august 2006 Stupava

Jazykovedec a vedecký pracovník. V r. 1939 – 1944 študoval na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave (slovenský jazyk-latinský jazyk). Bol dlhoročným pracovníkom Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV v Bratislave. V r. 1982 – 1983 pôsobil ako vedúci Katedry slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty v Nitre. Pracoval v oblasti výskumu slovnej zásoby spisovnej slovenčiny, gramatickej stavby jazyka, štylistiky, jazykovej kultúry a jazykovej výchovy, všeobecnej jazykovedy a v oblasti výskumu latinského jazyka.

Literatúra:

Slovenskí jazykovedci : súborná personálna bibliografia slovenských slovakistov a slavistov : (2001 - 2005) / Júlia Behýlová ; Yulia Smetanová;. - 1. vyd. - Bratislava : Veda, 2009. - S. 148-154.

Panoráma slovenských jazykovedcov slovakistov v 20. storočí: Ján Horecký (1920-2006) / Ján Kačala. In: Slovenské pohľady. - Roč. IV.+135, č. 2 (2019), s. 56-64.

5. **TERLANDAI, Ján – 255. výročie úmrtia**

3. november 1708 Chynorany – 8. január 1770 Nitra

Básnik, cirkevný hodnostár a náboženský spisovateľ. Filozofiu a teológiu študoval na seminári v Nitre, neskôr študoval na univerzite vo Viedni a v Trnave. V roku 1753 sa stal kanonikom kapituly v Nitre, v r. 1757 biskupským vikárom a titulárnym päťkostolským prepoštom, v r. 1764 biskupom. V roku 1765 z poverenia nitrianskeho biskupa Jána Gustiniho usporiadal diecéznu knižnicu v Nitre. Bol literárne činný, uverejňoval satirické básne, príležitostné oslavné reči a kázne.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 6.: T-Ž. - Martin : Matica slovenská, 1994. - S. 43.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 180.

6. **BORNEMISA, Pavol – 525. výročie narodenia**

10. január 1500 Pécs (Maďarsko) – 13. december 1579 Nitra

Mecén, cirkevný a krajinový hodnostár. Pôsobil v cirkevnej a štátnej správe. V r. 1557 – 1579 zastával funkciu nitrianskeho biskupa a župana. Bol humanistický vzdelanec a ovládal niekoľko jazykov. Vybudoval si cennú knižnicu, ktorú daroval nitrianskej katedrálnej knižnici. Pre Nitrianske biskupstvo zadovážil niekoľko umelecky cenných sakrálnych predmetov. Jeho náhrobok sa nachádza v dolnej lodi Katedrálneho chrámu svätého Emeráma v Nitre.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 1.: A-B. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. - S. 508.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 132.

Nitrianske biskupstvo v dejinách / Viliam Judák. - Nitra : Kňazský seminár sv. Gorazda, 1996. - S. 20-21.

7.

DURGUT, Jozef Alojz – 235. výročie narodenia

14. január 1790 Mojmirovce – 12. november 1872 Ostrihom (Maďarsko)

Cirkevný hodnostár. V rokoch 1812 a 1825 pôsobil ako kaplán a farár v Šali. Pôsobil na rozličných miestach (Viedeň, Kalocsa, Ostrihom) a zastával vysoké cirkevné funkcie. V roku 1864 titulárny biskup a arcibiskupský vikár, v r. 1869 ostrihomský veľprepošt a pápežský prelát. Bol znalcom cirkevného práva. Ako urmínsky rodák bol najprv vychovávateľom v rodine Bocskayovcov v Borovciach pri Piešťanoch. Ako šalienský farár vydal modlitebnú knihu a cirkevný spevník.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 276.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 1.: A-D. - Martin : Matica slovenská, 1986. - S. 527.

Jozef Alojz Durgut / Mária Dúbravská, Viola Haršániová. - Fotogr. In: Mojmirovčan. - Roč. XVIII, č. 10 (2012), s. 3-4.

8.

SELEPČÉNI-POHRONEC (Slepčiansky) Juraj – 430. výročie narodenia **340. výročie úmrtia**

24. apríl 1595 Slepčany – 14. január 1685 Letovice (Česká republika), pochov. v Mariazelli (Rakúsko)

Náboženský spisovateľ, cirkevný a krajinský hodnostár, diplomat a grafik-amatér. Pôsobil ako farár v Senci, kanonik v Trnave, v rokoch 1648 – 1666 nitriansky biskup a župan, kaločský arcibiskup, neskôr aj ostrihomský arcibiskup a prímás uhorský. Pôsobil v diplomatických službách Viedne a zúčastnil sa pri rokovaníach s Tureckom. Po tureckom spustošení zabezpečil opravu zničenej nitrianskej katedrály a hradu. Zachránil tiež archív nitrianskej kapituly. V roku 1670 bol poverený funkciou miestokráľa Uhorska. Zaslúžil sa o vytvorenie protitureckej koalície a o konečnú porážku Turkov pri Viedni. Finančne podporoval stavby kostolov a škôl a zabezpečoval ich vybavenie. Staral sa tiež o siroty a kňazský dorast.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 5.: R-Š. - Bratislava : Veda, 1981. - S. 674.

Juraj Pohronec Slepčiansky : cirkevný hodnostár, štátnik a diplomat a jeho prínos k porážke Osmanskej ríše v bitke pri Viedni r. 1683 : zborník príspevkov z konferencie, ktorá sa konala v aule Teologického inštitútu Sv. Gorazda v Nitre 22. apríla 2010 pri príležitosti 325. výročia smrti Juraja Pohronca Slepčianskeho a nadchádzajúceho 330. výročia pamätnej bitky / [Ladislav Belás...[et.al.]]. - [1. vyd.]. - Nitra : Biskupský úrad, Bernolákova spoločnosť, 2011. - 166 s.

Osobnosti Slovenska. 1. diel / Jozef Leikert. - 2. vyd. - Bratislava : Príroda, 2010. - S. 259-261.

Viedeň zachránil náš rodák / Jarolím Koprda. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 22, č. 50-51 (2013-2014), s. 13.

9.

KRPELEC, Juraj – 200. výročie úmrtia

17. júl 1761 Martin – 15. január 1825 Nitra

Bernolákovec, kňaz. V roku 1783 študoval v nitrianskom seminári, teologické štúdiá ukončil v Bratislave. Po vysviacke pôsobil na Biskupskom úrade v Nitre. V roku 1793 pôsobil ako riaditeľ Biskupského úradu v Nitre, od roku 1797 farár v Skačanoch, od r. 1799 farár, neskôr dekan v obci Jarok. V roku 1809 sa stal nitrianskym katedrálňm kanonikom a do r. 1811 pôsobil aj ako rektor biskupského seminára. V r. 1794 – 1796 bol členom Slovenského učeného tovaríšstva. Svoju bohatú knižnicu, vrátane viacerých aj bernolákovských kázni, venoval biskupstvu.

Literatúra:

Bibliografia bernolákovcov / Imrich Kotvan. - Martin : Matica slovenská, 1957. - S. 356.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 768.

Literárne potulky po Nitre (3) / Ján Bábik. - Fotogr. In: Krásy Slovenska. - Roč. 95, č. 3-4 (2018), s. 32-35.

10.
HÁJKOVÁ, Mária – 105. výročie narodenia

18. január 1920 Nové Sady – 28. máj 1989 Bratislava

Herečka. V r. 1935 – 1939 absolvovala štúdium herectva na Hudobnej a dramatickej akadémii v Bratislave. Začínala v ochotníckom divadle v Hlohovci, v r. 1939 – 1944 pôsobila ako členka činohry Slovenského národného divadla, r. 1946 – 1953 spevohry a r. 1953 – 1979 činohry Novej scény v Bratislave. Predstaviiteľka realistickej hereckej školy, ovládajúca širokú škálu výrazových prostriedkov. Uplatňovala sa najmä v hrách slovenských dramatikov. Účinkovala i v rozhlasových a televíznych inscenáciách, vo filmoch a venovala sa tiež dabingu.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 6.: T-Ž. - Bratislava : Veda, 1982. - S. 707.

Lexikón slovenských žien / zodpovedný redaktor : Augustín Maňovčík ; hlavné autorky a odborná redakcia : Ľudmila Ďuranová, Anna Šourková, Alena Tábovecká. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. - S. 76-77.

Malý divadelný kalendár 2019 / Zostavila Diana Laciková. - Bratislava : Divadelný ústav, 2018. - [S. 15.].

11.
VALKOVIČ, Gustáv – 45. výročie úmrtia

30. august 1921 Malé Vozokany-Nové Vozokany – 21. január 1980 Nitra

Vysokoškolský pedagóg. Po absolvovaní Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave pôsobil ako stredoškolský profesor v Komárne, v r. 1954 – 1960 riaditeľ Jedenásťročnej strednej školy v Šali. Od roku 1960 pôsobil na Pedagogickom inštitúte (teraz Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre) a v r. 1972 – 1980 zastával funkciu prodekana a vedúceho Katedry pedagogiky Pedagogickej fakulty v Nitre. Autor a spoluautor odborných učebných textov, monografických prác, článkov a štúdií.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 6.: T-Ž. - Bratislava : Veda, 1982. - S. 238-239.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 180.

Odišiel pedagóg / /šm/. In: Nitriansky hlas. - Roč. 21, č. 5 (1980), s. 2.

12.
KRAJČÍ (Malohradňanský), Pavel – 10. výročie úmrtia

1934 Žilina – 21. január 2015 Šaľa

Vynálezca, spisovateľ, chemický inžinier, autor popularizačných kníh literatúry faktu. Rané detstvo prežil v dedinke Malej Hradnej a podľa nej si zvolil aj spisovateľský pseudonym Paľo Malohradňanský. V roku 1958 absolvoval Vysokú školu technologickú v Bratislave. Po skončení štúdia krátko pracoval ako výskumný pracovník slovenských škrobární v Boleráze, neskôr odišiel do chemického kombinátu Duslo Šaľa, kde zastával rôzne odborné a riadiace funkcie. V Šali žil a pracoval od roku 1961, od záverečnej fázy výstavby Dusla. Má za sebou celý rad vynálezov a zlepšovacích návrhov z oblasti chémie a strojárstva. Ako autor debutoval rozsiahlou knihou črt, úvah, esejí a poviedok Čriepky a iné ...ky z fajkového domu (2004). Druhá autorova kniha Človek a jeho zánik (2008), O živote bez vedy? (2009). Bol členom Spolku slovenských spisovateľov.

Literatúra:

Človek a jeho zánik: nad novou knihou Ing. Pavla Krajčího / Zoltán Vitko. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XIII, č. 7 (2008), s. 28.

Za Ing. Pavlom Krajčím (1934 - 2015) / Jozef Kollár. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XX, č. 2 (2015), s. 23.

13.

ZOBEL, Leo – 130. výročie narodenia

28. január 1895 Nitra – 24. apríl 1962 Nitra

Zubný lekár a šachista. Študoval v Nitre, Budapešti a v Bratislave. Bol členom a podpredsedom Šachového klubu v Nitre. V roku 1927 a r. 1931 víťaz majstrovských turnajov na zjazdoch Ústrednej jednoty československých šachistov. V roku 1956 v prebore Slovenska obsadil 4. miesto a v roku 1957 skončil na 2. mieste.

Literatúra:

Malý slovenský biografický slovník. - Martin : Matica slovenská, 1982. - S. 666.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 6.: T-Ž. - Martin : Matica slovenská, 1994. - S. 458.

FEBRUÁR

14.

BEŇO, Michal – 145. výročie narodenia

1. február 1880 Dolné Držkovce (časť Veľkých Držkoviec) – 12. október 1964 Nitra

Cirkevný hodnostár, náboženský publicista, národovec. V r. 1895 – 1899 študoval teológiu a od roku 1922 pôsobil ako nitriansky kanonik a člen skúšobnej komisie profesorov náboženstva na stredných školách v Nitre. Pôsobil aj ako predseda cirkevného súdu a profesor cirkevného práva na bohosloveckom učilišti, od roku 1924 vicerektor veľkého seminára v Nitre a prefekt nitrianskej diecéznej knižnice. V novinách publikoval kázne a články s mierovou tematikou.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 1.: A-B. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. - S. 367.

Krypty na Nitrianskom hrade / Viliam Judák. - Fotogr. In: Katolícke noviny. - Roč. 125, č. 43 (2010), s. 10-11.

15.

HAVETTA, Eliáš (Elo) – 50. výročie úmrtia

13. jún 1938 Veľké Vozokany-Nové Vozokany – 3. február 1975 Bratislava

Filmový a televízny režisér, scenárista, fotograf a grafik. Bol grafikom v Parku kultúry a oddychu v Bratislave, výtvarným redaktorom nakladateľstva Smena, v r. 1969 – 1970 režisérom štátneho filmu na Kolibe, v r. 1973 – 1975 režisérom Československej televízie a od r. 1968 Slovenského filmu v Bratislave. Režijne účinkoval aj v redakcii televízneho vysielania pre deti a mládež, natočil napr. reláciu Lastovička a Matelko. Popri režijnej tvorbe uverejňoval aj umelecké fotografie v časopisoch. V roku 1969 získal za réžiu filmu Slávnosť v botanickej záhrade Striebornú sirénu v Sorrente. Tento film natočili väčšinou v Arboréte v Mlyňanoch a v Topoľčiankach. Za jeho dva celoslovenské filmy (Slávnosť v botanickej záhrade a Ľalie poľné) ho zaradili medzi najvýznamnejšie osobnosti slovenského filmu.

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 1.: A-L. - Bratislava : Veda, 1989. - S. 447.

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 229-230 a 232.

Režisérovi Elovi Havettovi odhalia pamätnú tabuľu / (DM). In: My Nitrianske noviny. - Roč. 27, č. 23 (2018), s. 10.

16.

BALÁŽI, Ľudovít – 105. výročie narodenia

5. výročie úmrtia

5. február 1920 Cabaj-Čápor – 2. marec 2020 Cabaj-Čápor

Kňaz. Študoval na štátnom reálnom 8-ročnom gymnáziu v Nitre. Neskôr študoval za kňaza. Sviatosť kňazstva prijal dňa 29. júna 1946 z rúk arcibiskupa Karola Kmeťka. Pôsobil vo Valaskej Belej a v Divine pri Žiline. Zastupoval kňazov v Selci, Močenku, najdlhšie v Brodne. V r. 1950 – 1952 bol pre svoju kňazskú službu väznený v Leopoldove a v Bratislave. V rokoch 1990 – 2005 pôsobil ako správca farnosti v Ivanke pri Nitre. Na odpočinku žil v rodnom Cabaji-Čápor. Na mnohých miestach, kde pôsobil, budoval a opravoval chrámy a farské budovy.

Literatúra:

Schematizmus Nitrianskej diecézy. - Nitra : Biskupský úrad ; Bratislava : Lúč, 1996. - S. 116.

Odišiel Ľudovít Baláži, 100-ročný kňaz / Tibor Ujlačný. - Fotogr. In: Katolícke noviny. - Roč. 135, č. 11 (2020), s. 3.

Spomienka na Mons. Ľudovíta Balážiho / -HP-. - Fotogr. In: Obecné noviny Cabaj-Čápor. - Roč. XIV, č. 1 (2021), s. 11.

Sto rokov milujem Boha / Peter Slovák. - Fotogr. In: Katolícke noviny. - Roč. 135, č. 6 (2020), s. 11.

17.

OBERT, Viliam – 85. výročie narodenia

20. výročie úmrtia

9. február 1940 Veľký Ďur – 1. august 2005 Nitra, pochovaný vo Vrábľoch

Literárny vedec, univerzitný pedagóg. V r. 1954 – 1958 študoval na pedagogickej škole v Leviciach. V r. 1961 – 1965 vyštudoval popri zamestnaní slovenčinu a ruštinu na Pedagogickej fakulte v Nitre. Pôsobil ako učiteľ vo Vrábľoch, od roku 1970 pracoval ako vysokoškolský pedagóg na Katedre slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty v Nitre. Od roku 1994 pôsobil ako vedúci Katedry slovenskej literatúry Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Venoval sa teórii a kritike detskej literatúry v organickom prepojení na jej metodické a didaktické aspekty. Vypracoval novú metodiku a didaktiku vyučovania slovenskej literatúry. Autor a spoluautor viacerých publikácií, skrípt a učebníc. Venoval sa aj kritickej reflexii autorov slovenskej literatúry.

Literatúra:

Reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2006. - S. 204-205.

Slovník slovenských spisovateľov pre deti a mládež / zostavovateľ a vedecký redaktor Ondrej Sliacky. - Bratislava : Literárne informačné centrum, 2005. - S. 239-241.

Profesora Viliama Oberta poznalo aj mnoho Vrábľanov : vysokoškolský pedagóg na UKF v Nitre, literárny vedec Viliam Obert nás 1. augusta opustil / Jozef Trubíni. In: Naše Vráble. - Roč. 2, č. 16 (2005), s. 5.

18.

SCHEER, Michal Maximilián – 25. výročie úmrtia

7. január 1902 Považská Bystrica – 9. február 2000 Nitra

Architekt a projektant. Od roku 1953 v Nitre v Krajskom projektovom ústave, neskôr v Útvare hlavného architekta. Projektoval občianske a spoločenské stavby, sídliskové celky, priemyselné komplexy. Vypracoval smerný plán Nitry (1955), v r. 1956 – 1968 projektoval nitrianske sídliská Predmostie, Párovce, Chrenová. Nositeľ Ceny Dušana Jurkoviča (1965) a Ceny Emila Belluša (1992).

Literatúra:

Slovník súčasného slovenského umenia. - 1. vyd. - Bratislava : Vyd. Slov. fondu výtvarných umení, 1967. - 284 s.

Architekt novej Nitry / R. Čermáň. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 11, č. 3 (1987), s. 22-24.

Tvorca modernej Nitry / Jozef Brendza. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 8, č. 3 (1984), s. 21-22.

Zomrel architekt Michal Maximilián Scheer / Tibor Zelenický. - Fotogr. In: Vrábeľské regionálne noviny. - Roč. IX, č. 8 (2000), s. 13.

19.

ŠEDÝ (Schedy), Jozef – 275. výročie narodenia

10. február 1750 Skalica – 21. september 1829 Nitra

Bernolákovec, cirkevný hodnostár a náboženský spisovateľ. Študoval na seminári v Nitre. Od roku 1774 prednášal cirkevné dejiny a v r. 1801 – 1826 pôsobil ako riaditeľ biskupského seminára v Nitre, (veľprepošt nitriansky). Bol členom Slovenského učeného tovarišstva, podporovateľom slovenskej tlače, mecénom a zakladateľom dobročinných spolkov.

Literatúra:

Bibliografia bernolákovcov / I. Kotvan. - Martin : Matica slovenská, 1957. - S. 360.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 5.: R-Š. - Martin : Matica slovenská, 1992. - S. 440.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 143-144.

Krypty na Nitrianskom hrade / Viliam Judák. - Fotogr. In: Katolícke noviny. - Roč. 125, č. 43 (2010), s. 10-11.

20.

NĚČEI (Nécsey), Štefan – 155. výročie narodenia

12. február 1870 Vráble – 26. marec 1902 Mníchov (Nemecko)

Ilustrátor a maliar. Študoval výtvarníctvo na Výtvarnej akadémii v Mníchove a Paríži. V r. 1891 – 1894 žil vo Vrábľoch, neskôr v Mníchove. Vynikal najmä v ilustrátorskej tvorbe. Venoval sa prevažne dokumentárne verejnej kresbe motýľov a vtákov vrábeľského regiónu a vytvoril i niekoľko portrétov členov svojej rodiny. Jeho verné kresby motýľov a vtákov boli použité v prírodopisných encyklopédiách a publikáciách.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 4.: N-Q. - Bratislava : Veda, 1980. - S. 66.

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 205.

21.

GAJDOŠOVÁ-PERINOVÁ, Adela – 90. výročie narodenia

12. február 1935 Horné Lefantovce – 4. júl 2012 Nitra

Poetka. Stredoškolské štúdium a maturitu absolvovala na Strednej poľnohospodárskej technickej škole v Nitre. Od roku 1956 až po rok 1971 pôsobila ako administratívna pracovníčka a v rokoch 1971 – 1986 ako tajomníčka Miestneho národného výboru v Lefantovciach. V roku 1986 odišla do dôchodku a žila a pôsobila v Nitre. Venovala sa písaniu poézie. Jej básne sú prejavom lásky a hlbokých citov k prírode, rodnej dedine, k Nitre i k celému Slovensku. Debutovala zbierkou básní Zbieraj plody jesene (1998). V tom istom roku jej vyšla aj druhá zbierka Duša ženy (1998). Ďalšie zbierky : Chcela som chytiť dúhu (1999), Chvilky šťastia (2000), Dobrý deň Vám... (2002) a Cválajúci čas (2004).

Literatúra:

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 61-62.

Nová zbierka poézie Adely Gajdošovej-Perinovej / D.P. In: Slovenské národné noviny. - Roč. 16, č. 5 (2005), s. 11.

22.

HOLLÝ, Juraj (Jur) – 265. výročie narodenia

13. február 1760 Púchov – 28. január 1818 Nitra

Bernolákovec, cirkevný hodnostár, náboženský spisovateľ a zberateľ cirkevných piesní. Od roku 1776 študoval v Nitre, v r. 1790 – 1795 a od 1814 pôsobil ako profesor pastorálky a morálky na teológii v Nitre. Od roku 1814 riadny kanonik a aktívny člen Pobočného stánku Slovenského učeného tovaríšstva v Nitre. Stál pri zrode nitrianskeho stánku Slovenského učeného tovaríšstva. Je autorom diela Náboženské katolícke pesničky (1804), ktoré biskup František Fuchs, ako notovaný spevník, nariadil používať v celej Nitrianskej diecéze.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 503.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 2.: E-J. - Martin : Matica slovenská, 1987. - S. 366.

23.

CZEIZEL, Gabriel – 190. výročie narodenia

105. výročie úmrtia

16. február 1835 Nitrianske Pravno – 21. júl 1920 Nitra

Cirkevný hodnostár, historik a pedagóg. Študoval na gymnáziu v Nitre, potom filozofiu v nitrianskom seminári. Od 1859 pôsobil ako profesor, neskôr rektor seminára v Nitre, v r. 1874 člen nitrianskej kapituly, v roku 1913 titulárny biskup. Jeho literárna činnosť úzko súvisí s Nitrou. Venoval sa štúdiu regionálnych a cirkevných dejín. Vydal práce o dejinách Nitry a františkánskej rezidencie v Nitre - monografia Nitrianskej župy (1900), Rád sv. Františka v Nitre (1911). Obidve diela vyšli v maďarčine a v slovenčine i maďarčine vydal brožúru o tzv. červenom škapuliari (1865), ktorého úcta sa propagovala v nitrianskom kláštorskom kostole.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 77.

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 55.

Významné osobnosti Nitry / Anton Pažitný. In: Nitra. - Roč. 15, č. 7 (1991), s. 26-27.

24.

HORVÁT (Horváth), Pavol (Pavel) – 30. výročie úmrtia

10. január 1913 Banská Štiavnica – 18. február 1995 Nitra

Maliar a výtvarný pedagóg. Študoval na Učiteľskom ústave v Leviciach, na Vyššej pedagogickej škole v Bratislave a na Filozofickej fakulte Univerzity Palackého v Olomouci - odbor výtvarná výchova. Pôsobil na školách rôzneho typu. V r. 1947 sa presťahoval do Nitry. V rokoch 1960 – 1980 pôsobil ako odborný asistent a docent na Katedre výtvarnej výchovy Pedagogickej fakulty v Nitre, kde vyučoval disciplíny kresba, maľba a didaktika výtvarnej výchovy. Venoval sa komornej maľbe - krajinomaľbe v technike oleja a akvarelu. Vo výtvarnej činnosti sa zameriaval najmä na dekoratívne práce (insígnie, plakety) a voľnú komornú tvorbu. Stál pri zakladaní bábkového divadla a založil aj výtvarný odbor na Ľudovej škole umenia v Nitre.

Literatúra:

Malý slovník slovenských výtvarných umelcov. - Bratislava : Slovenský fond výtvarných umení, 1981. - S. 178.

Očarovala ho slovenská príroda / R. Čermáň. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 7, č. 1 (1988), s. 26-27.

Z diela P. Horváta / (red.). In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 6, č. 12 (1982), s. 26.

Za Pavlom Horvátom / - os -. In: Nitra. - Roč. 19, č. 5 (1995), s. 22.

25.

FUSKOVÁ, Gabriela – 90. výročie narodenia

20. február 1935 Alekšince – 22. marec 1982 Nitra

Bábkoherečka, herečka, úradníčka a inšpicientka. V r. 1965 – 1981 pôsobila v Bábkovom divadle v Nitre. Stvárňovala prevažne postavy dievčat, mladých žien a rozprávkových bytostí v divadelných hrách domácich i zahraničných autorov.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 692.

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 1.: A-L. - Bratislava : Veda, 1989. - S. 403.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 170.

26.

ČEPČEK, Štefan – 110. výročie narodenia

35. výročie úmrtia

21. február 1915 Topoľčianky – 13. jún 1990 Bratislava

Spisovateľ. Základné vzdelanie nadobudol v Topoľčiankach, stredoškolské na Gymnázium Janka Kráľa v Zlatých Moravciach. Po maturite začal študovať na Bohosloveckej fakulte v Nitre, neskôr vyštudoval Vojenskú akadémiu. Počas druhej svetovej vojny bol v rámci slovenskej armády zaradený na taliansky front. Po vojne pracoval ako robotník a úradník. Po odchode do dôchodku sa venoval písaniu. Debutoval knihou poviedok z druhej svetovej vojny z talianskeho frontu Madony a terče. Napísal aj životopisný román Zámorská balada o slovenskom podnikateľovi a novinárovi Jankovi Slovenskom,

ktorý v USA založil prvý slovenský časopis Bulletin v šarišskom nárečí a neskôr vydával v náklade 30 000 výtlačkov Amerikánsko-slovenské noviny. V roku 1983 zostavil monografiu rodnej obce Topoľčianky.

Literatúra:

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 245 a 251. Gymnázium Janka Kráľa v Zlatých Moravciach : známi a úspešní študenti gymnázia / T. Holúbek. In: Vrábelské noviny (Nitrianske noviny). - Roč. 15, č. 9 (2006), s. 22.

Odhalenie tabule Štefanovi Čepčekovi / Anna Lukáčová. In: Tekovské noviny. - Roč. 12, č. 14 (2002), s. 4.

Pocťa Štefanovi Čepčekovi / (Anna Lukáčová). In: Požitavské noviny. - Roč. 7, č. 14 (2002), s. 4.

27.

BELÁS, Ladislav – 95. výročie narodenia

22. február 1930 Milochov – 5. január 2021 Nitra

Cirkevný hodnostár, historik a publicista, vysokoškolský pedagóg, bibliotekár. V r. 1941 – 1949 študoval na gymnáziu a v r. 1949 – 1950 na Vysokej škole bohosloveckej v Nitre. Štúdiá dokončil na Cyrilo-metodskej bohosloveckej fakulte v Bratislave, kde ho v júni 1953 v Dóme sv. Martina vysvätili za kňaza. Od roku 1971 pôsobil v Nitre. Zastával funkciu tajomníka Biskupského úradu a zároveň notára Cirkevného súdu v Nitre, od r. 1973 nitriansky sídelný archidiakon. Pôsobil ako prosynodálny examinátor, od roku 1977 katedrálny archidiakon a súčasne správca fary Nitra-Horné mesto, v r. 1985 – 1990 správca fary Nitra-Dolné mesto a kancelár Biskupského úradu, od roku 1990 správca Diecéznej knižnice v Nitre. V rokoch 1980 – 1984 bol generálnym riaditeľom Ústrednej charity na Slovensku a správcom kostola svätého Ladislava v Bratislave. V r. 1984 – 1989 pôsobil ako šéfredaktor Katolíckych novín. Publikoval v katolíckych periodikách a v zborníkoch. Od roku 1991 pôsobil ako cirkevný cenzor a tiež odborný asistent na Teologickom inštitúte v Nitre pre odbor patológia. Zároveň pôsobil ako lektor cirkevných dejín na katedre etiky Vysokej školy pedagogickej v Nitre (v r. 1991 – 1994). V roku 2006 bol vymenovaný za titulárneho opáta zoborského Opátstva svätého Hypolita. Nositeľ viacerých významných ocenení a vyznamenaní.

Literatúra:

Mons. Ladislav Belás : 90 ; [zostavovatelia Daniel Maluga...[et.al.]]. - [1. vyd.]. - Nitra : Kňazský seminár sv. Gorazda, 2020. - 59 s.

Mons. ThDr. Ladislav Belás, osobná biografía a bibliografía / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2000. - 77 s.

Cirkevný historik Mons. ThDr. Ladislav Belás / Viliam Judák. In: Historický zborník 10, č. 1 (2000), s. 184-185.

Kraj ocenil dlhodobý prínos troch významných osobností / Dominika Cunevová. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 28, č. 46 (2019), s. 17.

Župa udelí ocenenia / Dominika Cunevová. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 28, č. 34 (2019), s. 7.

28.

GERLEI (Hrdlička), Matej – 185. výročie narodenia

23. február 1840 Jacovce – 4. január 1913 Nitra

Hudobný skladateľ, organista a pedagóg. Od roku 1870 do roku 1902 pôsobil ako organista a učiteľ vo Vrábľoch. Autor niekoľkých omší, funebrál pre kantorov, pochodov a tancov, smútočných piesní a rozlúčkových piesní. Účinkoval v tiež v Bábě, Piešťanoch a Gajaroch. V rokoch 1877 – 1878 vydal knihu s malými hudobnými dielami. Vo Vrábľoch založil aj spevokol. V literatúre sa uvádza jeho pomäďarčené priezvisko Gerlei (v preklade to znamená hrdlička).

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 2.: E-J. - Martin : Matica slovenská, 1987. - S. 183.

Vráble / Jozef Trubíni. - Vráble : Mesto Vráble, 1994. - S. 63.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 167.

29.

GROM, Anton – 45. výročie úmrtia

7. september 1929 Nový Přerov (Česká republika) – 24. február 1980 Nitra

Zootechnik, vysokoškolský profesor, vedec-genetik. V r. 1949 – 1952 študoval na Vysoké škole poľnohospodárskeho a lesného inžinierstva v Košiciach. V r. 1952 – 1968 a v r. 1971 – 1980 prednášal na Vysoké škole poľnohospodárskej v Nitre. Bol medzinárodne uznávaný odborník v oblasti hydínarstva a chovu malých hospodárskych zvierat. Autor množstva vedeckých prác, praktických príručiek, odborných a popularizačných článkov a vysokoškolských učebníc.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 2.: E-J. - Bratislava : Veda, 1978. - S. 196-197.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 2.: E-J. - Martin : Matica slovenská, 1987. - S. 230.

Spomienky na profesora Groma : Anton Grom (1932 - 1980) / Jozef Rekoš. - Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita ; Slovenské poľnohospodárske múzeum, 2005. - 82 s.

Profesor Ing. Anton Grom, DrSc. / Anton Pažitný. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. 19, č. 2 (1995), s. 20-22.

30.

BOLDIŠ, Jozef – 105. výročie narodenia

25. február 1920 Nevidzany – 31. december 1998 Bratislava, pochovaný v Nevidzanoch

Knižničný pracovník. Bol dlhoročným riaditeľom Ústrednej knižnice Slovenskej akadémie vied a významným organizátorom sústavy knižníc a vedecko-technických informácií na Slovensku. Zakladateľ moderného slovenského knihovníctva a informatiky. Bol publikačne činný a napísal množstvo odborných článkov, štúdií v zborníkoch a monografiách.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 1.: A-D. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 220.

Pedagogická encyklopédia Slovenska. - Zv. 1.: A-O. - Bratislava : Veda, 1984. - S. 86.

Za Jozefom Boldišom / Vladimír Grigar. In: Knižnice a informácie. - Roč. 31, č. 4 (1999), s. 161-164.

31.

ALBINIOVÁ-JANOŠKOVÁ, Oľga – 45. výročie úmrtia

14. júl 1891 Jasenová – 25. február 1980 Šaľa

Osvetová pracovníčka, pedagogička a kantorka. Od roku 1968 žila v Háji a od roku 1971 v Diakovciach, kde pôsobila ako učiteľka na meštianskej škole a ako kantorka. Bola všestrannou národnobuditeľskou, cirkevnou, kultúrnou a osvetovou pracovníčkou, ktorá sa venovala i literárnej činnosti. Spoluzakladateľka a tajomníčka Spolku slovenskej evanjelickej diakonie. Rozvíjala aj sociálnu a charitatívnu činnosť. Venovala sa sociálnym a zdravotníckym otázkam, o ktorých uverejňovala články v časopisoch (Národné noviny, Cirkevné listy, Živena a i.). Písala i krátke prózy s výchovným akcentom. Prekladala z maďarčiny, francúzštiny a nemčiny.

Literatúra:

Evanjelici v dejinách slovenskej kultúry. - Zv. 1.: A-L. - Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 1997. - S. 17.

Lexikón slovenských žien / zodpovedný redaktor : Augustín Maťovčík ; hlavné autorky a odborná redakcia : Ľudmila Ďuranová, Anna Šourková, Alena Tábovecká. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. - S. 12.

32.

MIGAZZI, Viliam – 195. výročie narodenia

26. február 1830 Bratislava – 28. august 1896 Zlaté Moravce

Gróf, veľkostatkár, župný hodnostár a poslanec. Po štúdiách hospodáril na rodových majetkoch v Zlatých Moravciach. V r. 1871 – 1875 tekovský župan, r. 1875 – 1884 poslanec uhorského snemu za volebný okres Zlaté Moravce, od roku 1884 člen Panskej snemovne. V roku 1890 spoluzakladateľ okrásľovacieho spolku v meste. Po smrti svojej manželky založil v Zlatých Moravciach sirotinec a v roku 1887 jej postavil hrobku.

Literatúra:

Zlaté Moravce / Zost. Marian Bátora a Michal Zaťko. - Zlaté Moravce : Mestský úrad Zlaté Moravce, 1998. - S. 247-248.

Krokom po minulosti rodiny Migazzi / Anton Kaiser. - Fotogr. In: Tekovské noviny. - Roč. XXXIII, č. 10 (2023), s. 10.

Sprístupnili hrobku Migazziovcov / A. Mondoková. In: Tekovské noviny. - Roč. 17, č. 11 (2007), s. 1.

Svätá omša na pamiatku rodiny Migazzi / Marián Tomajko. - Fotogr. In: Tekovské noviny. - Roč. XXVIII, č. 7 (2018), s. 8.

33.

KABINA, Pavol – 10. výročie úmrtia

20. jún 1932 Nitra – 27. február 2015 Nitra

Polnohospodársky inžinier, vysokoškolský pedagóg, vedec a vynálezca. Pôsobil v Štátnom poľnohospodárskom projektovom ústave a na vtedajšej Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre ako vedúci Oddelenia meliorácií, neskôr Katedry poľnohospodárskych meliorácií. V roku 1989 bol menovaný do funkcie prorektora pre medzinárodnú spoluprácu. Po vzniku Fakulty záhradníctva a krajinného inžinierstva vykonával funkciu prodekanu pre medzinárodnú spoluprácu. V oblasti medzinárodného vedeckého výskumu spolupracoval s univerzitami a výskumnými ústavmi v Poľsku, Nemecku, Taliansku, Rakúsku, Belgicku a i. Bol autorom koncepcie nového študijného odboru poľnohospodárske meliorácie. Jeho patenty a vynálezy, najmä z oblasti hydromeliorácií, využívali pri budovaní väčšiny hydromelioračných stavieb na Slovensku, v Čechách, Nemecku a v Maďarsku.

Literatúra:

Dvadsaťpäť rokov Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre. - Bratislava : Príroda, 1971. - S. 106.

Autor 30 patentov : profesionál európskeho významu / Emil Vontorčík. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXVI, č. 10 (2002), s. 27.

Profesor Kalina - učiteľ, vedec, vynálezca / Ľuboš Jurík. In: Poľnohospodár. - Roč. 51, č. 19 (2007), s. 2.

Za profesorom Pavlom Kabinom. - Fotogr. In: Poľnohospodár. - Roč. 59, č. 13-14 (2015), s. 6.

MAREC

34.

SIEGLEROVÁ, Alžbeta – 145. výročie úmrtia

18. apríl 1809 Komárno – 1. marec 1880 Nitra

Kníhtlačiarka. Žila v Nitre. V r. 1875 – 1880 po smrti manžela Michala Sieglera vlastnila tlačiareň, kníhkupectvo a knihárstvo. Tlačila prevažne náboženskú literatúru v latinskom, maďarskom, nemeckom a slovenskom jazyku.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / zodpovedný redaktor : Augustín Maťovčík ; hlavné autorky a odborná redakcia : Ľudmila Ďuranová, Anna Šourková, Alena Tábovecká. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. - S. 218.

Významné osobnosti Nítry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 178.

Bohaté dejiny nitrianskych tlačiarov / Pavol Takáč. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nítry. - Roč. II, č. 1 (1978), s. 18-19 a 22.

35.

CASTIGLIONE, Dezider – 20. výročie úmrtia

26. november 1924 Hlohovec – 1. marec 2005 Bratislava

Akademický maliar. V r. 1949 – 1955 pôsobil ako vedúci oddelenia monumentálneho maliarstva. Venoval sa monumentálno-dekoratívnej maľbe, kresbe, grafike. Jeho dielo nájdeme na mnohých miestach našej krajiny, jedno z prvých zdobí fasádu Študentského domova Mladosť v Nitre. Svoje práce vystavoval na niekoľkých samostatných aj kolektívnych výstavách. V roku 2002 vydal knihu Zomrieť v San Franciscu.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 1.: A-D. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 301.

Malý slovník slovenských výtvarných umelcov. - 1. diel : A-K. - Bratislava : Slovenský fond výtvarných umení, 1988. - S. 74.

Slovník súčasného slovenského umenia. - 1. vyd. - Bratislava : Vyd. Slov. fondu výtvarných umení, 1967. - 284 s.

Zomrel autor mozaiky na Mladosti / -r-. In: Poľnohospodár. - Roč. 49, č. 12 (2005), s. 3.

36.

GÁBOROVÁ, Adela – 85. výročie narodenia

2. marec 1940 Brekov (okres Humenné) – 12. júl 2007 Nitra

Herečka. Jedna z najvýraznejších osobností nitrianskeho aj slovenského divadelníctva, dlhoročná prvá dáma nitrianskeho súboru. Vyrastala v Košiciach. Roku 1961 absolvovala štúdium herectva na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. V r. 1961 – 2007 pôsobila ako herečka v Divadle Andreja Bagara v Nitre, kde stvárnila množstvo postáv. Pedagogicky pôsobila aj na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre. Pravidelne spolupracovala s ochotníckymi a amatérskymi súbormi a venovala sa aj divadelnému umeniu nepočujúcich. Za svoj herecký prejav získala množstvo ocenení a vyznamenaní. Účinkovala tiež v rozhlasových a televíznych inscenáciách a filmoch. Venovala sa aj dabingu.

Literatúra:

Divadlo Andreja Bagara v Nitre 70 : 1949 - 2019 / [Miroslav Ballay...[et.al.] ; zostavila Slavka Civiňová]. - 1. vyd. - Nitra ; Bratislava : Divadlo Andreja Bagara v Nitre, Divadelný ústav v Bratislave, 2019. - S. 237-238.

Ocenená Adela Gáborová / Slavomíra Ďurišová. In: Nitrianske noviny. - Roč. 15, č. 1 (2006), s. 18.

Odišli do hereckého neba / Ľudmila Synaková. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. 35, č. 11 (2010), s. 8-9.

37.

VALAŠŤAN-DOLINSKÝ, Ján – 60. výročie úmrtia

15. február 1892 Békéšcaba (Maďarsko) – 2. marec 1965 Nitra, pochovaný v Martine

Hudobný skladateľ, pedagóg, publicista a zberateľ ľudových piesní. Pôvodným povoláním bol učiteľ. Zbieral a upravoval ľudové piesne a viedol viaceré spevácke zbory. Vydal niekoľko zborníkov ľudových piesní i teoretických prác o hudbe. Rozsiahla bola jeho recenzentská a kritická publicistika v hudobných a kultúrnych časopisoch. Patril k priekopníkom esperanta na Slovensku. Vydal slovensko-esperantský slovník a do esperanta preložil i niektoré diela slovenskej literatúry.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 6.: T-Ž. - Bratislava : Veda, 1982. - S. 235-236.
Pedagogická encyklopédia Slovenska. - Zv. 2.: P-Ž. - Bratislava : Veda, 1985. - S. 523-524.
Hudobný skladateľ, pedagóg, zberateľ ľudových piesní / Anton Pažitný. In: Nitra. - Roč. 15, č. 2 (1992), s. 27-28.
Priekopník esperanta na Slovensku / Ján Lamačka. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 11, č. 8 (1987), s. 29-30.

38.

MALATINEC, Emil – 15. výročie úmrtia

2. marec 1947 Nové Zámky – 2. marec 2010 Nitra

Hudobný dirigent a pedagóg. Pracoval v podniku Bioveta Nitra. Po štúdiách spevu v Žiline a dirigovaní zboru v Bratislave pôsobil (od roku 1994) ako pedagóg na Katedre hudobnej výchovy Pedagogickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre a v r. 1993 – 1999 na Gymnázium svätého Cyrila a Metoda v Nitre. V roku 1982 založil pri Vysoké škole poľnohospodárskej v Nitre miešaný spevácky zbor Cantantína.

Literatúra:

20 rokov Spojenej katolíckej školy / Príhovor Karol Žák. - Nitra : Spojená katolícka škola, 2011. - S. 23.
Hudobný slovník : bibliografia hudobníkov, hudobných interpretov a podujatí okresov Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce ; [spracovala Viola Bieliková]. - 1. vyd. - Nitra : Krajská knižnica Karola Kmeťka v Nitre, 2019. - S. 24.
K dejinám zborového spevu na Slovensku 5 / Sprac. Tibor Sedlický. - Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela v BB, 2000. - S. 61-62.
Pátranie po zabudnutých skladateľoch mesta Nitry / - os -. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXIII, č. 4 (1999), s. 24-25.

39.

BOŠIANSKY, Jozef – 170. výročie narodenia

4. marec 1855 Senica – 4. december 1946 Nitrianske Pravno

Historik, pedagóg, prírodovedec a organizátor turistiky. Strednú školu a seminár absolvoval v Nitre, univerzitu v Budapešti. V rokoch 1877 – 1882 pôsobil ako profesor latinčiny, gréčtiny, nemčiny a prírodovedy na piaristickom gymnázium v Nitre. Bol členom výboru Lekársko-lekárnického a prírodovedného spolku Nitrianskej župy. Podnikal faunistické a floristické exkurzie najmä na Vtáčnik a prispieval do regionálnej tlače.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 1.: A-B. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. - S. 526.
Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 136.
Slovenský biografický slovník. - Zv. 1.: A-D. - Martin : Matica slovenská, 1986. - S. 304-305.
Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 168.

40.

BAJZA, Jozef Ignác – 270. výročie narodenia

5. marec 1755 Predmier – 1. december 1836 Bratislava

Cirkevný hodnostár, spisovateľ a osvietenec. V rokoch 1777 – 1780 študoval teológiu na univerzite vo Viedni. V r. 1815 – 1828 pôsobil ako farár v Zbechoch a od roku 1828 ako kanonik bratislavskej kapituly. Autor prvého slovenského románu, ktorým sa zároveň prvýkrát pokúsil o vytvorenie spisovného a literárneho jazyka. Člen Slovenského učeného tovaríšstva. Sústredil sa na pastoračnú činnosť a písanie náboženských kníh. V roku 2005 mu v Zbechoch odhalili pamätnú tabuľu.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 1.: A-B. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. - S. 162-163.
Encyclopaedia Beliana. - Zv. 1.: A-Belk. - Bratislava : Encyklopedický ústav SAV a Veda, 1999. - S. 546.
Bajzove Zbehy / Milan Cabánek. In: Lužianske novinky. - Roč. XII, č. 4 (2009), s. 4.
Slovenskí národní buditeľia u susedov / Valéria Fúsková. In: Pelikán. - Roč. X, č. 2 (2013), s. 9.

41.

FEDORA, Jozef – 115. výročie narodenia

50. výročie úmrtia

8. marec 1910 Dolné Kočkovce – 26. september 1975 Zvolen, pochovaný v Prievidzi

Grafik, maliar, ilustrátor, výtvarný pedagóg, spisovateľ a zaslúžilý umelec. Od roku 1937 pôsobil ako profesor gymnázia v Nitre. Od roku 1949 bol vedúcim pedagogického oddelenia Krajského národného výboru v Nitre. V roku 1944 sa zapojil do SNP a bol väznený v koncentračných táborech. Maľoval olejom, temperou, akvarelom, pastelom. Venoval sa kresbe, inklinoval ku grafike, ilustrácii a k satirickej kresbe. Tvoril portréty, krajinky a zátišia. Autor románu a reportáže z koncentračného tábora. Svoje básne a poviedky uverejňoval v časopisoch.

Literatúra:

Encyclopaedia Beliana. - Zv. 4.: Eh-Gala. - Bratislava : Encyklopedický ústav SAV a Veda, 2005. - S. 342.
Encyklopédia Slovenska. - Zv. 2.: E-J. - Bratislava : Veda, 1987. - S. 75.
Nový slovník československých výtvarných umelcov. - 1.: A-K / Sestavil Prokop Toman. - Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 1993. - S. 210.
Uzavreté dielo s posolstvom dnešku / M. Pernická. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 5, č. 4 (1981), s. 27-28.

42.

GERGELYI, Otmar – 30. výročie úmrtia

28. september 1919 Bušovce – 13. marec 1995 Nitra, pochovaný v Bratislave

Archivár, historik-regionalista, organológ a publicista. Pôsobil v Nitre od roku 1960 ako pracovník Štátneho oblastného archívu, v r. 1965 – 1975 Slovenského poľnohospodárskeho múzea. Zaoberal sa dejinami nitrianskeho regiónu. Podieľal sa na výskume historických organov na Slovensku a je spoluautorom publikácie Historické orgány na Slovensku (1982). Bol členom viacerých vedeckých spoločností z oblasti histórie, poľnohospodárstva, muzeológie, archívniectva, archeológie a národopisu. Bohatá je i jeho publikačná činnosť z týchto odborov. Známy je jeho seriál článkov z dejín obcí okresu Nitra (1965) ako i monografia "Nitra", ktorá vyšla v edícii Umeleckohistorické pamiatky na Slovensku v roku 1969.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 45-47.
Otmar Gergelyi : storočnica významného slovenského organového experta / Marian Alojz Mayer. - Fotogr. In: Hudobný život. - Roč. LI, č. 9 (2019), s. 26-28.
Zaslúžil sa o zachovanie údajov o histórii aj organoch / (DC). - Fotogr. In: Nitrianske noviny. - Roč. 29, č. 2 (2020), s. 12.
Zaujímavosti okolo organov / R. Čermáň. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. XI, č. 2 (1987), s. 23-24.

43.

KASZÁS, Attila – 65. výročie narodenia

16. marec 1960 Šaľa – 23. marec 2007 Budapešť (Maďarsko)

Herec. Svoje detstvo prežil vo Vlčanoch a v Žihárči, neskôr sa s rodinou presťahoval do Komárna. Po skončení gymnázia v Komárne odišiel študovať herectvo do Budapešti, kde spravil aj hereckú kariéru. Pôsobil vo viacerých maďarských divadlách, hosťoval aj na Slovensku. V roku 2003 sa stal členom maďarského národného divadla v Budapešti. Bol jedným z najvýznamnejších maďarských hercov vo svojej generácii. Preslávil sa účinkovaním v množstve maďarských filmov. V roku 2003 daroval sedliacky dom svojho strýka v Žihárči obecnému úradu na vytvorenie dedinského múzea. V Žihárči otvorili múzeum venované jeho pamiatke.

Literatúra:

Múzeum Attilu Kaszása / Ondrej Sivčák. In: Noviny juhozápadu. - Roč. 16, č. 46 (2007), s. 8.

Rozlúčili sa s hercom / [autor] - petr -. - Fotogr. In: Noviny juhozápadu. - Roč. 16, č. 16 (2007), s. 9.

V Žihárči založili Kultúrny festival na počesť svojho rodáka / Jana Lazániová. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 19, č. 22 (2010), s. 7.

Žihárec spomína na svojho rodáka Attilu Kaszása hudbou a tancom / Stano Šimo. In: Noviny juhozápadu. - Roč. 19, č. 32 (2010), s. 7.

44.

LIESKOVSKÝ, Andrej – 30. výročie úmrtia

22. november 1913 Hlohovec – 18. marec 1995 Bratislava

Hudobník, hudobný skladateľ. Základnú školu a v r. 1928 – 1932 Reálne gymnázium absolvoval v Nitre. Na nitrianskej hudobnej škole získal základy v hre na hudobných nástrojoch i v hudobnej teórii. Už v roku 1930 založil v Nitre svoj prvý orchester Jazz Band. Začal hrať na akordeóne a krátko na to aj účinkovať v rôznych poloprofesionálnych a profesionálnych hudobných telesách. Hudobnej kompozícii sa začal venovať najmä po druhej svetovej vojne. Od roku 1950 bol redaktorom zábavnej a tanečnej hudby Československého rozhlasu. Zložil vyše 170 tanečných piesní, väčšina vyšla na gramoflatniach a hrala sa v rozhlase. V posledných rokoch života sa usadil v Nitre.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 3.: K-M. - Bratislava : Veda, 1979. - S. 361.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 88.

Na posiedke so skladateľom A. Lieskovským / Ladislav Martinček. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 8, č. 1 (1984), s. 26.

45.

RICHTÁR, Jozef – 120. výročie narodenia

75. výročie úmrtia

19. marec 1905 Litultovice (Česká republika) – 16. jún 1950 Litultovice (Česká republika)

Záhradník, dendrológ. Od roku 1923 pôsobil ako záhradnícky pomocník v Arboréte Mlyňanoch a hlavný spolupracovník J. Mišáka. V r. 1931 – 1950 správca arboréta, ovocinársky a vinársky poradca v okolí Zlatých Moraviec. Organizačnou prácou a odbornými znalosťami zabezpečoval údržbu a rozvoj arboréta.

Literatúra:

História vzniku arboréta Mlyňany / G. Steinhübel. In: Arborétum Mlyňany vždy zelený park. - Martin : 1956. - S. 24-25.
Slovenský biografický slovník. - Zv. 5.: R-Š. - Martin : Matica slovenská, 1992. - S. 89.

46.

VAŽANSKÝ, Otakar – 135. výročie narodenia

22. marec 1890 Ždánice – 2. december 1979 Nitra

Výrobca a opravár organov, obchodník s klavíri. Organárstvo študoval v Brne a v Uherskom Hradišti. Pracoval v Budapešti a vo Viedni. V roku 1920 si založil v Nitre dielňu a pôsobil tu až do smrti. Postavil organy vo viacerých nitrianskych kostoloch (katedrála, františkánsky kostol, kostol piaristov a i.). Udržoval kontakty s predstaviteľmi slovenského výtvarného a hudobného života (napr. s J. Rosinským, M. Schneidrom-Trnavským).

Literatúra:

Historické organy na Slovensku / O. Gergelyi, K. Wurm. - Bratislava : Opus, 1989. - 381 s.
Organ v kultúre dvoch tisícročí / Ferdinand Klinda. - Bratislava : Hudobné centrum, 2000. - S. 173.
Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 162.

47.

NEUGEBAUEROVÁ, Anna – 205. výročie narodenia

23. marec 1820 Nitra – 14. jún 1877 Nitra

Kníhtlačiarka. Po smrti manžela Eduarda Neugebauera v r. 1865 prevzala vedenie tlačiarne v Nitre. Podnik viedla až do svojej smrti. Tlačila knihy regionálnych autorov a spolkov, drobné tlače, časopisy a noviny. Prvý nitriansky týždenník Neutra-Trentschiner Nachrichten (od 1869), štvorjazyčné noviny Neutra-Trentschiner Zeitung v slovenskom, latinskom, maďarskom a nemeckom jazyku (od r. 1880), v r. 1872 – 1875 týždenník Nyitra a od roku 1876 Nyitrai Közlöny.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / zodpovedný redaktor : Augustín Maťovčík ; hlavné autorky a odborná redakcia : Ludmila Ďuranová, Anna Šourková, Alena Tábovecká. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. - S. 176.
Tlačiarne na Slovensku 1477 - 1996 / V. Breza. - Bratislava : Univerzitná knižnica, 1997. - 214 s.
Z dejín nitrianskych tlačiarní a typografov : tlačiareň Jozefa Neugebauera a jeho potomkov / Vladimír Černák. In: Nitra. - Roč. XXXV, č. 1 (2010), s. 26-27.

48.

KRUTÝ, Rudolf – 110. výročie narodenia

23. marec 1915 Nové Zámky – 7. november 1998 Nitra

Lekár, významná osobnosť slovenskej i európskej pneumoftizeológie. Študoval na gymnáziu a Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Pôsobil v Bratislave a v Novom Smokovci, kde sa stal primárom. Pôsobil najprv v Horných Lefantovciach, v r. 1948 – 1985 zastával funkciu riaditeľa Odborného liečebného ústavu tuberkulózy a respiračných chorôb Nitra-Zobor. Pôsobil aj na Strednej zdravotníckej škole v Nitre. Bol riešiteľom mnohých výskumných úloh, napísal množstvo odborných prác, kníh a prednášal na rôznych odborných školeniach. V priestoroch Špecializovanej nemocnice svätého Svorada na Zobore mu v roku 2015 pri príležitosti jeho 100. výročia od narodenia odhalili pamätnú tabuľu.

Literatúra:

Dvadsaťpäť rokov Strednej zdravotníckej školy v Nitre. - Nitra : SZŠ, 1971. - S. 21.

Doc. MUDr. Rudolf Krutý, CSc., osobnosť slovenskej pneumoftizeológie. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. 40, č. 9 (2015), s. 10-11.

Odhalili pamätnú tabuľu doktorovi Krutému / (J). - Fotogr. In: Nitrianske Echo. - Roč. 10, č. 27 (2015), s. 4.

49.

FELIXOVÁ, Oľga – 85. výročie narodenia

24. marec 1940 Užhorod (Ukrajina) – 16. apríl 2009 Nitra

Výtvarná pedagogička. V r. 1955 – 1959 študovala na Univerzite Komenského v Bratislave odbor slovenský jazyk-výtvarná výchova. Od roku 1961 pôsobila na Katedre výtvarnej výchovy Pedagogickej fakulty v Nitre. Prednášala vývin výtvarnej kultúry a estetiku. Zaoberala sa teoretickými i praktickými disciplínami z odboru výtvarníctva a publikovala v odbore dejín výtvarného umenia. Jej vedecko-výskumná práca bola zameraná na riešenie metodických problémov interpretácie diel výtvarného umenia. Venovala sa komornej maľbe. Svoje práce pravidelne od roku 1961 prezentovala na kolektívnych i individuálnych výstavách. Žila a tvorila v Nitre.

Literatúra:

Dejiny nitrianskeho školstva a vzdelanosti / Štefan Milo, Jozef Porubský. - Nitra : Okresné pedagogické stredisko, 1987. - S. 100.

Dve výstavy pedagógov - výtvarníkov / Eva Kapsová. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. XIII, č. 12 (1989), s. 27-28.

Opustili nás. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 18, č. 16 (2009), s. 18.

50.

FRIČOVSKÝ, František – 185. výročie úmrtia

12. november 1766 Krušovce – 25. marec 1840 Nitra

Cirkevný hodnostár, mecén a kultúrny pracovník. Študoval na gymnáziu v Nitre, filozofiu a teológiu v Pešti a v Bratislave. V r. 1790 – 1793 pôsobil ako tajomník biskupskej kancelárie, v r. 1793 – 1800 profesor filozofie a teológie na seminári v Nitre, r. 1800 – 1826 farár v Kovarciach a obvodný dekan, od roku 1826 nitriansky kanonik a archidiakon hradňanského, neskôr trenčianskeho dištriktu, synodálny examinátor, r. 1827 opát. Člen pobočného stánku Slovenského učeného tovarišstva v Nitre, v roku 1793 tajomník spolku. V roku 1835 založil štipendijnú základinu nitrianskeho piaristického gymnázia.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 656.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 2.: E-J. - Martin : Matica slovenská, 1987. - S. 125.

Stopäťdesiatepiate výročie úmrtia člena SUT, štedrého mecéna a pedagóga PhDr. Františka Fričovského / Anton Pažitný. In: Nitra. - Roč. 19, č. 3 (1995), s. 23-24.

51.

CZAMBELOVÁ, Anna – 105. výročie narodenia

29. marec 1920 Slovenská Ľupča – 26. október 1971 Nitra

Lekárka, organizátorka zdravotníctva, účastníčka SNP. Študovala na Lekárskej fakulte SU v Bratislave. Pracovala v Banskej Bystrici a v Trenčíne, v r. 1953 – 1971 prednostka Krajskej transfúznej stanice v Nitre. Je spoluzakladateľkou transfúznej služby na Slovensku. Vybudovala hematologicko-transfúzne

oddelenie v Nitre, ktorého pôsobnosť a význam presiahli rámec kraja. Prednášala na odborných seminároch a je spoluautorkou publikácie Význam zdravotníckej osvetu pri propagácii darcovstva krvi (1959) a odborných štúdií, uverejňovaných v odborných časopisoch. Pôsobila aj na Strednej zdravotníckej škole v Nitre.

Literatúra:

25 rokov transfúznej služby a hematológie v okrese Nitra / M. Abelovič a kol. - [1. vyd.]. - Nitra : Riaditeľstvo OÚNZ pre vnútornú potrebu, [1974]. - S. 8-9.

Lexikón slovenských žien / zodpovedný redaktor : Augustín Maťovčík ; hlavné autorky a odborná redakcia : Ľudmila Ďuranová, Anna Šourková, Alena Táborecká. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. - S. 43.

Anna Czambelová by sa dožila 95. narodenín. - Fotogr. In: Naše Novinky Nitra. - Roč. V, č. 6 (2015), s. 5.

APRÍL

52.

METOD, sv. – 1210. výročie narodenia

1140. výročie úmrtia

815 Solún-Thessaloniké (Grécko) – 6. apríl 885 Velehrad-Morava

Cirkevný hodnostár, slovanský vierozvest a učiteľ. Brat svätého Cyrila-Konštantína a spoluzakladateľ slovanského písomníctva. Od roku 869 panónsky a moravský arcibiskup a legát. Vybojoval súhlas pápeža Jána VIII. na používanie slovienskeho jazyka pri bohoslužbách. Významne sa zaslúžil o kristianizáciu a budovanie samostatnej cirkevnej organizácie na Veľkej Morave.

Literatúra:

Osobnosti Slovenska. 1. diel / Jozef Leikert. - 2. vyd. - Bratislava : Príroda, 2010. - S. 208-210.

Významné osobnosti Nítry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 96-97.

Konštantín a Metod - slovanskí vierozvestovia / TK KBS. - Fotogr. In: Hlasy z domova a z misií. - Roč. 66, č. 7-8 (2022), s. 15.

53.

HRANKO, Martin – 85. výročie úmrtia

4. marec 1899 Žibritov – 12. apríl 1940 Zvolen

Spisovateľ, autor literatúry pre deti, prozaik, stredoškolský profesor. V roku 1940 pôsobil ako stredoškolský profesor v Zlatých Moravciach. Autor próz pre dospelých i pre deti a mládež, úvah, čít a poviedok zo života dediny a malomesta. V oblasti detskej literatúry sa zaradil medzi najtalentovanejších tvorcov medzivojnového obdobia.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 2.: E-J. - Martin : Matica slovenská, 1987. - S. 402-403.

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia / Augustín Maťovčík ... [et al.]. - Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov ; Martin : Slovenská národná knižnica, 2001. - S. 160-161.

54.

MIKO, František – 105. výročie narodenia

15. výročie úmrtia

13. apríl 1920 Lipany – 13. november 2010 Bratislava

Jazykovedec a literárny vedec. Po gymnaziálnych štúdiách v Prešove absolvoval filozofiu a slovenčinu na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave. Pôsobil ako vedecký pracovník a pedagóg. Od roku 1968 viedol Kabinet literárnej komunikácie a experimentálnej metodiky v Nitre, ktorý si získal odborné uznanie doma i v zahraničí. Výsledky originálnych výskumov rozvíjal vo viacerých publikáciách, zborníkoch a článkoch vo vedeckých a odborných časopisoch. V rokoch 1967 – 1989 založil, budoval a viedol Kabinet literárnej komunikácie pri Pedagogickej fakulte v Nitre (dnes Ústav literárnej a umeleckej komunikácie Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre), ktoré sa stalo základňou nitrianskej literárnovednej školy. Jeho vedeckú orientáciu charakterizuje hlavne záujem o lingvistiku (predovšetkým o štylistiku) a literárnu vedu.

Literatúra:

Encyklopédia slovenských spisovateľov. - Zv. 1.: A-O. - Bratislava : Obzor, 1984. - S. 431-432.
Historické a literárne reálie a personálie Nítry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 86.
Biografia prof. PhDr. Františka Mika, DrSc., Dr.h.c. In: Náš čas. - Roč. XIV, č. 8-9 (2010), s. 13.
František Miko v kontexte slovenskej literárnej vedy / Anton Popovič. In: Slovenské pohľady. - Roč. 96, č. 4 (1980), s. 103-105.

55.

BÁRTA, Juraj – 100. výročie narodenia

20. výročie úmrtia

13. apríl 1925 Ružomberok – 2. október 2005 Nitra

Speleoarcheológ a historik. V rokoch 1938 – 1942 študoval na Učiteľskej akadémii v Turčianskych Tepliciach, potom pracoval ako učiteľ na rozličných miestach (Michalok, Babie, Istebné, Moravský Svätý Ján, Chorvátsky Grob-Čierna Voda, Bratislava-Trnávka). Počas Slovenského národného povstania (SNP) pracoval ako spravodajský dôstojník. V r. 1947 – 1951 študoval na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity dejepis a zemepis. Od roku 1951 pracoval v Štátnom archeologickom Ústave v Martine. V roku 1953 prišiel do Archeologického ústavu SAV v Nitre, kde pracoval až do roku 1988. Je autorom mnohých štúdií a príspevkov uverejnených v zborníkoch a časopisoch. Napísal aj viacero monografických práce.

Literatúra:

Reálie a personálie Nítry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2006. - S. 105-106.
Ján Majko a Nitra / Anzelma Hlôšková. In: Krásy Slovenska. - Roč. 87, č. 9-10 (2010), s. 60-61.

56.

FOJTÍK, Juraj – 100. výročie narodenia

15. apríl 1925 Horné Saliby – 3. január 1982 Nitra

Archivár, historik a publicista. V rokoch 1946 – 1955 pôsobil ako učiteľ, v r. 1955 – 1956 pracovník Pôdohospodárskeho archívu, v r. 1956 – 1961 trenčianskej pobočky Štátneho archívu v Bratislave. Od roku 1961 pracoval v Štátnom oblastnom archíve v Nitre. Zaoberal sa regionálnymi a hospodárskymi dejinami. Autor a spoluautor knižných prác, sprievodcu po archíve, štúdií a článkov v odborných časopisoch a v zborníkoch. Zostavovateľ knihy "Nitra", ktorá vyšla v roku 1978. V r. 1967 – 1974 člen redakčnej rady zborníka Agrikultúra.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 603.
Historické a literárne reálie a personálie Nítry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 61.

57.

KALINA, Jozef – 30. výročie úmrtia

28. júl 1908 Branovo – 20. apríl 1995 Nitra

Keramikár, reštaurátor, ľudový umelec. V roku 1931 u nitrianskeho sochára Júliusa Bártfaya študoval maliarstvo a sochárstvo. Do Nitry sa presťahoval v roku 1970. Vyše 30 rokov prežil v Nitre, kde pracoval aj ako modelár v leteckej továrni. V 80. a 90. rokoch 20. stor. sa začal venovať vlastnej maliarskej a sochárskej tvorbe. Vo svojom ateliéri na Chrenovej reštauroval umelecké pamiatky a venoval sa keramikárskej tvorbe. Pričinil sa o záchranu predrománskeho kostolíka svätého Juraja z 11. storočia v Kostolňanoch pod Tribečom a zachránil mnohé sakrálne pamiatky v Nitre.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 70-71.

Dielo majstra J. Kalinu v priestoroch SPM / - r -. In: Nitra. - Roč. XXII, č. 11 (1998), s. 27.

Odišiel tvorca keramickej histórie / Andrej Zábredský. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XIX, č. 6 (1995), s. 22.

Reštaurátor pamiatok / Laco Zrubec. - Fotogr. In: Nový nitriansky hlas. - Roč. 2, č. 20 (1992), s. 3.

58.

KAPOLKA, Belo – 90. výročie narodenia

22. apríl 1935 Hostie – 18. apríl 1994 Hrebienok (Vysoké Tatry) Starý Smokovec

Prozaik, publicista, chatár. Študoval na gymnáziu v Kežmarku, neskôr v Brne na Vojenskej technickej akadémii. Pôsobil ako nosič vo Vysokých Tatrách (Chata pod Rysmi, Zbojnícka chata). Od roku 1973 pracoval ako vedúci chatár vo Vysokých Tatrách (na Rysoch, Solisku, Zbojníckej a Téryho chate). Od polovice 60. rokov 20. storočia až do svojej tragickej smrti bol chatárom na Téryho chate. Zomrel tragicky na Hrebienku. Vo svojich prozaických prácach na základe bohatých životných skúseností autenticky priblížil atraktívne vysokohorské prostredie a spletité medziludské vzťahy. Po r. 1989 sa intenzívne venoval aktuálnej spoločenskej publicistike. V r. 1995 pri príležitosti nedožitých šesťdesiatky bola na jeho rodnom dome v Hostí odhalená pamätná tabuľa.

Literatúra:

Encyklopédia slovenských spisovateľov. - Zv. 1.: A-O. - Bratislava : Obzor, 1984. - S. 283.

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia / Zost. Augustín Maťovčík ... [et al.]. - Bratislava : Spolok slovenských spisovateľov; Martin : Slovenská národná knižnica, 2001. - S. 215-216.

Spomienka na Bela Kapolku / A. Kaiser. In: Tekovské noviny. - Roč. XX, č. 10 (2010), s. 7.

Spomienka na spisovateľa a chatára Bela Kapolku / Anton Kaiser. In: Tekovské noviny. - Roč. 17, č. 9 (2007), s. 4.

59.

KOLENČÍK, Ladislav – 90. výročie narodenia

22. apríl 1935 Mojmírovce – 15. jún 1997 Nitra

Vysokoškolský pedagóg. Po ukončení Pedagogickej školy v Nitre pôsobil od roku 1954 ako učiteľ na základných školách v okresoch Topoľčany a Nitra. V rokoch 1960 – 1965 pôsobil ako učiteľ praxe, neskôr ako odborný asistent na Pedagogickej fakulte, do roku 1969 vyučoval na Strednej potravinárskej škole v Nitre. Od roku 1969 pôsobil na katedre pedagogiky a psychológie Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre ako vyučujúci pedagogických disciplín. Publikoval a vydal viacero titulov pôvodných vedeckých prác. Autor vedecko-populárnych článkov, učebných textov a vysokoškolských skrípt. Publikoval v domácich a zahraničných zborníkoch a v pedagogickej tlači.

Literatúra:

Dvadsaťpäť rokov Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre. - Bratislava : Príroda, 1971. - S. 30.

Dejiny nitrianskeho školstva a vzdelanosti / Štefan Milo, Jozef Porubský. - Nitra : Okresné pedagogické stredisko v Nitre, 1987. - S. 120.

Zomrel doc. PhDr. Ladislav Kolenčík, CS. In: Pedagogická revue. - Roč. 69, č. 7-8 (1997), s. 387.

60.

NEMRAVA, František – 55. výročie úmrtia

6. február 1891 Nitra – 22. apríl 1970 Nitra

Hudobník, skladateľ. Skladal piesne šansónového štýlu - tanečné melódie, skeče a kuplety. Za éry nemých filmov vyhrával v kine Meteor v Nitre na husliach. V roku 1920 hral v prvom slovenskom kinoskeči, ktorý sa uskutočnil v Nitre.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 176.

Päťdesiatiny zvukového filmu / Ladislav Martinček. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 4, č. 10 (1980), s. 23-24.

Pri prvom kinoskeči / Ladislav Martinček. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 7, č. 2 (1983), s. 26-27.

61.

KOPASZ, Elemér – 115. výročie narodenia

28. apríl 1910 Branč – 11. január 1989 Nové Zámky

Dirigent, pedagóg. Študoval na Učiteľskom ústave a na Štátnom konzervatóriu v Bratislave. Učil na základnej škole vo Svodíne a Veľkom Kýri, kde viedol aj detský spevácky zbor. V roku 1940 učil v Nových Zámkoch. Ako odborný asistent pôsobil na Katedre hudobnej výchovy Pedagogického inštitútu v Nitre, kde viedol maďarský mládežnícky miešaný zbor. Aktívne sa zapájal do hudobného života, hral na husliach, kontrabase, umelecky viedol a dirigoval spevácke zbory. Ako učiteľ hry na husliach, od roku 1961, pôsobil na Ľudovej škole umenia v Nových Zámkoch.

Literatúra:

Hudobný život v Nitre : (Sondy do novšieho a súčasného obdobia) / Helena Červeňová. In: Nitra, naša Nitra - : literáti, divadelníci, hudobníci a výtvarníci jubilujúcemu mestu / [z príspevkových materiálov zostavil, predslov, sprievodné texty a poznámky o autoroch napísal alebo upravil Ján Kopál]. - 1. vyd. - Nitra : Nitrianske tlačiarne, a.s., 1998. - S. 182.

62.

DUBRAVICKÝ, Jozef – 35. výročie úmrtia

22. apríl 1931 Nadlice – 28. apríl 1990 Nitra

Inžinier, architekt-urbanista. Stredoškolské vzdelanie získal v Nitre, v Spišskom Štiavniku a v Topoľčanoch. Študoval na Fakulte architektúry a urbanizmu SVŠT v Bratislave (Slovenská technická univerzita) a po ukončení štúdia od roku 1955 pôsobil v Nitre. Od roku 1960 bol vedúcim projektantom Krajského projektového ústavu, v r. 1966 – 1970 hlavným architektom Nitry. V rokoch 1970 – 1990 pôsobil ako vedúci útvaru špecialistov v Stavoprojekte Nitra. Významnou mierou prispel ku koncepcii rozvoja Nitry a ďalších miest Slovenska a zaslúžil sa o zachovanie historicky cenných súborov a objektov.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 34.
Architekt odišiel, dielo po ňom zostalo / -DK-. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. 16, č. 6 (1992), s. 36-37.

63.

MARTINKA, Jaroslav – 95. výročie narodenia

29. apríl 1930 Strkovice (Česká republika) – 2. september 2013 Bratislava

Vysokoškolský pedagóg, odborný spisovateľ. Študoval na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave odbor filozofia a prírodopis. V roku 1952 nastúpil na Katedru filozofie a dejín filozofie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Od roku 1996, až do odchodu do dôchodku, pôsobil na Katedre filozofie Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Jeho hlavnou špecializáciou boli dejiny filozofie so zameraním na problematiku vývoja antickej a stredovekej filozofie. Bol jedným z najvýznamnejších odborníkov v oblasti antickej filozofie.

Literatúra:

Honorabilis I : Univerzita Konštantína Filozofa : (1992 - 2009). - 1. vyd. - Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2009. - S. 90-91.

Spoločenské stretnutie / Jana Krajčovičová. In: Náš čas. - Roč. 10, č. 4 (2006), s. 3.

64.

GRIESBACH, Štefan – 110. výročie narodenia

30. apríl 1915 Vinodol – 5. apríl 1998 Nitra

Lekár-urológ. Absolvoval Lekársku fakultu na Univerzite Komenského v Bratislave. V roku 1942 pôsobil ako asistent na urologickej klinike v Bratislave, neskôr v Nitre. V roku 1950 založil v nitrianskej nemocnici samostatné urologické oddelenie, na ktorom zaviedol nové diagnostické a liečebné metódy. V r. 1963 – 1981 pôsobil ako prednosta oddelenia. Pod jeho vedením sa nitrianske urologické oddelenie vypracovalo na jedno z popredných našich zdravotníckych pracovísk. Ako pedagóg pôsobil aj na Strednej zdravotníckej škole v Nitre. Pracoval aj ako urologický konziliár v Odbornom liečebnom ústave TBC a respiračných chorôb na Zobore. Je autorom viacerých odborných článkov vydaných v rôznych periodikách a spoluautorom diela Rehabilitácia tuberkulózy (1978). Bol členom medzinárodnej a Slovenskej urologickej spoločnosti a absolvoval veľa zahraničných študijných ciest. Jeho život bol spätý aj so športom. V rokoch 1948 – 1975 bol členom výboru futbalového oddielu AC Nitra. Nositeľ viacerých významných ocenení a vyznamenaní.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 50-51.

Čestní občania mesta Nitry / - r - . - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXI, č. 1 (1997), s. 2.

Medzinárodne uznávaný urológ / O.S. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXI, č. 3 (1997), s. 27-29.

Odišiel lekár a vzácny človek / -r-. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXII, č. 5 (1998), s. 20.

MÁJ

65.

ESTERHÁZI, Imrich – 340. výročie narodenia

4. máj 1685 Szombathely (Maďarsko) – 19. november 1763 Nitra

Cirkevný hodnostár, verejný činiteľ, mecén a kráľovský radca. Od roku 1741 nitriansky biskup a župan. V nitrianskej diecéze pokračoval v rekatolizačnom úsilí svojich predchodcov. Dal vybudovať kostol v Žiranoch a v Močenku. Pred vchodom do biskupského hradu v Nitre dal postaviť prvú umeleckú sochu Nepoškvrneného počatia Panny Márie (ako jednu z prvých v Uhorsku) a opravil poškodenú klenbu nitrianskej katedrály.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 305.

Nitrianske biskupstvo v dejinách / Viliam Judák. - Nitra : Kňazský seminár sv. Gorazda, 1996. - S. 31.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 2.: E-J. - Martin : Matica slovenská, 1987. - S. 28.

66.

HERODEK, Július – 30. výročie úmrtia

30. jún 1926 Topoľčany – 6. máj 1995 Nitra, pochovaný v Brodzanoch

Klavirista, hudobný skladateľ a pedagóg. Študoval v Nitre. Od roku 1960 pôsobil na Katedre hudobnej výchovy Pedagogickej fakulty v Nitre, kde vyučoval hru na klavíri. Aktívne sa podieľal na hudobnom živote Nitry a okolia účinkovaním na verejných celovečerných koncertoch i organizovaním výchovných koncertov pre mládež. Bol členom a sólistom Nitrianskeho symfonického orchestra. Svojou tvorivou činnosťou významne obohatil hudobný život Nitry. Bohatá je jeho skladateľská tvorba, pričom viaceré skladby boli venované významným osobnostiam a udalostiam Nitry.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 58-59.

Jubileum klaviristu - pedagóga / /pl/. - Fotogr. In: Nitriansky hlas. - Roč. 17, č. 26 (1976), s. 2.

Zaznela hudba Júliusa Herodeka / L. Martinček. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 6, č. 1 (1982), s. 20-21.

67.

ANDREJKA, Július – 130. výročie narodenia
45. výročie úmrtia

9. máj 1895 Banská Štiavnica-Štefultov – 25. apríl 1980 Nitra

Poľovnícky a lesnícky odborník, publicista. Študoval na gymnáziu v Kremnici, v r. 1912 – 1916 na Vysokej škole banickej a lesníckej v Banskej Štiavnici a po roku 1918 v Brne. Pôsobil ako lesný kontrolór, od roku 1952 v Jelenci a ako hlavný inžinier lesného závodu v Nitre. V roku 1946 bol ústredným referentom Loveckého ochranného spolku. Externe prednášal na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre. Pod jeho vedením sa vybudoval park na hradnom vrchu. Venoval sa aj ochrane prírody a poľovníctvu. Autor mnohých štúdií a článkov v odborných časopisoch.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska.- Zv. 1.: A-B. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. - S. 85-86.

Listujeme v kronike mesta Nitry / - RS -. In: Nitra. - Roč. XXIV, č. 4 (2000), s. 24.

Zveľadil zeleň nášho mesta / Zdenka Svobodová. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 9, č. 6 (1985), s. 24-25.

68.

TOČKA, Imrich – 5. výročie úmrtia

26. jún 1941 Chrenová (dnes súčasť Nitry) – 9. máj 2020 Nitra

Vysokoškolský profesor, regionálny historik. V rokoch 1958 – 1963 študoval na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre. V r. 1964 – 2009 pôsobil ako pedagóg na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre. Zaoberal sa hlavne chovom drobných zvierat. Je autorom a spoluautorom mnohých odborných a vedeckých príspevkov uverejnených v odborných časopisoch a vedeckých periodikách. Podieľal sa tiež na napísaní viacerých odborných knižných publikácií a učebných textov. Vo svojej záujmovej činnosti sa zameriaval hlavne na históriu a numizmatiku. Aktívne sa podieľal aj na záchrane historických pamiatok a dokumentov. Významná je tiež jeho činnosť vo funkcii predsedu pobočky Slovenskej numizmatickej spoločnosti v Nitre. Napísal aj viacero publikácií s historickou a numizmatickou tematikou. Je autorom mnohých publikácií o Nitre. Za svoju činnosť a tvorbu získal viacero významných ocenení a vyznamenaní.

Literatúra:

Historiky spod nitrianskeho hradu nová kniha Imricha Točku / [autor] (SY). In: Nitra. - Roč. XXXXI, č. 12 (2017), s. 19.
Imrich Točka - poľnohospodár a historik / Renáta Chosraviová. In: Poľnohospodár. - Roč. 54, č. 2 (2009), s. 3.
Pocta významným osobnostiam / Oľga Prekopová. - Fotogr. In: Župné ozveny. - Roč. V, č. 12 (2019), s. 1-2.
Zomrel Imrich Točka / (GAB). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 29, č. 19 (2020), s. 7.
Župa udelí ocenenia / Dominika Cunevová. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 28, č. 34 (2019), s. 7.

69.

MAŤAŠOVSKÝ (Mattyašovský), Ladislav – 320. výročie úmrtia

17. máj 1643 Liptovské Matiašovce – 10. máj 1705 Viedeň (Rakúsko)

Krajinský a cirkevný hodnostár, mecén. V r. 1696 – 1705 pôsobil ako nitriansky biskup, župan, uhorský kancelár a vnútorný tajný radca. V r. 1702 založil v Nitre piaristické gymnázium, ktoré sa stalo prvým gymnáziom severozápadného Uhorska a kňazský seminár. Bol aj ochrancom umelecko-historických pamiatok a zakladateľom spolkov správosti a miernosti.

Literatúra:

Nitrianske biskupstvo v dejinách / Viliam Judák. - Nitra : Kňazský seminár sv. Gorazda, 1996. - S. 28-29.
Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 185 a 187.
Významné osobnosti / Pavol Takáč. In: Nitra. - Bratislava : Obzor, 1978. - S. 213.

70.

PIOVARČI, Alexej – 40. výročie úmrtia

6. jún 1917 Varín – 17. máj 1985 Beckov

Kňaz. Študoval na gymnáziu v Trnave, teológiu v Bratislave. Od septembra 1942 pôsobil ako kaplán v Topoľčiankach. V apríli 1946 nastúpil do Nových Sadov, kde vykonával funkciu zástupcu farára a do roku 1984 pôsobil ako správca fary. Pôsobil tiež v obci Čab. V marci 1946 bol spoluzakladateľom organizácie Červeného kríža a v roku 1947 stál pri zrode cirkevnej dychovky v Čabe. Bol nadšeným fotografom. Z jeho fotografií vznikla v roku 1952 čierno-biela pohľadnica "Pozdrav z KERTY". Bol aj aktívny pestovateľ liečivých rastlín.

Literatúra:

Alexej Piovarči 6.6.1917-17.5.1985 / Eva Nováková. - Fotogr. In: Čabský spravodajca. - Roč. XIV, č. 1 (2017), s. 9.
Spomienka na Duchovného otca Alexeja Piovarčiho / Mária Šunderlíková. In: Čabský spravodajca. - Roč. 5, č. 2 (2007), s. 11.
100. výročie narodenia rímskokatolíckeho farára Alexeja Piovarčiho / Anna Margetínová. - Fotogr. In: Pelikán. - Roč. 14, č. 1 (2017), s. 6.

71.

DUBRAVICKÝ, Alojz – 100. výročie narodenia 35. výročie úmrtia

18. máj 1925 Nadlice – 23. január 1990 Močenok

Kňaz. Gymnaziálne štúdiá absolvoval v Misijnom dome Spoločnosti Božieho Slova v Spišskom Štiavniku a v Nitre. Od roku 1969 pôsobil ako kaplán, v rokoch 1973 – 1990 správca fary v Sládečkovciach (Močenok). V r. 1979 sa stal členom provinciálnej rady Spoločnosti Božieho slova a zaslúžil sa o obnovu Slovenskej provincie. Počas pôsobenia v močenskej farnosti sa venoval vyučovaniu náboženstva, rozvíjaniu divadelnej činnosti kresťanskej mládeže, viedol duchovné cvičenia. Za jeho pôsobenia boli rekonštruované kostol, kaplnka, Kalvária, nová budova fary a inštalované tri nové zvony.

Literatúra:

Močenok : monografia obce : príroda, história, súčasnosť, pamiatky, tradície / Peter Keresteš a kolektív. - 1. vyd. - Nitra : En Ars, 2020. - S. 519-520.

Na dekana Alojza Dubravického Močenčania nezabúdajú / Jana Nováková. - Fotogr. In: Močenok. - Roč. 1, č. 2 (2019), s. 8.

V Močenku spomínali na pátra Alojza Dúbravického SVD / Biskupstvo Nitra. - Fotogr. In: Hlasy z domova a misií. - Roč. 64, č. 3 (2020), s. 18-19.

72.

CHORÉNI, Jozef – 170. výročie narodenia

19. máj 1855 Horovce – 17. január 1933 Ilava

Kňaz, cirkevný historik, publicista. Študoval teológiu v Nitre a vo Viedni. V r. 1882 – 1891 pôsobil ako profesor dogmatiky na bohosloveckom učilišti v Nitre. Zaoberal sa cirkevnou históriou. Vydával publikácie a časopisecky publikoval štúdie a články o dejinách fár.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 555-556.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 64-65.

Zberateľ a historik / Anton Pažitný. In: Nitra. - Roč. 19, č. 5 (1995), s. 21-23.

73.

KOVÁČ-ADAMOV, Mišo – 95. výročie narodenia

24. máj 1930 Zlaté Moravce – 21. máj 2023 Vrúcko

Kultúrny a literárny historik, teatrológ, dramatik. V rokoch 1946 – 1951 študoval na gymnáziu v Zlatých Moravciach, v r. 1951 – 1956 slovenčinu a literárnu vedu, v r. 1961 – 1962 knihovníctvo na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, v r. 1969 – 1970 muzeológiu na Univerzite J. E. Purkyňu v Brne. Pôsobil v Matici slovenskej v Martine ako pracovník bibliografického oddelenia a Pamätníka slovenskej literatúry MS, v r. 1971 – 1990 bol pracovníkom Literárneho múzea. V rokoch 1990 – 1992 pôsobil ako námestník ministra kultúry, v r. 1993 – 1994 správca Matice slovenskej. Od roku 1993 prednášal kultúrnu históriu a staroslovenčinu v Teologickom inštitúte v Badíne. Vo vedeckej práci sa sústredil na problematiku bibliografie, v dramatickej tvorbe na rekonštruovanie ľudových hier. Je jedným zo zakladateľov slovenského literárneho múzejníctva. Venoval sa aj tvorbe divadelných predlôh v uvedených oblastiach, najmä mimojaviskovým projektom

v každodennom prostredí. Napísal viaceré divadelné hry pre deti. Je zakladateľom festivalu Gorazdov Močenok a viacročným členom poroty. Pre Slovenský rozhlas napísal hru Žatevná (1985) a cyklus hier o osobnostiach z dejín cirkvi. Je autorom viacerých monografií, súpisov literatúry, katalógov a zostavovateľom a spoluzostaviteľom niekoľkých pamätníc.

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 1.: A-L. - Bratislava : Veda, 1989. - S. 606-607.

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia / Augustín Maňovčík ... [et al.]. - Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov ; Martin : Slovenská národná knižnica, 2001. - S. 247-248.

Dramatická tvorba Miša A. Kováča / Blažej Belák. In: Knižnica. - Roč. 21, č. 2 (2020), s. 80-85.

Život a dielo Miša Kováča-Adamova / Roland Valko. - Fotogr. In: Knižnica. - Roč. XXIV, č. 03 (2023), s. 77-81.

74.

TOKÁR, František – 100. výročie narodenia

25. máj 1925 Veľké Chrást'any – 29. október 1993 Bratislava

Športovec, stolný tenista, majster športu. Pôsobil ako hráč i tréner v r. 1969 – 1971 v Plastike Nitra. V národnom družstve získal titul majstra sveta v Paríži (1947), v Londýne (1948) a titul majstra sveta vo štvorhre v Štockholme (1949). Na majstrovstvách sveta získal aj dve strieborné a tri bronzové medaily.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 6.: T-Ž. - Bratislava : Veda, 1982. - S. 88.

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 237.

75.

PODOLAY, František Viktor – 120. výročie narodenia

27. máj 1905 Slopná – 13. február 1958 Bratislava

Výtvarník, akademický maliar, grafik a výtvarný pedagóg. Študoval a pôsobil v Nitre, v roku 1930 na Akadémii výtvarných umení v Budapešti u prof. J. Rudnayho. Otvoril súkromnú výtvarnú školu v Trenčianskej Teplej, v r. 1930 – 1939 pôsobil v Nitre, r. 1939 – 1941 ako profesor kreslenia na gymnáziu v Michalovciach. Od roku 1942 vlastnil reklamný ateliér Styl v Bratislave, kde sa zaoberal úžitkovou grafikou, plagátovou tvorbou, výstavníctvom a i. Venoval sa komornej maľbe, krajino-maľbe (motívy z Bratislavy, Vysokých Tatier, Nitry), monumentálnej dekoratívnej tvorbe a úžitkovej grafike. Vo figurálnych kompozíciách čerpal námety z dedinského prostredia. Je autorom viacerých obrazov zobrazujúcich dominanty mesta Nitry.

Literatúra:

Slovník českých a slovenských výtvarných umelcov 1950-2003. - 11.: Pau-Pop. - Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 2003. - S. 273.

Hrad očami výtvarníkov /3/ / Štefan Valent. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 10, č. 5 (1986), s. 26-27.

76.

JANDA, Jozef Napoleon – 80. výročie úmrtia

18. jún 1869 Necpaly – 30. máj 1945 Trnava

Teológ, kazateľ, náboženský spisovateľ, redaktor, novinár. Po ukončení ľudovej školy v rodisku študoval na gymnáziu v Trenčíne, teológiu v Ostrihome a vo Viedni. Ako kaplán pôsobil vo viacerých

farnostiach, potom bol farárom v Čermanoch, Preseľanoch a v r. 1918 – 1927 vo Vrábľoch. Bol redaktorom a spolupracovníkom rôznych kresťanských časopisov. Publikoval okolo 60 osvetových a náboženských príručiek, náboženskými a kazateľskými článkami prispieval do časopisov. V roku 1923 mu vrábeľská tlačiareň Neufeld vydala malú knižku s názvom "Mučenica čistoty" (sv. Klotilda).

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 585-586.
Slovenský biografický slovník. - Zv. 2.: E-J. - Martin : Matica slovenská, 1987. - S. 523.

77.

KOŽUCH, Michal – 50. výročie úmrtia

4. november 1921 Nagybánhegyes (Maďarsko) – 31. máj 1975 Nitra

Divadelný herec. V r. 1949 – 1975 bol členom Krajského divadla v Nitre. Patril k zakladajúcim členom nitrianskeho divadla. Najlepšie sa mu darilo v postavách jednoduchých ľudí. Vytváral rozsahom prevažne menšie postavy so zmyslom pre humorný a ľudsky zhovievavý nadhľad.

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 1.: A-L. - Bratislava : Veda, 1989. - S. 612.
Pripomíname si... In: Slovo Šaľanov. - Roč. 8, č. 5 (2003), s. 38.

JÚN

78.

LEDAL, Leonard – 245. výročie úmrtia

1708 Oslany – 4. jún 1780 Prievidza

Editor, stredoškolský profesor, piarista. Pôsobil ako profesor teológie v Nitre, od roku 1742 predstavený domu piaristov a riaditeľ gymnázia a konviktu v Nitre. Napísal niekoľko latinských básní a editorsky pripravil spisy z antickej a teologickej literatúry.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 810.
Slovenský biografický slovník. - Zv. 3.: K-L. - Martin : Matica slovenská, 1989. - S. 370.

79.

BÉDER, Ján – 60. výročie úmrtia

29. marec 1917 Lukáčovce – 6. jún 1965 Bratislava, pochovaný v Bratislave

Teoretik, literárny historik, publicista, pedagóg a vedec. V r. 1928 – 1937 študoval na gymnáziu v Nitre, v r. 1937 – 1941 na Univerzite Komenského Bratislave. Pôsobil ako profesor gymnázia, neskôr prednášal dejiny slovenskej literatúry na vysokej škole v Bratislave. Venoval sa dejinám slovenskej literatúry. Je autorom vysokoškolskej učebnice Dejiny slovenskej literatúry, rôznych učebníc a čítaniek slovenskej literatúry pre stredné školy. Bol stálym spolupracovníkom Štátneho pedagogického ústavu a Slovenského pedagogického nakladateľstva, členom redakcie Mladej tvorby, Pedagogického zborníka a časopisu Slovenský jazyk a literatúry v škole. Recenzoval vedecké diela, najmä o obrodenskom období, venoval sa popularizácii slovenskej literatúry a jej významným reprezentantom.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 1.: A-B. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. - S. 288-289.
Encyclopaedia Beliana. - Zv. 1.: A-Belk. - Bratislava : Encyklopedický ústav SAV a Veda, 1999. - S. 675.
Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 51-52.

80.

URMÍNSKY, Jozef – 200. výročie úmrtia

6. december 1741 Mojmirovce – 8. jún 1825 Vál (Maďarsko)

Stoličný a krajský hodnostár, právnik. Prívrženec tereziánskych i jozefínskych, najmä školských a administratívnych reforiem. Viedol práce na dokumente Ratio educationis, ktorý prispel k vytvoreniu jednotného výchovno-vzdelávacieho systému v habsburskej monarchii. Mecén, autor odborných právnických spisov a príležitostných prejavov. Vyznamenaný malým, neskôr stredným a v roku 1808 veľkým krížom Rádu svätého Štefana s hviezdou. Bol kráľovským sudcom, neskôr prokurátorom a nitrianskym županom. Autor niekoľkých vedeckých diel.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 6.: T-Ž. - Martin : Matica slovenská, 1994. - S. 188-189.
Významná urmínska osobnosť Jozef Ürményi / Peter Keresteš. - Fotogr. In: Mojmirovčan. - Roč. XXI, č. 11 (2015), s. 12.

81.

ALĀKŠA, Milan – 80. výročie narodenia

10. jún 1945 Rykynčice (okres Krupina) – 12. jún 2017 Šaľa

Novinár. Študoval žurnalistiku na Univerzite Komenského v Bratislave. Už počas tohto štúdia bol aktívnym dopisovateľom do celoštátnych periodík Smena, Pravda, Hlas ľudu, Práca, Új Szó, Roľnícke noviny a prispievateľom do regionálneho vysielania Slovenského rozhlasu. Stál pri zrode a rozvíjaní mnohých časopisov a neskôr sa stal šéfredaktorom a vydavateľom mnohých z nich (Slovo Šaľanov, Jazdím na propán-bután, Súkromný podnikateľ, Duslo info, Víťazná cesta, Hlas Dusla, Galantské noviny, Život v Sládkovičove, Mojmirovčan a i).

Literatúra:

PhDr. Milan Alákša (10.6.1945-12.6.2017). - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XXII, č. 6 (2017), s. 8.
Udelili ocenenia mesta. In: Šaľa. - Roč. X, č. január (2009), s. 6-9.

82.

ŠMIGURA, Ernest – 95. výročie narodenia

17. jún 1930 Dolný Ohaj – 26. júl 2007 Klasov, pochovaný v Nitre

Herec. Od roku 1960 bol členom Divadla Andreja Bagara v Nitre. Divadelným postavám, ktoré stvárňoval dokázal vdýchnuť energiu spontánnosti uveriteľnosti a životnej pravdivosti. Vytvoril aj množstvo menších postáv v rozprávkach, filmoch a v televíznych inscenáciách.

Literatúra:

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 81.
Tragická smrť Ernesta Šmiguru / (rm). - Fotogr. In: Nitra. - Roč. 32, č. 9 (2007), s. 35.
Tri jubileá Ernesta Šmiguru : herec, ktorý nikdy nič neodflákal / Jožo Malý. In: Hlas ľudu. - Roč. 41, č. 150 (29.6.1995), s. 6.

83.

KORBELL, Tibor – 90. výročie narodenia

17. jún 1935 Tekovské Nemce – 28. júl 1983 Bratislava

Publicista a redaktor. V r. 1955 – 1960 študoval novinárstvo na Univerzite Komenského v Bratislave. V r. 1957 – 1960 pôsobil ako redaktor Našej univerzity, r. 1960 – 1975 redaktor Roháča, od roku 1975 bol pracovníkom redakcie zábavy Československého rozhlasu v Bratislave. Tvorca humoresiek, rozhlasových pásiem (najmä Humor plus hudba, Medzi nami), televíznych seriálov (časti Vtipnejší vyhráva) a pod., v ktorých zúžitkoval všetky žánre satiricko-humoristickej tvorby, najmä adresnej kritiky.

Literatúra:

Tekovské Nemce : monografická historicko - národopisná publikácia o obci / Zost. Vincent Janček, Angela Havranová. - Tekovské Nemce : Obecný úrad, 2008. - S. 251-252.

Tekovské Nemce : pozoruhodnosti / Alexander Reško. - Komárno : Vydavateľstvo KT, 2005. - S. 15-16.

84.

BITTER, Karol – 90. výročie narodenia

17. jún 1935 Zlaté Moravce – 30. marec 2017 Nitra

Lekár, rádiológ. Po skončení gymnázia v Bánovciach nad Bebravou, študoval na Lekárskej fakulte v Prahe a v Brne. V r. 1960 – 1962 pôsobil v nitrianskej nemocnici. V roku 1966 nastúpil na miesto primára RTG oddelenia Nemocnice s poliklinikou v Šali, kde 30 rokov pracoval a ako riaditeľ nemocnice pôsobil až do roku 1989. V r. 1996 – 2013 pôsobil vo funkcii primára Rádiologického oddelenia v Špecializovanej nemocnici sv. Svorada Zobor n.o. Nitra. Od januára do júna 2014 tu pracoval ako lekár rádiológ. Stál pri vybudovaní osteodenzitometrického pracoviska na Zobore. Od roku 2000 zastával funkciu predsedu Slovenskej únie proti osteoporóze. Od roku 2001 každoročne v Nitre organizoval vedecko-odbornú konferenciu - Západoslovenské dni o osteoporóze. Výsledky svojej odbornej práce prezentoval na odborných podujatiach a v mnohých publikáciách.

Literatúra:

Ďakujeme jubilantovi MUDr. Karolovi Bitterovi. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XX, č. 11 (2015), s. 7.

MUDr. Karol Bitter, CSc.- 80-ročný / Jozef Bilický. - Fotogr. In: Slovenská rádiológia. - Roč. 22 (1) (2015), s. 3-4.

Rozlúčka s výnimočným človekom. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XXII, č. 4 (2017), s. 23.

Zomrel nositeľ Ceny primátora - MUDr. Karol Bitter, CSc. / Daniel Magula. In: Nitra. - Roč. XXXXI, č. 6 (2017), s. 5.

85.

LAZAROVÁ, Katarína – 30. výročie úmrtia

13. február 1914 Výčapy-Opatovce – 21. jún 1995 Bratislava

Spisovateľka, prozaička, prekladateľka. Ľudovú školu vychodila v rodisku. V r. 1924 – 1928 študovala na gymnázium v Novom Meste nad Váhom, r. 1928 – 1930 na dvojročnej Obchodnej škole v Nitre. V r. 1944 – 1945 účastníčka SNP (Slovenského národného povstania). Po oslobodení pracovala v rôznych inštitúciách, neskôr v slobodnom povolání. Autorka románov s témou protifašistického odboja a priekopníčka detektívneho žánru v slovenskej literatúre. Prekladala z nemeckej a španielskej literatúry. Viaceré jej romány vyšli v bulharskom, českom, ruskom, ukrajinskom a v maďarskom preklade.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 3.: K-M. - Bratislava : Veda, 1979. - S. 321.

Reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2006. - S. 187-188.

Reprezentačný biografický lexikón Slovenska. - Martin : Matica slovenská, 1999. - S. 201.

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 219.

86.

BERCHTOLDT, František – 295. výročie narodenia

24. jún 1730 Trnava – 14. august 1793 Svätý Kríž nad Hronom (dnes Žiar nad Hronom)

Cirkevný hodnostár, náboženský spisovateľ, biskup. Po vysviacke za kňaza krátko pôsobil na dvore ostrihomského arcibiskupa, v r. 1754 – 1758 dekan-farár vo Vrábľoch. Od roku 1780 sa stal štátnym radcom. Založil tzv. Berchtoldtovu základinu - podporoval diecézne kňazstvo, chudobné kostoly, učiteľov a konvertitov. Autor dobových náboženských prác.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 1.: A-B. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. - S. 380.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 98-99.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 1.: A-D. - Martin : Matica slovenská, 1986. - S. 231.

Vráble / Jozef Trubín. - Vráble : Mesto Vráble, 1994. - S. 62.

87.

HORECKÝ, Anton – 240. výročie narodenia

29. jún 1785 Varín – 4. november 1857 Dražovce (súčasť Nitry)

Kňaz a básnik. Od roku 1808 pôsobil ako kaplán v Papradne, v roku 1811 – 1820 ako farár v Bytčici, od roku 1821 v Lietave, od roku 1850 pôsobil ako farár v Dražovciach. Patril k podporovateľom slovenskej spisby a bol členom Slovenského učeného tovaríšstva. Zanechal rukopis hodnotnej obsiahlejšej príležitostnej skladby Ménospiev Ondrejovi Koszper. V časopisoch uverejňoval články s praktickými radami pre hospodárov a s kresťanskou tematikou.

Literatúra:

Bibliografia bernolákovcov / Imrich Kotvan. - Martin : Matica slovenská, 1957. - S. 181.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 512.

Reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2006. - S. 154-155.

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 199.

88.

CHOVANEK, Michal – 135. výročie úmrtia

9. október 1836 Bohdanovce nad Trnavou – 29. jún 1890 Šurianky

Národnokultúrny pracovník, publicista. Od roku 1873 pôsobil ako farár v Šuriankach. Bol zakladateľom Matice slovenskej a členom výboru Spolku svätého Vojtecha. Publikoval biografické, historické a jazykovedné príspevky v časopisoch a kalendároch.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 557.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 2.: E-J. - Martin : Matica slovenská, 1987. - S. 473.

JÚL

89.

OSTROVSKÝ, Jozef – 120. výročie narodenia

1. júl 1905 Chtelnica – 7. júl 1991 Štúrovo

Akademický sochár. Maturoval v Zlatých Moravciach, výtvarné vzdelanie získal na Výtvarnej akadémii v Paríži. V špecifikácii umenia ho priťahovalo rezbárstvo. Pôsobil v Španielsku, potom v Etiópii ako dvorný sochár na etiópskom cisárskom dvore v Addis Abebe a u bulharského cára Borisa III. Po návrate domov pracoval v Bártfayovom ateliéri v Nitre a po roku 1948 v Štúrove vo Vinárskych závodoch.

Literatúra:

Slávni Slováci sveta / Laco Zrubec. - Nitra : Garmond, 2000. - S. 109-112.

Lekár Gruby sa priatelil s V. Hugom : v Zrubcovej knihe Slávni Slováci sveta sú aj Nitrania / (Iz). In: Nitra. - Roč. XXVI, č. 10 (2002), s. 22-23.

Sochár dvoch cisárov / Laco Zrubec. - Fotogr. In: Život. - Roč. 41, č. 40 (1991), s. 34.

90.

SLABEJOVÁ, Božena – 105. výročie narodenia

5. júl 1920 Slavičín (Česká republika) – 13. december 2004 Nitra

Herečka. Detstvo prežila v Martine. V r. 1938 – 1941 študovala herectvo na Štátnom konzervatóriu v Bratislave. V r. 1941 – 1945 členka Slovenského ľudového divadla v Nitre. V r. 1945 – 1946 hrala v Činohre Slovenského národného divadla, do roku 1952 na bratislavskej Novej scéne, neskôr v Trnave a od roku 1967 v Divadle Andreja Bagara v Nitre. V jej herectve dlho dominovali komediálne postavy presiaknuté optimizmom s vitalitou. Vo filme debutovala v roku 1948 vo Vlčích dierach a účinkovala v mnohých televíznych inscenáciách.

Literatúra:

Divadlo Andreja Bagara v Nitre 70 : 1949 - 2019 / [Miroslav Ballay...[et.al.] ; zostavila Slavka Civiňová]. - 1. vyd. - Nitra ; Bratislava : Divadlo Andreja Bagara v Nitre, Divadelný ústav v Bratislave, 2019. - S. 239.

Úloha smrti je pre Boženu Slabejovú labuťou piesňou / Táňa Nováková. - Fotogr. In: Nitrianske noviny : krajské. - Roč. XI, č. 1 (2002), s. 6.

Zaslúžilá umelkyňa Božena Slabejová. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 7, č. 8 (1983), s. 25.

Zomrela herečka Božena Slabejová / (jen). In: Pravda. - Roč. 14, č. 288 (14.12.2004), s. 25.

91.

TVRDÝ, Juraj – 245. výročie narodenia

160. výročie úmrtia

5. júl 1780 Žilina – 23. november 1865 Nitra

Národný pracovník, cirkevný hodnostár a publicista. Teológiu študoval v Nitre. Od roku 1804 pôsobil ako tajomník nitrianskeho biskupstva, v r. 1805 – 1806 zástupca správcu biskupského seminára. Od roku 1832 pôsobil v Nitre vo vysokých cirkevných funkciách ako kanonik, lektor biskupského seminára, riaditeľ ústavu pre vyslúžilých farárov a deficientov. Napísal príležitostnú nábožensko-moralistickú príručku určenú pre mladých kňazov.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 6.: T-Ž. - Bratislava : Veda, 1982. - S. 152.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 1419-1420.

Významné osobnosti Nitry / Anton Pažitný. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. XIV, č. 7 (1990), s. 35-36.

92.

MIHINA, Štefan – 75. výročie narodenia

11. júl 1950 Bučany (okr. Trnava) – 19. február 2021 Nitra

Výskumný pracovník, vysokoškolský pedagóg. Študoval na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre. Po štúdiách pôsobil ako výskumný pracovník vo Výskumnom ústave živočíšnej výroby v Nitre. V r. 2002 – 2012 riaditeľ Agentúry Slovenskej akadémie pôdohospodárskych vied v Nitre a vedecký sekretár Slovenskej akadémie pôdohospodárskych vied. Od roku 2009 pôsobil ako pedagóg na Technickej fakulte Slovenskej pôdohospodárskej univerzity v Nitre. V r. 2014 – 2016 bol generálnym riaditeľom Národného poľnohospodárskeho a potravinárskeho centra. Od roku 2013 zastával funkciu predsedu Slovenskej akadémie pôdohospodárskych vied. Bol členom mnohých prestížnych inštitúcií a vedeckým sekretárom Slovenskej akadémie pôdohospodárskych vied a externým členom Vedeckej rady SAV. V roku 2020 ho zvolili za viceprezidenta Európskej únie pôdohospodárskych akadémií. Vo svojej vedeckej práci sa špecializoval na výskum systémov a technológií chovu hospodárskych zvierat so zreteľom na ich potreby a požiadavky životného prostredia. Nositeľ významných ocenení a vyznamenaní.

Literatúra:

Encyklopédia osobností Českej a Slovenskej republiky = Encyklopedie osobností České a Slovenské republiky. 4. - 1. vyd. - [S.l.] : British Publishing House, 2018. - S. 799-800.

Nitriansky kraj udelil ocenenia najvýznamnejším osobnostiam / Dominika Cunevová. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 30, č. 33 (2021), s. 6.

Osobnosti prevzali najvyššie ocenenia NSK za roky 2019 - 2020 / T.U. - Fotogr. In: Župné ozveny. - Roč. VII, č. 9 (2021), s. 1-2.

Prestížna európska cena Štefanovi Mihinovi / Ján Huba. In: Poľnohospodár. - Roč. 55, č. 2 (2010), s. 1.

Zomrel profesor Mihina / (TS). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 30, č. 7 (2021), s. 9.

Župa udelí ocenenia štyrom osobnostiam / (TASR). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 30, č. 28 (2021), s. 6.

93.

ŠAPOŠNIKOVOVÁ-Aujeská, Ľudmila (Nataša) – 40. výročie úmrtia

19. február 1906 Saratov (Rusko) – 13. júl 1985 Nitra

Prvá slovenská letkyňa, pilotka. Po návrate zo Saratova na Slovensko sa usadila s rodičmi v Nitre, kde navštevovala meštiansku školu. V 30. rokoch pôsobila v Bratislave, potom opäť v Nitre. Rozhodnutie lietať ovplyvnil jej prvý manžel npor. leteckva Nikolaj Šapošnikov, s ktorým založila prvý slovenský Aeroklub Milana Rastislava Štefánika v Bratislave, kde absolvovala aj letecký výcvik. Dňa 18. októbra 1930 zložila skúšky zo športového lietania a získala pilotný diplom. Spočiatku lietalala a cvičila lety na dvojplášniku Brandenburg, neskôr na jednomiestnom stroji (tzv. Vrabčiak), ktorý skonštruoval jej manžel a bol ideálnym lietadlom na krátke lety. Športovému lietaniu sa venovala do roku 1939 a zúčastňovala sa na leteckých dňoch. Bola tiež účastníčkou pretekov v športovom lietaní vo Varšave ako aj v iných mestách, kde dosahovala veľmi dobré výsledky. Stala sa majsterkou športu v leteckej akrobacii.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 142-143.
Prvá slovenská pilotka / Ladislav Martinček. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 6, č. 4 (1982), s. 28-29.
Prvá slovenská pilotka Ľudmila Šapošnikovová-Aujeská / Alena Táborecká. In: Knižnica. - Roč. 3, č. 2 (2002), s. 107.
Spomienka na prvú letkyňu / Imrich Hlaváč. In: Nitriansky hlas. - Roč. 27, č. 1 (1986), s. 6.
Žena na stroji lietacom / Ladislav Martinček. In: Ľud. - Roč. 36, č. 286 (3.12.1983), s. 1.

94.

PAVELEKOVÁ, Magda – 10. výročie úmrtia

7. jún 1931 Levice – 20. júl 2015 Bratislava

Herečka. Študovala v Leviciach a na evanjelickom gymnáziu v maďarskom mestečku Kőszeg. Patrila k zakladajúcim členom Divadla Andreja Bagara v Nitre, vtedy Krajského divadla, kde v roku 1949 začala svoju hereckú kariéru. Pôsobila tu sedemnást' sezón a vytvorila desiatky postáv, zväčša komediálnych, vyhovujúcich jej hereckému naturelu. Od roku 1965 pôsobila v Bratislave, kde vystupovala najprv v Tatra revue, v roku 1971 sa stala stálou členkou Novej scény, kde vytvorila množstvo nezabudnuteľných postáv. Pôsobila v televíznych inscenáciách, filmoch, rozhlasových a televíznych zábavných reláciách i v dabingu. Za svoje herecké majstrovstvo získala viacero ocenení a vyznamenaní.

Literatúra:

Divadlo Andreja Bagara v Nitre 70 : 1949 - 2019 / [Miroslav Ballay...[et.al.] ; zostavila Slavka Civiánová]. - 1. vyd. - Nitra ; Bratislava : Divadlo Andreja Bagara v Nitre, Divadelný ústav v Bratislave, 2019. - S. 229.
Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 2.: M-Ž. - Bratislava : Veda, 1990. - S. 175-176.
Odišla Magda Paveleková / (TASR). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 24, č. 29 (2015), s. 9.
Prvá dáma slovenského humoru sa zoznámila so svojim manželom Pavelekom v Nitre / Erika Rusnáková. - Fotogr. In: Nitrianske noviny : krajské. - Roč. X, č. 27 (2001), s. 6.

95.

KLUVANEC, Daniel – 85. výročie narodenia

5. výročie úmrtia

21. júl 1940 Nevidzany – 29. december 2020 Nitra

Vysokoškolský profesor, prírodovedec. Študoval na Vysokej škole pedagogickej, aprobáciu fyzika-matematika a popri zamestnaní v r. 1965 – 1969 na Elektronickej fakulte Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave. Je jedným zo zakladajúcich členov katedry fyziky na Pedagogickej fakulte v Nitre, kde pôsobil dlhé roky vo funkcii vedúceho katedry. Pracoval vo funkcii prodekana pre rozvoj, od roku 1993 zastával funkciu dekana. V r. 1999 – 2006 rektor Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Patrí k významným reprezentantom slovenskej fyziky. Výsledky svojej vedecko-výskumnej a pedagogickej práce uverejňoval v odborných časopisoch a monografiách. Nositeľ významných ocenení a vyznamenaní.

Literatúra:

Medaila SAV prof. Danielovi Klivanecovi / -red-. In: Náš čas. - Roč. 9, č. 4 (2005), s. 6.
Ocenený rektor / TASR. In: Nitrianske noviny. - Roč. 14, č. 21 (2005), s. 5.
Prof. RNDr. Ing. Daniel Klivanec, CSc. In: Slovenské národné noviny. - Roč. 13, č. 4 (2002), s. 6.
Rozhovor s profesorom Danielom Klivancom, emeritným rektorom UKF / Peter Andruška, Daniel Klivanec. In: Náš čas. - Roč. 11, č. 5 (2007), s. 6-7.
Zomrel bývalý rektor. - Fotogr. In: Radničné noviny. - Roč. 3, č. 1 (2021), s. 19.

96.

HUČKO, Vladimír – 100. výročie narodenia

20. výročie úmrtia

24. júl 1925 Stará Turá – 24. september 2005 Nitra

Vysokoškolský profesor, poľnohospodársky odborník. Po maturite na Vyššej škole roľníckej v Košiciach v roku 1945 vyštudoval Vysokú školu zemедělskú v Brne. Od roku 1955 pracoval na Katedre špeciálnej zootechniky. Pôsobil ako odborný asistent, vedúci odboru chovu koní, docent, profesor, prodekan Zootechnickej fakulty, prorektor Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre. V r. 1974 – 1990 pracoval v Plemenárskom podniku v Topoľčiankach, neskôr ako pedagóg na Katedre špeciálnej zootechniky na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre. Autor mnohých odborných článkov a publikácií. Zaoberal sa aj chovom koní.

Literatúra:

Encyclopaedia Beliana. - Zv. 6.: His-Im. - Bratislava : Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2010. - S. 269.

Dvadsaťpäť rokov Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre. - Bratislava : Príroda, 1971. - 298 s.

Za profesorom Hučkom / Ondrej Debrecéni. In: Poľnohospodár. - Roč. 50, č. 2 (2005), s. 4.

97.

KRAMÁR, Viliam – 150. výročie narodenia

80. výročie úmrtia

28. júl 1875 Nitra – 3. december 1945 Nitra

Kníhtlačiar. Za tlačiara sa vyučil v Nitre. V r. 1902 – 1903 bol s Viktorom K. Kapszom spolumajiteľom, v r. 1903 – 1909 spoluvedúcim bývalej Reichelesovej tlačiarne. V r. 1902 – 1912 pracovník tlačiarne Corvin v Nitre, v r. 1930 – 1939 redaktor a sadzač týždenníka Vôľa ľudu v Bratislave. Tlačil knihy nitrianskych a iných autorov, drobné tlače a maďarské časopisy. Od roku 1902 bol s Viktorom Kramárom majiteľom tlačiarne, ktorú odkúpili od Leopolda Reichelesa. Od roku 1914 bola tlačiareň už len jeho majetkom a prevádzkoval ju pod menom Kive.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 3.: K-L. - Martin : Matica slovenská, 1989. - S. 239.

Významné osobnosti Nítry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 174.

Bohaté dejiny nitrianskych tlačiárov / Pavol Takáč. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nítry. - Roč. II, č. 1 (1978), s. 18-19 a 22.

Z dejín nitrianskych tlačiarní a typografov : dobré meno Huszárovej tlačiarne / Vladimír Černák. In: Nitra. - Roč. XXXV, č. 2 (2010), s. 26-27.

98.

OROS, Ján – 30. výročie úmrtia

30. máj 1923 Podlužany – 28. júl 1995 Nitra

Riadiaci pracovník. Zaslúžil sa o vybudovanie dvoch najväčších priemyselných závodov v Nitre. V roku 1952 pôsobil ako riaditeľ nitrianskeho závodu Čs. závodov gumárenských a plastikárskych Gottwaldov (neskôr Plastiky Nitra, a. s.). V roku 1966 prevzal vedenie stavby strojárskeho závodu v Dolných Krškanoch, ktorý prijal názov Nitrianske textilné strojárne, od r. 1976 Elitex a od r. 1985 Elektrotechnické strojárne, kde pôsobil až do roku 1975.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 110.

99.

LADISLAV I. svätý – 985. výročie narodenia

930. výročie úmrtia

1040 Poľsko – 29. júl 1095 Nitra, pochovaný v Oradei (Rumunsko)

Príslušník Arpádovskej dynastie, uhorský kráľ. Spolu s bratmi spravoval údelné kniežatstvo na severnej a východnej hranici Uhorska so sídlom v Nitre. Po svojom bratovi Gejzovi v r. 1077 nastúpil na kráľovský trón. Svojimi zákonníkmi upravil hospodárske, politické, správne a súdne pomery v krajine. Založil biskupstvá v Oradei, Záhrebe, Nitre, Jágri a benediktínsky kláštor v Kližskom Podhradí. Za jeho vlády boli v roku 1083 kanonizovaní nitrianski svätci Andrej a Benedikt.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 3.: K-M. - Bratislava : Veda, 1979. - S. 302.

Arpádovskí panovníci ako ochrancovia kresťanskej viery / Dušan Zupka. - Fotogr. In: Historická revue. - Roč. XXXIV, č. 6 (2023), s. 6-9.

Kult kráľa Ladislava : vo svetle kultúrnych tradícií / Ladislav Mokry. - Fotogr. In: Historická revue. - Roč. 7, č. 2 (1996), s. 3-4.

100.

JASÍK, Rudolf – 65. výročie úmrtia

2. december 1919 Turzovka – 30. júl 1960 Bratislava, pochovaný v Partizánskom

Redaktor, spisovateľ a účastník protifašistického odboja. V roku 1928 študoval na gymnáziu v Nitre. V r. 1952 – 1956 pôsobil ako inšpektor pre múzeá a pamiatky na Krajskom národnom výbore v Nitre. Tu napísal romány Na brehu priezračnej rieky (1956) a román Námestie sv. Alžbety (1958), ktorý čerpá námety z prostredia Nitry v rokoch 2. svetovej vojny. Od roku 1956 žil v Partizánskom, kde pôsobil ako pracovník kultúrneho propagačného oddelenia Závodov 29. augusta a viedol časopis Slobodná práca. Neskôr žil ako spisovateľ v slobodnom povolání.

Literatúra:

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 157.

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia / Augustín Maťovčík ... [et al.]. - Bratislava : Spolok slovenských spisovateľov ; Martin : Slovenská národná knižnica, 2001. - S. 195-196.

V pamätnej izbe Rudolfa Jašíka / Ladislav Martinček. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 4, č. 7 (1980), s. 19.

Významný slovenský spisovateľ / Ján Gálik. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. XIII, č. 12 (1989), s. 35.

AUGUST

101.

POTOČÁR, Jozef – 105. výročie narodenia

1. august 1920 Skalité – 30. apríl 2002 Bratislava

Dirigent, zakladajúca osobnosť slovenského zborového dirigovania. Študoval hudobnú výchovu a slovenský jazyk na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského a Vysokú školu múzických umení v Bratislave. Po jej absolvovaní sa venoval najmä pedagogickej práci a zborovému spevu. V r. 1986 –

1990 bol dirigentom komorného Akademického dievčenského zboru Ponitran pri Pedagogickej fakulte v Nitre. S týmto zborom absolvoval náročné súťaže, získal viaceré ocenenia a realizoval množstvo nahrávok. Pod jeho vedením pracovalo 12 zborov, s ktorými realizoval stovky koncertov a súťaží doma i v zahraničí. Nahral viacero gramofónových platní a desiatky nahrávok v rozhlase a televízii. Bol nositeľom viacerých významných ocenení a vyznamenaní.

Literatúra:

Hudobný život v Nitre (Sondy do novšieho a súčasného obdobia) / Helena Červeňová. In: Nitra, naša Nitra- : literáti, divadelníci, hudobníci a výtvarníci jubilujúcemu mestu / [z príspevkových materiálov zostavil, predslov, sprievodné texty a poznámky o autoroch napísal alebo upravil Ján Kopál]. - 1. vyd. - Nitra : Nitrianske tlačiarne, 1998. - S. 182.

Dotĺklo dirigentské srdce / Štefan Dlugolinský. In: Nový deň. - Roč. 4, č. 103 (4.5.2002), s. 11.

Náruživý dirigent / Jana Kupková. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XV, č. 1 (1991), s. 36-37.

Odišiel Jozef Potočár / Vladimír Blaho. In: Náš čas. - Roč. 6, č. 4 (2002), s. 11.

102.

SMRČOK (Mészáros), Ľubomír – 55. výročie úmrtia

13. apríl 1919 Pohranice – 1. august 1970 Bratislava

Režisér, herec, spisovateľ. V r. 1930 – 1937 študoval v Nitre. V r. 1941 – 1945 pôsobil ako umelecký vedúci a režisér Slovenského ľudového divadla v Nitre, v r. 1945 – 1946 v Slovenskom národnom divadle, v r. 1946 – 1952 na Novej scéne v Bratislave. Súčasne prednášal hereckú prípravu na Vysokej škole múzických umení v Bratislave a na Štátnom konzervatóriu. Neskôr pôsobil ako redaktor pražského časopisu Divadlo, v r. 1961 – 1970 šéfredaktor časopisu Film a divadlo. Do literatúry vstúpil prózou Vrah za oponou (1940), Spoza humna (1958), Prosté hrdinstvá (1961) a Prebudená zem (1961). Napísal aj viacero drám. Venoval sa úpravám hier slovenských klasikov a spolupracoval s rozhlasom a televíziou. Prekladal aj divadelné hry z ruštiny a češtiny.

Literatúra:

Reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2006. - S. 232.

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia / Augustín Maňovčík ... [et al.]. - Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov ; Martin : Slovenská národná knižnica, 2001. - S. 415-416.

Divadelníctvo v Nitre v rokoch 1939-1945 / Miroslav Palárik. In: Studia Historica Nitriensia. - Roč. 21, č. 2 (2017), s. 366-430.

103.

DŇŇOVÁ, Zlata – 120. výročie narodenia

40. výročie úmrtia

2. august 1905 Nitrianska Streda – 14. september 1985 Bratislava, pochovaná v Nitre

Učiteľka, spisovateľka, prozaička, autorka literatúry pre deti a mládež, redaktorka. Stredoškolské vzdelanie získala na učiteľskom ústave v Bratislave. V r. 1948 – 1952 študovala na Pedagogickej fakulte v Bratislave. V r. 1933 – 1937 pôsobila ako učiteľka v Malých Chyndiciach. Bola redaktorkou vydavateľstva Tatran. Od polovice 30. rokov 20. storočia prispievala najmä do časopisu Slniečko básňami pre deti. Písala aj recenzie o osobnostiach našej minulosti. Venovala sa aj kultúrnej publicistike, recenzistike a prekladaniu z češtiny.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 304.

Encyclopaedia Beliana. - Zv. 3.: Č-Eg. - Bratislava : Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2003. - S. 492.

Reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2006. - S. 126-127.

104.

TÓTH, Dominik – 100. výročie narodenia

10. výročie úmrtia

3. august 1925 Kostolný Sek (dnes súčasť Šurian) – 16. máj 2015 Nitra

Cirkevný hodnostár, biskup a generálny vikár. Do roku 1952 bol kaplánom v Komárne, potom dvanásť rokov pôsobil ako ceremoniár biskupského úradu v Trnave. V r. 1964 – 1973 pôsobil ako správca farností v Plaveckom Petri, Leviciach a v Dunajskej Lužnej. V r. 1973 – 1977 bol mimo pastorácie, potom štyri roky pôsobil ako kaplán vo Vrábl'och. V r. 1981 – 1989 spravoval farnosť v Dolnom Piali. Od roku 1989 pôsobil ako generálny vikár v Trnave. Pápež Ján Pavol II. ho 17. marca 1990 vymenoval za titulárneho biskupa ubabského a dňa 16. apríla 1990 bol v Trnave konsekrovaný za biskupa. Po takmer 14 rokoch aktívnej biskupskej služby sa vzdal úradu z dôvodu veku a od 2. apríla 2004 bol bratislavsko-trnavským pomocným biskupom. Odvtedy žil na odpočinku, najprv v priestoroch trnavského arcibiskupského úradu, neskôr v kláštore rehole verbistov v Nitre.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 1403-1404.

V Nitre zomrel emeritný biskup Dominik Tóth / (SITA, sme.sk). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 24, č. 19 (2015), s. 3.

Významný šurianský rodák. - Fotogr. In: Rodinné spoločenstvo. - Roč. 17, č. 3 (2001), s. 18.

Posledné roky života otca biskupa Mons. Dominika Tótha medzi misionármi (2009-2015) / Pavol Kobliha. - Fotogr. In: Hlasy z domova a misií. - Roč. 59, č. 7-8 (2015), s. 18-19.

105.

HAJDU, Štefan – 45. výročie úmrtia

11. júl 1914 Maglód (Maďarsko) – 5. august 1980 Nitra

Veterinárny lekár, výskumník. Od roku 1972 pracoval v Biovete v Nitre ako vedecký pracovník výskumného a vývojového strediska. Venoval sa sérodiagnostike, imunodiagnostike a imunobiológii hovädzieho dobytku. Člen Vládnej komisie Slovenska pre boj proti ochoreniam prenosným zo zvierat na ľudí a člen Slovenskej poľnohospodárskej akadémie.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 2.: E-J. - Martin : Matica slovenská, 1987. - S. 262.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 171.

106.

DAMBORSKÝ, Ján – 145. výročie narodenia

12. august 1880 Kopčany – 19. jún 1932 Nitra

Archivár, učiteľ, jazykovedec a katolícky kňaz. Študoval na gymnáziu v Skalici, Bratislave a v Ostrihome, katolícku teológiu na teologickej fakulte univerzity vo Viedni a v Ostrihome. V rokoch 1914 – 1918 a r. 1918 – 1928 pôsobil ako župný archivár a učiteľ, od roku 1928 učiteľ gymnázia v Nitre, v r. 1923 – 1928 redaktor Nitrianskych novín. Autor učebnice Slovenská mluvnica so zvláštnym zreteľom na pravopis (Nitra, 1919) a jedného z troch návrhov Deklarácie slovenského národa z roku 1918. Bol členom pravopisnej komisie Jazykovedného odboru Matice slovenskej a učených spoločností. V testamente odkázal základný fond pre chudobných študentov a zanechal aj unikátnu zbierku starých rukopisov, publikácií a veľkú knižnicu.

Literatúra:

Encyclopaedia Beliana.- Zv. 3.: Č-Eg. - Bratislava : Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2003. - S. 182.
Reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2006. - S. 121-122.
Ján Damborský / Marta Martinčeková. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 9, č. 8 (1985), s. 24.
Spomienky na profesora Damborského / Rudolf Ďuriš, Elena Romanovská. In: Nitra. - Roč. 17, č. 5 (1993), s. 30-31.
Významné osobnosti Nitry / Anton Pažitný. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. XIV, č. 8 (1990), s. 11.

107.

PÉTER, Jozef – 100. výročie úmrtia

22. február 1856 Tešedíkovo – 14. august 1925 Šaľa

Organista a učiteľ. Odbornú kvalifikáciu získal v Modre. V r. 1874 – 1879 pôsobil v Tešedíkove na rímskokatolíckej škole. V r. 1883 – 1904 pôsobil v Šali ako hlavný učiteľ na vtedajšej dvojtriednej ľudovej škole, od roku 1904 až do svojej smrti riaditeľ a kantor miestnej školy v Šali. Svojou prácou sa zaslúžil o rozvoj spoločenského a kultúrneho života v Šali. Bol zástupcom veliteľa, neskôr veliteľom dobrovoľného hasičského zboru. Založil mužský spevokol, bol jeho dirigentom a našťudoval a režíroval divadelné hry. Organizoval divadelné predstavenia a bol zakladateľom nového fonomimického spôsobu výučby čítania a písania.

Literatúra:

Šaľa / Ladislav Bukovszky ... [et al.] ; zostavovateľka Veronika Nováková. - Šaľa : Mesto Šaľa, 2004. - S. 157 a 207-208.
Vitajte v mesta Šaľa / Text : Július Morávek. - Šaľa : Focesa, 2008. - S. 33 a 37.

108.

KOREC, Vavrinec Michal – 220. výročie narodenia

15. august 1805 Handlová – 4. marec 1871 Ružomberok

Kňaz-piarista, matematik, stredoškolský profesor. V rokoch 1829 – 1830 študoval filozofiu a teológiu v Nitre. Pôsobil na rôznych gymnáziách, v r. 1833 – 1835 profesor, r. 1851 – 1853 profesor a riaditeľ gymnázia v Nitre. Učil matematiku, fyziku a filozofiu. Vydal učebnicu matematiky pre stredné školy, kde podal základy aritmetiky, algebry a geometrie.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 3.: K-M. - Bratislava : Veda, 1979. - S. 166.
Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 723-724.
Slovenský biografický slovník. - Zv. 3.: K-L. - Martin : Matica slovenská, 1989. - S. 175-176.
Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 173-174.

109.

GREGUŠKA, Štefan – 240. výročie narodenia

18. august 1785 Pruské – 3. január 1857 Nitra

Národný buditeľ, cirkevný hodnostár a mecén. Pôsobil ako tajomník biskupskej kancelárie v Nitre, v roku 1817 bol správcom fary v Jarku, r. 1819 nitriansky kanonik, r. 1822 opát, r. 1847 veľprepošť Nitrianskej kapituly a v roku 1854 titulárny dulcinský biskup. Patril k iniciátorom a finančným podporovateľom vybudovania stoličnej nemocnice v Nitre. Zaslúžil sa o slovenské národné prebudenie v Nitre a v okolí.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 418.

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 185-186.

Štyridsaťštyri podpisov z Nitry pre Ľudovíta Štúra / Pavol Takáč. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 6, č. 5 (1982), s. 27-28.

110.

TURBA, Belo – 45. výročie úmrtia

23. február 1914 Nitra-Mlynáre – 19. august 1980 Bratislava

Operný a operetný spevák (tenor), herec. V rokoch 1939 – 1945 pôsobil ako sólista opery Slovenského národného divadla, od roku 1951 sólista operety Novej scény v Bratislave. Bol popredným interpretom slovenskej ľudovej i umelej piesne.

Literatúra:

Československý hudebný slovník. - Zv. 2.: M-Ž. - Praha : Státní hudebný vyd., 1965. - S. 801.

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 6.: T-Ž. - Bratislava : Veda, 1982. - S. 138.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 153-154.

111.

GRUBY, Dávid – 215. výročie narodenia

20. august 1810 Nitra – 14. november 1898 Paríž (Francúzsko)

Prírodovedec a lekár. Študoval medicínu v Budapešti a vo Viedni. Od roku 1841 pôsobil ako lekár v Paríži. Prednášal v mnohých európskych krajinách a venoval sa výskumu v oblasti medicíny. Osobný lekár H. Heineho, V. Huga, F. Chopina, F. Liszta i ďalších známych umelcov. Autor viacerých odborných štúdií, spoluzakladateľ a podporovateľ sociálnych ústavov. Objavil skupinu Trichophyton tonsurans, vyvolávajúcu kožné choroby.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 2.: E-J. - Bratislava : Veda, 1978. - S. 198.

Parížsky lekár / Ladislav Martinček. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 7, č. 3 (1983), s. 30.

Priateľstvo básnika H. Heineho s nitrianskym lekárom D. Grubym v Paríži / Laco Zrubec. In: Život. - Roč. 43, č. 38 (1993), s. 26-27.

112.

VELECKÝ, Vladimír – 135. výročie narodenia

21. august 1890 Hrušky (Česká republika) – 8. november 1951 Bratislava

Účastník protifašistického odboja, veľkostatkár, úradník. Majiteľ veľkostatku Kýreš pri Vrábľoch. Po I. svetovej vojne žil vo Vrábľoch, kde rok pracoval aj ako richtár. V roku 1938 sa s rodinou presťahoval do Nitry a zapojil sa do odbojovej činnosti v organizácii Obrana národa. Bol príslušníkom partizánskej jednotky "Jánošík". Po vojne bol obvinený zo špionáže a bol popravený. V roku 1969 bol čiastočne, po novembri 1989 úplne rehabilitovaný.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 6.: T-Ž. - Martin : Matica slovenská, 1994. - S. 253.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 162.

Kto zabil Vladimíra Veleckého? / Ľuboš Trubíni. In: Naše Vrábľe. - Roč. 3, č. 10 (2006), s. 5.

113.

REVICKÝ, Bartolomej – 175. výročie narodenia **100. výročie úmrtia**

24. august 1850 Beckov – 18. január 1925 Bratislava

Historik, cirkevný hodnostár. Po absolvovaní teológie od roku 1873 pôsobil ako kaplán v Tesárskych Mlyňanoch, v roku 1874 v Novom Meste nad Váhom, v r. 1878 – 1885 farár v Pobedime, v r. 1885 – 1812 v Čachticiach. Patril k významným regionálnym historikom. Amatérsky sa zaoberal archeológiou, od roku 1902 bol členom spoločnosti Societas Anthropologica vo Viedni.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 1155.
Slovenský biografický slovník. - Zv. 5.: R-Š. - Martin : Matica slovenská, 1992. - S. 79.

114.

SCHURMANN, Maximilián – 135. výročie narodenia **65. výročie úmrtia**

29. august 1890 Štvrtok na Ostrove – 24. marec 1960 Bratislava

Akademický maliar, grafik a výtvarný pedagóg. Maliarstvo študoval na výtvarnej akadémii vo Viedni a v Paríži. Okrem štúdií a zahraničných študijných ciest (Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Švajčiarsko, Anglicko) od roku 1904 do roku 1934 žil a pracoval v Nitre. V rokoch 1925 – 1931 viedol súkromnú maliarsku školu v Nitre. Od roku 1929 žil v Bratislave. Stal sa vyhľadávaným portrétistom a zároveň pôsobil ako pedagóg. Na Nitru sa viaže veľká časť jeho tvorby, najmä viaceré obrazy Nitrianskeho hradu a rôzne zákutia starej Nitry a jej okolia. Upútala ho najmä malebná panoráma Nitry a patril k veľkým obdivovateľom architektonickej krásy starobylého Nitrianskeho hradu.

Literatúra:

Maximilián Schurmann (1890-1960) : kresba, grafika, akvarel / Marta Hučková. - Nitra: Nitrianska galéria, 2010. - 36 s.
Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950 - 2005. - 14.: Sh-Sr. - Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 2005. - S. 73-74.
Bývalí nitrianski výtvarníci svojmu mestu / Štefan Valent. In: Nitra. - Roč. 22, č. 8 (1998), s. 26-28.
Veľký nitriansky umelec / Marta Lakatová. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 4, č. 8 (1980), s. 16-17.

115.

HADBAVNÝ, Štefan Romuald – 245. výročie úmrtia

10. november 1714 Jánovce-Machalovce – 30. august 1780 Červený Kláštor

Jazykovedec, prekladateľ, historik. Noviciát a teológiu absolvoval v kamaldulskom kláštore v Nitre, potom pôsobil v Červenom Kláštore. Bol prvým prekladateľom Písma svätého do slovenčiny a priekopníkom slovenského dejepisectva.

Literatúra:

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 65.
Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 434.
Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 171.
Romuald Hadbávny a prvý slovenský preklad svätého písma / Jozef Šimončíč. In: Pútnik svätovojtešský : kalendár na rok 2000 / Zost. Slavomír Ondica. - Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 1999, s. 100-104.

116.

GÁŠPAROVÁ, Eleonóra – 100. výročie narodenia

15. výročie úmrtia

31. august 1925 Opatovce nad Žitavou (súčasť Zlatých Moraviec) – 6. júl 2010 Bratislava

Redaktorka, spisovateľka pre deti a mládež. Po absolvovaní reálneho gymnázia v Zlatých Moravciach od roku 1945 študovala na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave slovenčinu a francúzštinu. Súčasne študovala spev na Štátnom konzervatóriu v Bratislave. Pracovala ako redaktorka vo vydavateľstve Smena a v Slovenskom nakladateľstve detskej knihy (neskôr Mladé letá). Od roku 1979 sa venovala literárnej tvorbe ako spisovateľka v slobodnom povolání. Napísala viacero diel pre mládež, v ktorých vedela preniknúť do duše dospievajúcich mladých ľudí. Veľkú popularitu dosiahla knihou Fontána pre Zuzanu (1971, 2003).

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 2.: E-J. - Bratislava : Veda, 1978. - S. 142.

Slovník slovenských spisovateľov pre deti a mládež / Ondrej Sliacky a kol. - Bratislava : Mladé letá, 1978. - S. 81-83.

Kto je kto : Eleonóra Gašparová. - Fotogr. In: Slovenské národné noviny. - Roč. 11 (15), č. 18 (2000), s. 7.

SEPTEMBER

117.

OSTROVSKÝ, Juraj – 40. výročie úmrtia

15. apríl 1926 Stará Turá – 2. september 1985 Nitra

Organizátor poľnohospodárskej veľkovýroby. V r. 1950 – 1953 pracoval na Štátnom majetku v Nitre a Partizánskom. V r. 1953 – 1958 zastával funkciu riaditeľa Šľachtiteľského a semenárskeho podniku. V r. 1959 – 1962 študoval na Prevádzkovo-chemickej fakulte Vysoké školy poľnohospodárskej v Nitre. V r. 1962 – 1971 pôsobil ako riaditeľ majetku Stálej celoštátnej poľnohospodárskej výstavy v Nitre, medzitým pracoval ako vedúci Okresnej poľnohospodárskej správy. V r. 1971 – 1974 zastával funkciu hlavného inžiniera Spoločného poľnohospodárskeho podniku pre chov ošípaných v Nitre. Od roku 1978 pôsobil ako vedúci technik Poľnohospodárskeho kooperačného združenia Jednotného roľníckeho družstva Družba Šaľa. Ako prvý riaditeľ Majetku stálej celoštátnej poľnohospodárskej výstavy sa zaslúžil o budovanie výstavného areálu Agrokomplexu v Nitre.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 4.: M-Q.- Martin : Matica slovenská, 1990. - S. 354.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 176-177.

118.

KROBOT, Ján – 255. výročie narodenia

3. september 1770 Banská Štiavnica – 31. október 1833 Nitra

Univerzitný profesor a prírodovedec. V r. 1790 – 1794 študoval teológiu v Nitre. Potom pôsobil ako biskupský tajomník a do roku 1801 ako profesor prírodných vied a matematiky v Nitre. Neskôr učil v Bratislave a v rokoch 1816 – 1818 a 1824 – 1833 bol dekanom, istý čas i rektorom Kráľovskej univerzity v Pešti. Od roku 1825 zastával funkciu nitrianskeho kanonika, v r. 1827 titulárny opát a od roku 1830 kráľovský radca.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 765-766.

Významné osobnosti Nítry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 86.

Stošešdesiate výročie úmrtia prírodovedca a rektora univerzity v Pešti Jána Krobota / Anton Pažitný. In: Nitra. - Roč. 18, č. 10 (1993), s. 46-47.

119.

STRÁNSKY, Albert – 125. výročie narodenia

45. výročie úmrtia

3. september 1900 Bánovce nad Bebravou – 8. júl 1980 Banská Bystrica

Historik, archivár a stredoškolský učiteľ. Študoval na piaristickom gymnáziu, od roku 1919 teológiu v Nitre. Po štúdiách v Prahe a v Bratislave ho v roku 1924 vysvätili v Nitre. V doktorskej dizertačnej práci spracoval dejiny nitrianskeho biskupstva od najstarších čias do konca stredoveku. Zaslúžil sa o záchranu a usporiadanie archívnych materiálov stredoslovenského regiónu a o vybudovanie pamätných izieb významných osobností.

Literatúra:

Historické a literárne reálie a personálie Nítry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 99.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 5.: R-Š. - Martin : Matica slovenská, 1992. - S. 365.

Významné osobnosti Nítry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 138.

Historik a archivár Albert Stránsky (1900-1980) / Róbert Letz. In: Historický zborník 10. - Č. 2 (2000), s. 267-268.

120.

ŠOREC (Sorecz), Imrich – 170. výročie úmrtia

26. júl 1769 Sebechleby – 4. september 1855 Nitra

Kňaz, archidiakon, bernolákovec, mecén. Filozofické štúdiá absolvoval v Budíne, teologické v Bratislave a Nitre. Pôbil ako kaplán v Nitre, od roku 1796 v Močenku. V roku 1798 sa stal farárom v Horných Lefantovciach, kde postavil nový kostol a farskú budovu (1809). Od r. 1809 pôbil ako farár v Nitre-Dolnom meste, r. 1814 dekan, r. 1820 titulárny kanonik, r. 1835 katedrálny kanonik, r. 1847 katedrálny archidiakon. Podporovateľ nitrianskej nemocnice a chudobných, pre ktorých testamentárne zanechal hotovosť i základinu. Počas teologických štúdií v Bratislave bol členom Slovenského učeného tovarišstva (1792).

Literatúra:

Horné Lefantovce : deväťstoročné : 1113 - 2013 : k 900. výročiu prvej písomnej zmienky o obci ; [zostavil Anton Bódi ; fotografie Schwarz Juraj...[et.al.]]. - [1. vyd.]. - Horné Lefantovce : Obecný úrad, [2013]. - S. 15.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 1341.

Krypty na Nitrianskom hrade / Viliam Judák. - Fotogr. In: Katolícke noviny. - Roč. 125, č. 43 (2010), s. 10-11.

121.

KRIŽAN, Martin – 35. výročie úmrtia

28. november 1912 Veľké Zálužie – 6. september 1990 Šurianky, pochovaný vo Veľkom Záluží

Salezián, misionár. Po skončení ľudovej školy v obci sa rozhodol študovať u saleziánov v Taliansku. Gymnaziálne štúdiá si doplnil v Bagnole Piemonte, potom požiadal o vyslanie do misií. Tu skončil aj noviciát a potom odišiel v decembri roku 1934 ako saleziánsky misionár do Ekvádoru. V meste Cuenca

študoval kresťanskú filozofiu. V Ekvádore pôsobil v r. 1935 – 1973 ako ekonóm, direktor saleziánskeho diela v Santiagu Mendez, viedol a riadil misijnú stanicu medzi domorodcami. V r. 1944 – 1972 pôsobil vo viacerých misiách medzi Kiwarmi. Po návrate z misií pôsobil od roku 1972 ako farár v Šuriankach.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 763-764.

Veľké Zálužie : obec s históriou : monografia dejín obce / Peter Keresteš ; [Peter Vince ; fotografie Ján Huňady, Peter Rafaj, Róbert Žilík]. - 1. vyd. - Nitra : Enars, [2012], s. 293-294.

122.

KALIX, Eugen – 75. výročie úmrtia

22. december 1898 Nitra – 7. september 1950 Maracaibo (Venezuela)

Hudobný pedagóg a skladateľ, klavírny virtuóz. Brat Vojtecha Kalixa. Pochádzal z hudobne podnetného prostredia. Svoj talent rozvíjal najprv v súkromnej škole v Nitre, potom v Budapešti a v Prahe. Bol vynikajúcim klavírnym umelcom a koncertoval po celej Európe. Po vojne sa presťahoval do Venezuely.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 3.: K-L. - Martin : Matica slovenská, 1989. - S. 26.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 71-72.

Vojtech a Eugen Kalixovci / L. Martinček. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 6, č. 11 (1982), s. 29.

Zabudnutí nitrianski hudobní umelci : (In memoriam bratov Kalixovcov) / Štefan Valent. In: Nitra. - Roč. 18, č. 7 (1994), s. 34-35.

123.

PALLYA, Štefan – 285. výročie narodenia

10. september 1740 Levice – 6. apríl 1802 Budapešť-Pešť (Maďarsko)

Pedagóg, kňaz, spisovateľ. V r. 1773 – 1776 pôsobil ako riaditeľ konviktu v Nitre. Bol významným pedagógom a presadzoval reformy v školskom systéme. Zakladal školské knižnice, nové katedry a kabinety, presadzoval nový typ internátnej školy. Bol autorom pedagogických rozpráv, divadelných školských hier a vlasteneckých drám. Preložil viacero nemeckých školských hier do maďarčiny. Tlačou mu vyšlo aj niekoľko verejných prejavov.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 1039.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 4.: M-Q. - Martin : Matica slovenská, 1990. - S. 387.

124.

OZÁBAL, Jozef – 145. výročie narodenia

10. september 1880 Moravský Ján – 18. január 1953 Cífer

Didaktický spisovateľ, pedagóg a osvetový pracovník. V r. 1919 – 1923 pôsobil ako školský inšpektor v Nitre, v r. 1923 – 1939 v Zlatých Moravciach. Zakladateľ MO MS (Miestneho odboru Matice slovenskej) v Nitre a v Zlatých Moravciach. Bol aj dirigentom speváckeho zboru tekovských učiteľov Žitavan a organizátorom prvého slovenského divadelného predstavenia po roku 1918 v Nitre.

Literatúra:

Pedagogická encyklopédia Slovenska. - Zv. 1.: A-O. - Bratislava : Veda, 1984. - S. 687-688.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 177.

Listovanie v starých kronikách / Ľudmila Synaková. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXVIII, č. 1 (2013), s. 14-15.

125.

ESTERHÁZY, Mikuláš – 380. výročie úmrtia

8. apríl 1582 Galanta – 11. september 1645 Grosshöflein (Rakúsko), pochovaný v Trnave

Uhorský palatín, krajinský hodnostár. Študoval na jezuitských školách v Trnave, Šali a vo Viedni. V r. 1609 – 1611 bol pobočníkom hlavného kapitána Františka Magócsiho, v r. 1618 – 1638 zvolenský a súčasne v r. 1626 – 1645 aj šopronský župan, r. 1618 kráľovský radca a hlavný dvoran, r. 1619 hlavný kapitán Nových Zámkov a stredoslovenských banských miest, r. 1622 krajinský sudca, od roku 1625 palatín Uhorska. Bol veľkým prívržencom Petra Pázmánya a rekatolizačných ideí. Zúčastnil sa protitureckých bojov a víťaznej bitky pri rieke Nitra v roku 1623. V roku 1613 bol povýšený do barónskeho, v r. 1626 do grófskeho stavu. Dostal vyznamenanie rytiera Zlatej ostrohy a v roku 1628 ako prvý v Uhorsku dostal vyznamenanie Rádu zlatého rúna. U palatína Stanislava Thurza inicioval vybudovanie novej väčšej a modernejšej pevnosti vo Vrábľoch.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 2.: E-J. - Martin : Matica slovenská, 1987. - S. 30-31.

Reprezentačný biografický lexikón Slovenska / Augustín Maťovčík ... [et al.]. - Martin : Matica slovenská, 1999. - S. 72.

Šaľa / Ladislav Bukovszky ... [et al.] ; zostavovateľka Veronika Nováková. - Šaľa : Mesto Šaľa, 2004. - S. 198.

Hľadanie stratenej vrábeľskej pevnosti / Ľuboš Trubíni. - Fotogr. In: Historická revue. - Roč. XXXII, č. 9 (2021), s. 50-54.

126.

KARVAŠ, Jozef – 120. výročie narodenia

12. september 1905 Kalinčiakovo-Levice – 30. apríl 1982 Banská Bystrica

Vlastivedný pracovník, učiteľ. Študoval na gymnáziu v Skalici, na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a na Karlovej univerzite v Prahe. V r. 1929 – 1939 pôsobil ako profesor Obchodnej akadémie v Nitre, v r. 1939 – 1945 jej riaditeľ. Zaoberal sa najmä históriou a archeológiou. Napísal aj viacero článkov a štúdií v odborných časopisoch. Kustód múzea v Nitre, neskôr jeho správca. Bol aj funkcionárom športových klubov a v r. 1925 – 1935 hráč futbalového oddielu AC Nitra.

Literatúra:

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 122.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 173.

127.

SCHILLER, Žigmund – 105. výročie úmrtia

17. september 1847 Hurbanovo – 12. september 1920 Budapešť (Maďarsko)

Botanik, právnik, publicista. Právo študoval v Budapešti a vo Viedni. Po štúdiách pôsobil ako pomocný koncipient, do roku 1880 ako advokát v Budapešti a v Bratislave. Popri advokátskej praxi bol činný ako publicista, redaktor a botanik. Skúmal flóru Uhorska, opísal i flóru okolia Nitry, Trenčianskych Teplíc a niektorých miest v Bratislavskej a Nitrianskej župe.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 5.: R-Š. - Bratislava : Veda, 1981. - S. 224.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 5.: R-Š. - Martin : Matica slovenská, 1992. - S. 220-221.

128.

MRVA, Ján – 130. výročie narodenia

45. výročie úmrtia

15. september 1895 Moravský Ján – 24. jún 1980 Nitra

Mestský policajný komisár, regionálny historik a publicista. Od roku 1919 pôsobil ako župný úradník, v r. 1926 – 1948 ako policajný komisár v Nitre. Zaoberal sa históriou Nitry, zhromažďoval súčasné i staršie regionálne dokumenty a vybudoval početnú zbierku regionálnej literatúry. Spracoval dejiny nitrianskych tlačiarň a ich produkciu za roky 1838 – 1957. V r. 1919 – 1948 prispieval do nitrianskych periodík.

Literatúra:

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 89.

Významné osobnosti / Pavol Takáč. In: Nitra. - Bratislava : Obzor, 1978. - S. 219.

Autoritu policajného zboru posilnil veliteľ Ján Mrva : zaujímavé fakty z histórie mestskej polície / Štefan Košovan. In: Nitra. - Roč. XXXIV, č. 1 (2009), s. 13-14.

Vlastenec, novinár, literát : Ján Mrva - prvý mestský policajný komisár / Štefan Kukan. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. 29, č. 3 (2004), s. 22-23.

129.

ŠPALDON, Emil – 10. výročie úmrtia

12. máj 1918 Čadca – 16. september 2015 Nitra, pochovaný v Nitre na cintoríne sv. Cyrila a Metoda

Agrobiológ, vysokoškolský profesor, akademik ČSAV a SAV. V r. 1947 – 1951 a 1952 – 1985 bol vedúcim Katedry rastlinnej výroby, v r. 1952 – 1958 dekan Agronomickej fakulty, r. 1958 – 1966 rektor Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre. Zaslúžil sa o vybudovanie poľnohospodárskej vedeckovýskumnej základne na Slovensku a o rozvoj VŠP (Vysokej školy poľnohospodárskej) v Nitre. Vo vedecko-výskumnej činnosti sa zaslúžil o presadzovanie biologickej koncepcie rastlinnej výroby. Autor odborných publikácií a vedeckých, odborných a vedecko-popularizačných článkov. Nositeľ viacerých významných ocenení a vyznamenaní.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 5.: R-Š. - Bratislava : Veda, 1981. - S. 720.

Dvadsať rokov Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre. - Bratislava : Príroda, 1971. - S. 23.

Mestské ocenenia pre troch Nitranov / Ľudmila Synaková. In: Nitra. - Roč. XXXIII, č. 9 (2008), s. 6.

Osobnosť agrobiológie / R. Čermán. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 7, č. 7 (1983), s. 7-8.

Zomrel Čestný občan Nitry a nositeľ Ceny mesta Nitry - akademik Emil Špaldon. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXX, č. 10 (2015), s. 5.

130.

BUZALKA, Michal – 140. výročie narodenia

18. september 1885 Svätý Antol – 7. december 1961 Tábor (Česká republika), pochovaný vo Svätom Antole

Cirkevný hodnostár a pedagóg. Teológiu absolvoval na univerzite vo Viedni. V r. 1912 – 1920 pôsobil ako administrátor fary v Skýcove. Od roku 1922 profesor, v r. 1932 – 1935 riaditeľ seminára v Trnave, r. 1935 pápežský prelát, r. 1936 rektor seminára v Bratislave, r. 1938 bratislavský kanonik, titulárny biskup a vikár trnavskej apoštolskej administratúry. V r. 1941 – 1945 generálny poľný vikár slovenskej armády. Stúpenec autonomistického hnutia, redaktor Slováka, vydavateľ Katolíckych novín. Pôsobil aj ako predseda Spolku svätého Cyrila a Metoda.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 1.: A-B. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. - S. 633.
Encyclopaedia Beliana. - Zv. 2.: Bell - Czy. - Bratislava : Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2001. - S. 403.
Významná osobnosť Zlatomoravecka / Ondrej Valach. In: Tekovské noviny. - Roč. XVIII, č. 3 (2008), s. 4.

131.

FORGÁČ (Forgách), Mikuláš XI. – 230. výročie úmrtia

1731 hrad Gýmeš (Jelenec) – 20. september 1795 Bratislava, pochovaný vo Veľkom Záluží

Stoličný hodnostár, príslušník haličskej vetvy šľachtického rodu s predikátmi z Jelenca a z Haliče, gróf. V r. 1777 – 1784 a 1790 pôsobil ako nitriansky župan. Od roku 1791 predseda snemovej komisie pre reformu obchodného poriadku. Autor politických úvah o forme a princípoch vládnutia v monarchii. V rokoch 1768 – 1785 sa zdržiaval prevažne v ujlackom kaštieli. Počas jeho života sa ujlacké panstvo premenilo na moderný veľkopodnik s rozvinutým majerským hospodárením a riadenou správou.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 615-616.
Forgáčovci : šľachtický rod z Gýmeša / Miroslav Eliáš. - Trenčín : Občianske združenie Forgach de Ghymes, 2010. - 216 s.
Veľké Zálužie : obec s históriou : monografia dejín obce / Peter Keresteš ; [Peter Vince ; fotografie Ján Huňady, Peter Rafaj, Róbert Žilík]. - 1. vyd. - Nitra : Enars, [2012], s. 290-292.

132.

ŠTÜR, Ján – 120. výročie úmrtia

21. september 1827 Uhrovec – 23. september 1905 Malé Bierovce (súčasť Adamovských Kochanoviec), pochovaný v Trenčíne

Publicista, úradník, účastník povstania v r. 1848 – 1849, brat Ľudovíta Štúra. V roku 1859 pôsobil vo Vrábľoch a v roku 1876 v Zlatých Moravciach. V období r. 1844 – 1848 pomáhal bratovi Ľudovítovi pri redigovaní Slovenských národných novín. Potom vykonával úrad okresného komisára v Trenčíne, Žiline, Čadci a stoličného sudcu v Bánovciach nad Bebravou. V rokoch 1857 – 1863 bol stoličným úradníkom vo Vrábľoch. Vykonával funkciu sirotského otca pre mesto a okolie.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 5.: R-Š. - Bratislava : Veda, 1981. - S. 773.
Slovenský biografický slovník. - Zv. 5.: R-Š. - Martin : Matica slovenská, 1992. - S. 531.
Vrábľa / Jozef Trubíni. - Vrábľa : Mesto Vrábľa, 1994. - S. 103.

133.

LIBA, Peter – 5. výročie úmrtia

27. jún 1931 Klenov – 25. september 2020 Nitra

Univerzitný profesor, literárny vedec, editor, bibliograf. Študoval na gymnáziu Gelnici, v r. 1952 – 1957 slovenčinu a dejepis na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V r. 1957 – 1973 pôsobil na bibliografickom oddelení Matice slovenskej v Martine, neskôr zastával funkciu riaditeľa Bibliografického ústavu. Od roku 1973 pôsobil na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre (predtým Pedagogická fakulta v Nitre). Bol dekanom Pedagogickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, rektorom Vysokej školy pedagogickej a rektorom Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Je autorom viacerých monografií z oblasti bibliografie, literatúry, kultúry a vzdelávania. Počas pôsobenia v Matici slovenskej pripravil a vydal viaceré monografické práce. Venoval sa teórii literárnej komunikácie, textu, semiotike a folkloristike. Okrem bibliografického výskumu sa zaoberal aj literárnohistorickým bádáním. Odborné a vedecké štúdie z výskumu teórie a dejín slovenskej bibliografie publikoval v Bibliografických zborníkoch Matice slovenskej. Po príchode do Nitry sa začal systémovo venovať literárnej teórii a literárnej komunikácii. Vydal množstvo publikácií, vedeckých a odborných prác. Je nositeľom viacerých významných ocenení a vyznamenaní.

Literatúra:

Honorabilis I : Univerzita Konštantína Filozofa : (1992-2009). - 1. vyd. - Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2009. - S. 84-85.

Peter Liba - personálna bibliografia : pripravená pri príležitosti významného životného jubilea / Anna Kucianová. - Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2001. - 109 s.

Kronika : zomrel prvý rektor UKF Peter Liba / Rektorát UKF Nitra, TASR. - Fotogr. In: Naša škola. - Roč. XXIV, č. 3-4 (2020/2021), s. 59.

Zomrel profesor Liba / (TS). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 29, č. 40 (2020), s. 4.

134.

PONGRÁC, Karol – 95. výročie úmrtia

31. august 1872 Senica-Sotiná – 27. september 1930 Cabaj-Čápor, pochovaný v Nitre

Akademický maliar, výtvarník a technik. Študoval na Vysokej škole technickej v Budapešti, výtvarné vzdelanie získal v Deutenhoffene a Mníchove. Študiálny pobyt absolvoval v roku 1898 v Paríži a Ríme. Bol spoluzakladateľom szolnockej maliarskej kolónie. Žil a tvoril vo svojom ateliéri na Zobore v Martinskej doline v Nitre. Maľoval obrazy Zobora, mestské celky Nitry a iných slovenských miest. Venoval sa aj hudbe ako klavirista.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra: Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 114-115.

Karol Pongrácz žil a tvoril vo vile na Zobore / Jana Černáková. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 24, č. 32 (2015), s. 8.

Nitrianski maliari / (Im). In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 4, č. 3 (1980), s. 28.

135.

SLÁDEČEK, Michal – 145. výročie narodenia

28. september 1880 Močenok – 5. august 1922 Močenok

Robotník, predstaviteľ robotníckeho hnutia. Bol zastrelený počas štrajku poľnohospodárskych robotníkov. Zastrelili ho, keď sa pokúsil vyslobodiť uväznených organizátorov štrajku poľnohospodárskych robotníkov v roku 1922. V rokoch 1951 – 1992 bola obec Močenok premenovaná po ňom.

Literatúra:

Skvosty Močenka / Gabriela Borzová ; Peter Buday, Michal Lašut; [preklad Jana Káčerová]. - 1. vyd. - Martin : Fomi, 2013. - S. 142-143.

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 11.

Hrob Michala Sládečka zrenovovaný. - Fotogr. In: Močenok. - Roč. XXI, č. 11-12 (2014), s. 12.

Po stopách našich priekopníkov / Pavol Uhrín. - Bratislava : Osvetový ústav, 1964. - S. 127.

OKTÓBER

136.

MAHOLÁNYI (Machulinský), Ján – 390. výročie narodenia

1. október 1635 Machulince – 11. apríl 1699 Viedeň (Rakúsko)

Uhorský kancelár, barón, hlavný radca a tajomník. Po gymnaziálnych štúdiách študoval právo na Trnavskej univerzite. Po štúdiách sa stal sekretárom a tajomníkom Juraja Selepčeniho-Pohronca. V roku 1661 sa stal tajomníkom uhorskej kráľovskej kancelárie. Dňa 14. mája 1686 mu cisár Leopold I. udelil vo Viedenskom Novom Meste šľachtický titul barón de Maholányi. Zároveň mu podaroval erb arcibiskupa Juraja Selepčeniho. V roku 1693 sa stáva vo Viedni dvorným radcom, neskoršie kancelárom cisára Leopolda I. Túto funkciu vykonával až do svojej smrti.

Literatúra:

Rodák z Machuliniec na cisárskom dvore / Ondrej Valach. In: Tekovské noviny. - Roč. XX, č. 9 (2010), s. 4.

Významná osobnosť / Ondrej Valach. - Fotogr. In: Požitavské noviny. - Roč. 2, č. 2 (2013), s. 5.

137.

BARTFAY, Tibor – 10. výročie úmrtia

12. máj 1922 Nitra – 3. október 2015 Bratislava

Akademický sochár a medailér, národný umelec. V r. 1940 – 1943 študoval na Akadémii krásnych umení v Budapešti u profesora F. Sidlóa, v r. 1945 – 1949 na Akadémii výtvarných umení v Prahe u K. Pokorného. Jeho tvorba sa vyznačuje žánrovou mnohostrannosťou a štýlovo smeruje od realizmu k znakovému symbolu. Venoval sa monumentálnej tvorbe, pamätníkovej tvorbe a komornému sochárstvu. Pre Nitru vytvoril viaceré známe monumentálne umelecké diela. Za svoju umeleckú tvorbu získal množstvo ocenení doma i v zahraničí.

Literatúra:

Bartfay medzi nami : príbeh troch chrenovských sóch / Juraj Novák ; Richard E. Pročka. - 1. vyd. - Nitra : Nitrianske kultúrne dedičstvo, o. z., 2022. - 301 s.

Encyklopaedia Beliana. - Zv. 1.: A-Belk. - Bratislava : Encyklopedický ústav SAV a Veda, 1999. - S. 631.

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 1.: A-D. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 153-154.

Zomrel sochár Tibor Bártfay / (TASR, R). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 24, č. 39 (2015), s. 3.

138.

PÁZMÁNĚ, Peter – 455. výročie narodenia

4. október 1570 Oradea (Rumunsko) – 19. marec 1637 Bratislava

Cirkevný hodnostár, náboženský spisovateľ a politik. V r. 1601 – 1603 pôsobil ako misionár v Šali a v Košiciach, v r. 1607 – 1616 na dvore nitrianskeho biskupa a ostrihomského arcibiskupa F. Forgáča.

V r. 1616 ostrihomský arcibiskup, r. 1629 kardinál v Trnave. Podporoval budovanie cirkevných škôl, ústavov a činnosť reholí. Svojim rozsiahlym náboženským dielom položil základy maďarskej barokovej literatúry. Celý svoj život venoval upevneniu katolicizmu v Uhorsku. Preložil diela Tomáša Kempanského. Písal kázne a modlitebné knihy, najmä polemiky.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 4.: N-Q. - Bratislava : Veda, 1980. - S. 292.

Reprezentačný biografický lexikón Slovenska. - Martin : Matica slovenská, 1999. - S. 258.

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 15.

139.

DÚBRAVKA, Atanáz – 315. výročie úmrtia

23. apríl 1659 Prievidza – 4. október 1710 Nitra

Osvetový pracovník, spisovateľ a piarista. Študoval a pedagogicky pôsobil v Prievidzi. Neskôr pôsobil v Nitre. V r. 1703 – 1704 zastával funkciu riaditeľa školy. Bol tiež učiteľom vo Svätom Jure a v Brezne. Je autorom školskej drámy Reus charitatis Christus Jesus (1690) a latinských veršov. So študentmi tieto školské hry aj nacvičoval. V roku 1710, počas morovej epidémie v Nitre, navštevoval postihnutých nákazou, pomáhal im finančne i lekárskymi radami. Sám sa nakazil morom a chorobe podľahol.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 353.

140.

ZÁBORSKÝ, Viliam – 105. výročie narodenia

9. október 1920 Vráble – 5. február 1982 Praha (Česká republika), pochovaný v Bratislave

Herec, národný umelec a vysokoškolský pedagóg. Rané detstvo prežil vo Vrábľoch. V rokoch 1940 – 1946 študoval na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a v r. 1940 – 1941 na Hudobnej a dramatickej akadémii v Bratislave. Od roku 1940 bol členom činohry SND (Slovenského národného divadla) v Bratislave. V r. 1944 – 1950 pôsobil ako pedagóg na Štátnom konzervatóriu, od roku 1950 na VŠMU (Vysokej škole múzických umení) v Bratislave. V r. 1952 – 1953 vedúci Katedry herectva a réžie. V r. 1966 – 1972 dekan Divadelnej fakulty VŠMU v Bratislave, od roku 1972 predseda Zväzu slovenských divadelných umelcov. Venoval sa javiskovej reči a rozvoju recitátorského umenia. Bol vynikajúcim recitátorom poézie s veľkým záujmom o tvorbu Pavla Országha Hviezdoslava. Účinkoval v pásmach poézie a vytvoril mnoho dramatických postáv v inscenáciách, vo filme a v televízii. Nositeľ viacerých významných ocenení a vyznamenaní.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 6.: T-Ž. - Bratislava : Veda, 1982. - S. 478.

Pedagogická encyklopédia Slovenska. - Zv. 2.: P-Ž. - Bratislava : Veda, 1985. - S. 605.

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 205.

Herec s veľkým H / Anton Pažitný. In: Nitriansky hlásnik. - Roč. 2, č. 8 (1992), s. 9.

141.

MOJTO, František – 140. výročie narodenia

10. október 1885 Pruské – 11. január 1971 Nitra

Učiteľ, školský pracovník, verejný činiteľ. Pôsobil v Nitre od roku 1922 ako učiteľ, v r. 1935 – 1945 riaditeľ ľudovej školy na Zobore. Autor viacerých učebníc a príručiek, redaktor odborných pedagogických periodík. V r. 1929 – 1935 pôsobil ako poslanec Národného zhromaždenia. Od r. 1932 až do roku 1945 bol starostom Nitry. Významne sa zaslúžil o výstavbu a modernizáciu mesta. Po odchode do dôchodku spolupracoval s Archeologickým ústavom SAV v Nitre a prekladal a prepisoval staré latinské historické spisy.

Literatúra:

Reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2006. - S. 200-201.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 101-102.

Fraňo Mojto prvým starostom: za jeho čias Nitra rozkvitla / Róbert Schmuck. - Fotogr. In: Vrabeľské regionálne noviny. - Roč. II, č. 6 (1997), s. 5.

Keď bol starostom Fr. Mojto / R. Schmuck. In: Nitriansky hlásnik. - Roč. 1, č. 4 (1991), s. 2.

142.

VALEHRACHOVÁ-Matulayová, Margita – 35. výročie úmrtia

8. jún 1909 Rajec – 10. október 1990 Bratislava

Spisovateľka, prekladateľka, autorka literatúry faktu, učiteľka. V rokoch 1921 – 1927 študovala na dievčenskom gymnáziu, v r. 1927 – 1932 slovenčinu, francúzštinu a angličtinu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V r. 1930 – 1931 absolvovala študijný pobyt v Lille (Francúzsko). V r. 1932 – 1936 pôsobila ako stredoškolská profesorka na štátnom gymnáziu v Nitre, v r. 1936 – 1953 na gymnáziu a r. 1953 – 1974 na Priemyselnej škole elektrotechnickej v Bratislave. Už počas štúdií uverejňovala príspevky, články a recenzie v rozličných časopisoch. Venovala sa literárnohistorickej biografistike a literatúre faktu. Zaujímal sa o ženy v slovenskej literatúre, napísala knihy o vynálezcoch a vedcoch. Je autorkou viacerých príručiek literárnej výchovy, čítaniek a učebníc francúzštiny. Prekladala tiež z nemčiny a angličtiny. Od začiatku 30. rokov 20. storočia pripravila viaceré rozhlasové dramatizácie (Mozartova smrť, Bizetova Carmen, Sergius Catilina a i.).

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 6.: T-Ž. - Bratislava : Veda, 1982. - S. 237.

Encyklopédia slovenských spisovateľov. - Zv. 2.: P-Ž. - Bratislava : Obzor, 1984. - S. 228.

Lexikón slovenských žien / zodpovedný redaktor : Augustín Maňovčík ; hlavné autorky a odborná redakcia : Ľudmila Ďuranová, Anna Šourková, Alena Táborecká. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. - S. 258.

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia / Augustín Maňovčík... [et al.]. - Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov ; Martin : Slovenská národná knižnica, 2001. - S. 489.

143.

HÁBEL, František Xavér – 265. výročie narodenia

12. október 1760 Trenčín – 13. október 1846 Nitra

Cirkevný hodnostár, bernolákovec a prekladateľ. Študoval filozofiu v Nitre, potom tu pôsobil ako rímskokatolícky kaplán, rektor seminára a v r. 1834 nitriansky titulárny biskup. Zakladajúci člen Slovenského učeného tovaríšstva, člen jeho nitrianskeho Pobočného stánku. Prekladal diela z nemčiny a latinčiny do bernolákovskej slovenčiny. Preložil aj niekoľko katechických a modlitbových kníh.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 2.: E-J. - Bratislava : Veda, 1979. - S. 208.

Reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2006. - S. 144-145.

Cirkevný hodnostár František Xavér Hábel / Anton Pažitný. In: Nitra. - Roč. 20, č. 10 (1996), s. 28-30.

144.

WEISZ, Eduard – 160. výročie narodenia

12. október 1865 Nové Sady – 20. apríl 1938 Bratislava

Lekár, balneológ. Študoval na gymnáziu v Nitre a v Trnave, medicínu vo Viedni a v Budapešti. Od roku 1893 pôsobil ako kúpeľný lekár v Piešťanoch, kde viedol Robotnícky penzionát. Bol propagátorom kúpeľnej liečby a jej zrovnoprávnenia s klinickou terapiou.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 6.: T-Ž. - Martin : Matica slovenská, 1994. - S. 358.

145.

TYRŠEL, Ľudovít – 100. výročie úmrtia

25. marec 1873 Skalica – 17. október 1925 Nitra

Verejný činiteľ, kníhtlačiar a redaktor. Od roku 1920 vlastnil kníhtlačiareň v Nitre. Bol zodpovedným redaktorom, majiteľom a vydavateľom týždenníka Nitrianske noviny. Je autorom pravopisnej príručky slovenčiny. Bol verejne činný a aktívne pracoval vo viacerých slovenských kultúrnych a živnostenských spolkoch. Člen kuratória Štátnej obchodnej školy v Nitre a zástupca obchodnej a priemyselnej komory v Bratislave.

Literatúra:

Tlačiarne na Slovensku 1477 - 1996 / Vojtech Breza. - Bratislava : Univerzitná knižnica, 1997. - S. 89-92.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 155-156.

Bohaté dejiny nitrianskych tlačiarov / Pavol Takáč. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. II, č. 1 (1978), s. 18-19 a 22.

146.

DUGONIČ, Andrej – 285. výročie narodenia

18. október 1740 Szeged (Maďarsko) – 26. júl 1818 Szeged (Maďarsko)

Pedagóg, spisovateľ, piarista. Filozofiu a teológiu študoval v Nitre a Carei. Pôsobil ako učiteľ na rehoľných gymnáziách, v r. 1771 – 1774 profesor filozofie, matematiky a etiky na diecéznom seminári v Nitre, v r. 1774 – 1777 pôsobil na Trnavskej univerzite, neskôr v Budíne a v Pešti. Venoval sa literárnej tvorbe, písal verše, prózu, divadelné hry, zbieral ľudové piesne, povesti a porekadlá. Autor matematických učebníc.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 363-364.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 271-272.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 169.

147.

GASPARÍK, Ján – 100. výročie narodenia

15. výročie úmrtia

19. október 1925 Tesárske Mlyňany – 14. december 2010 Tesárske Mlyňany

Geológ, vedecký pracovník. Stredoškolské štúdium absolvoval v Zlatých Moravciach a v Banskej Bystrici. Vysokoškolské štúdium na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V r. 1951 – 1955 pôsobil ako odborný asistent na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, v r. 1955 – 1956 pracovník n. p. Geologický prieskum v Turčianskych Tepliciach, od roku 1967 pracovník Geologického ústavu Dionýza Štúra v Bratislave, od r. 1976 jeho riaditeľ. V r. 1960 – 1961 expert Strojexportu pre vyhľadávanie železo-niklových rúd v Albánskej ľudovej republike, v r. 1969 – 1971 externý pracovník Slovenského geologického úradu v Bratislave. Zaoberal sa vyhľadávaním nerudných surovín a pevných palív. Vedeckovýskumné práce zameriaval najmä na sedimenty neogénu a na nerastné suroviny v neogénnych molasových panvách. Za vedeckú a organizačnú činnosť bol ocenený viacerými plaketami a vyznamenaniami.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 6.: T-Ž. - Bratislava : Veda, 1982. - S. 704.

Významní slovenskí geológovia : biografía / Bohuslav Cambel, Miroslav Slavkay, Michal Kaličiak. - Bratislava : Veda, 2000. - S. 126-128.

148.

NEUGEBAUER, Eduard – 160. výročie úmrtia

3. február 1826 Bratislava – 20. október 1865 Nitra

Kníhtlačiar. Syn Jozefa Neugebauera, zakladateľa prvej známej remeselnej tlačiarne v Nitre. Pôsobil ako vedúci, od roku 1857 majiteľ tlačiarne v Nitre. Za kníhtlačiaru sa vyučil u svojho otca, u ktorého neskôr pracoval. Tlačil knihy, noviny, drobné tlače a rôzne tlačivá. Tlačil v slovenčine, latinčine, maďarčine a v nemčine.

Literatúra:

Tlačiarne na Slovensku 1477 - 1996 / Vojtech Breza. - Bratislava : Univerzitná knižnica, 1997. - S. 89-92.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 106.

Nitrianske tlačiarne a noviny / Štefan Supek. In: Nitra. - Bratislava : Obzor, 1978. - S. 194.

Z dejín nitrianskych tlačiarňí a typografov : tlačiareň Jozefa Neugebauera a jeho potomkov / Vladimír Černák. In: Nitra. - Roč. XXXV, č. 1 (2010), s. 26-27.

149.

FÄNDLY, Juraj – 275. výročie narodenia

21. október 1750 Častá – 7. marec 1811 Ompitál-Dol'any

Spisovateľ, katolícky kňaz, národný buditeľ a kultúrny pracovník. Spoluzakladateľ a organizátor Slovenského učeného tovarišstva. Navštevoval kláštornú školu v Šaštíne, v r. 1771 – 1773 študoval v seminári v Budíne, v r. 1773 – 1776 v Trnave. Pôsobil ako kaplán v Seredi, v r. 1776 – 1780 farár v Lukáčovciach, do r. 1807 v Naháči. V rokoch 1776 a 1777, keď bol kaplánom v Seredi, často navštevoval svojho priateľa v Šali.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 493-494.

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 2.: E-J. - Bratislava : Veda, 1978. - S. 65.

Osobnosti Slovenska. 2. diel / Jozef Leikert. - 1. vyd. - Bratislava : Príroda, 2010. - S. 79-81.

Reprezentačný biografický lexikón Slovenska / Augustín Maťovčík ... [et al.]. - Martin : Matica slovenská, 1999. - S. 75.

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 216.

Stál pri zrode slovenskej vzdelanosti / L. Belás. In: Nitra. - Roč. XXIV, č. 9 (2000), s. 29.

150.

MUTKOVIČ, Ján – 25. výročie úmrtia

26. júl 1929 Trnava – 21. október 2000 Šaľa

Učiteľ, telovýchovný funkcionár, rozhodca, tréner, publicista, zakladateľ atletiky v Šali. Základnú školu a gymnázium absolvoval v Hlohovci. Po ukončení stredoškolských štúdií pokračoval na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Po ukončení štúdia začal pracovať na Pedagogickej škole v Leviciach. V roku 1955 pôsobil ako vedúci družstva hádzanej žien v Leviciach v II. lige. V roku 1957 sa presťahoval do Šale. Pedagogicky pôsobil na Jedenástročnej strednej škole, Strednej všeobecnovzdelávacej škole a gymnáziu v Šali, kde učil zemepis a dejepis. Pracoval aj ako vedúci hádzanárskeho družstva v II. lige. Od roku 1969 pôsobil ako tajomník atletického oddielu, neskôr ako predseda. Od roku 1974 bol vedúcim klasifikačnej komisie. Od roku 1978 pôsobil v Športovo technickej komisii Československého zväzu telesnej výchovy v Prahe a súbežne pracoval ako člen klasifikačnej komisie Slovenského atletického zväzu Slovenského ústredného výboru Československého zväzu telesnej výchovy (až do vzniku Slovenskej republiky). Ako ústredný rozhodca pôsobil ako riadiaci súťažní a ako technický delegát na Majstrovstvách Slovenska. Bol členom štatistickej sekcie Slovenského atletického zväzu. Je autorom atletických ročeniek a viacerých monografických prác. Spoluautor knihy 100 rokov organizovanej atletiky na Slovensku.

Literatúra:

Atletika v meste Šaľa oslávila polstoročnicu / Jozef Sklenár. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 25, č. 9 (2016), s. 29.

Ján Mutkovič oslávil sedemdesiatku / František Tóth. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. IV, č. 9 (1999), s. 23.

50 rokov atletiky v Šali / (SŠ). In: Slovo Šaľanov. - Roč. XXI, č. 1 (2016), s. 25.

Spomíname na Jána Mutkoviča / František Tóth. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. 15, č. 12 (2010), s. 35.

151.

LELKES, Adolf – 185. výročie narodenia

22. október 1840 Nitra-Chrenová – 27. august 1931 Alekšince

Kňaz. Študoval filozofiu v Trnave a v Bratislave. Teológiu absolvoval v Ostrihome. Pôsobil ako kaplán v Topoľčanoch a v Ostrihome. V r. 1865 – 1871 pôsobil ako učiteľ na Arcibiskupskom gymnáziu v Trnave, v r. 1871 – 1916 ako farár a dekan v Alekšinciach. V roku 1885 na svojej fare založil útulňu pre deti. V 90. rokoch 19. storočia sa venoval literárno-publikačnej činnosti. Publikované články tvorili najmä kázne, ale písal aj o výchove, útulniach, detských útulkoch či domovoch.

Literatúra:

Krátky pohľad do histórie farnosti. In: Chrenovské zvesti. - Roč. VI, č. 1 (2008), s. 4.

Osobnosť našich dejín - Adolf Lelkes / Lukáš Ložek. In: Alekšinské noviny. - Roč. 4, č. november (2010), s. 13.

152.

KOREC, Ján Chryzostom – 10. výročie úmrtia

22. január 1924 Bošany – 24. október 2015 Nitra

Cirkevný hodnostár, náboženský spisovateľ, autor literatúry faktu, kardinál, emeritný rímskokatolícky biskup Nitrianskej diecézy. V roku 1939 vstúpil do Spoločnosti Ježišovej (rehoľa jezuitov). Do roku 1950 študoval filozofiu a teológiu v Ružomberku, Trnave a Brne. Neskôr bol po likvidácii kláštorov

internovaný v Jasove, Podolínci a Pezinku. Tajnú kňazskú vysviacku prijal dňa 1. októbra 1950 a odišiel do civilného života. O rok neskôr ho biskup Pavol Hnilica tajne vysvätil na biskupa. Do roku 1960 pracoval ako robotník a tajne vykonával biskupskú službu. Neskôr ho odsúdili na 12 rokov pre vlastizradu a uväznili v Prahe, Pankráci, Ruzyni a Valdiciach. Na slobodu sa dostal v roku 1968. Po prepustení sa opäť zapojil do náboženského života. Pracoval ako robotník, naposledy ako opravár výt'ahov v Bratislave-Petržalke. V roku 1990 pôsobil ako rektor Kňazského seminára v Bratislave. V tom istom roku bol menovaný za nitrianskeho diecézneho biskupa, v roku 1991 za kardinála. Od 16. júla 2005 pôsobil ako emeritný biskup v Nitre. Ako výnimočná osobnosť získal viaceré vyznamenania za obranu ľudských práv a náboženskej slobody. Autor vyše 80 knižne i samizdatovo vydaných filozofických a teologických prác.

Literatúra:

- Nekonečné horizonty kardinála Korca / Marián Gavenda. - 1. vyd. - Bratislava : Perfekt, 2011. - 207 s.
Reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2006. - S. 176.
Schematismus Nitrianskej diecézy. - Nitra : Biskupský úrad ; Bratislava : Lúč, 1996. - S. 149-150.
Kardinála pochovajú v hradnej katedrále / (RE, TK KBS). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 24, č. 42 (2015), s. 1.
Mons. Ján Chryzostom Korec biskupom nitrianskej diecézy / Ľudovít Michalíček. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 14, č. 5 (1990), s. 3-5.
Zomrel Ján Chryzostom kardinál Korec / (SY). - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXX, č. 11 (2015), s. 5.

153.

KOPÁL, Ján – 100. výročie narodenia

25. výročie úmrtia

25. október 1925 Malé Kršteňany – 4. máj 2000 Nitra

Univerzitný profesor, literárny historik a kritik, literárny vedec, vedeckovýskumný pracovník. Po absolvovaní učiteľskej akadémie v Bánovciach nad Bebravou (1946) pôsobil ako učiteľ v Cinobani-Žihľave, v Strekove, v Krušovciach. Externe študoval slovenčinu a dejepis na Pedagogickej fakulte Slovenskej univerzity a na Vysokej škole pedagogickej v Bratislave (1955). V r. 1955 – 1959 pôsobil ako stredoškolský profesor na Pedagogickej škole v Nitre, v r. 1959 – 1971 pracoval na Katedre slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty v Nitre. V roku 1971 sa stal vedeckým pracovníkom Kabinetu literárnej komunikácie a experimentálnej metodiky pri Pedagogickej fakulte, (resp. UKF v Nitre), ktorému bol od roku 1989 riaditeľom. Venoval sa literárnohistorickému výskumu a kritike v oblasti literatúry pre deti a mládež. Autor a spoluautor vysokoškolských a stredoškolských učebníc, učebných textov a odborných článkov uverejňovaných v zborníkoch a odborných periodikách doma i v zahraničí. Knižne vydal viacero súborov teoretických štúdií, interpretácií textov literatúry pre deti a mládež, analytických pohľadov do detskej literatúry a jej vedecko-kritickej recepcie.

Literatúra:

- Encyklopédia slovenských spisovateľov. - Zv. 1.: A-O. - Bratislava : Obzor, 1984. - S. 310-311.
Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 78-79.
Slovník slovenských spisovateľov pre deti a mládež / Ondrej Sliacky a kol. - Bratislava : Mladé letá, 1978. - S. 141-143.
Na Jána Kopála budeme už len spomínať / Jozef Melicher. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXIV, č. 7-8 (2000), s. 10-11.
Vedec a pedagóg Ján Kopál / R. Schmuck. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. 14, č. 10 (1990), s. 31-32.
Zomrel profesor Ján Kopál / -pa-. In: Nitrianske noviny. - Roč. 9, č. 19 (2000), s. 4.

154.

PÖSTÉNYI, Ján – 45. výročie úmrtia

27. júl 1891 Kuklov – 26. október 1980 Trnava

Literárny a kultúry historik, publicista, redaktor, pápežský prelát. Teologické štúdiá absolvoval v r. 1909 – 1915 v Nitre. V r. 1920 – 1957 pôsobil ako správca Spolku svätého Vojtecha. V roku 1921 pápežský komorník, r. 1938 pápežský prelát. Bol spoluorganizátorom Pribinových slávností v Nitre v roku 1933 a osláv 300. výročia založenia Trnavskej univerzity v roku 1935. Prispieval do časopisov, jeho tvorba sa zamerala na osobnosti cirkevných dejín a regionálne dejiny Trnavy a dejiny Spolku svätého Vojtecha. Zostavovateľ a vydavateľ modlitebných knižiek a náboženských príručiek.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 6.: T-Ž. - Bratislava : Veda, 1982. - S. 751.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 1110-1112.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 167.

155.

BAGAR, Andrej – 125. výročie narodenia

29. október 1900 Trenčianske Teplice – 31. júl 1966 Bratislava

Herec, režisér, divadelný pedagóg, dramatik, prekladateľ, publicista, verejný činiteľ, národný umelec, účastník Slovenského národného povstania, organizátor kultúrneho života. V r. 1922 – 1923 študoval herectvo na pražskom konzervatóriu. V roku 1927 pôsobil v Slovenskom národnom divadle v Bratislave. Člen divadiel v Košiciach, Pardubiciach, Bratislave a v Martine. Po vojne sa stal štátnym intendantom divadiel na Slovensku a do roku 1951 bol umeleckým riaditeľom SND v Bratislave. V r. 1950 – 1962 pôsobil ako rektor Vysokej školy múzických umení v Bratislave. Je zakladateľom Krajového divadla v Nitre a podľa neho je pomenované Divadlo Andreja Bagara v Nitre. Písal tiež odborné články na tému divadlo a kultúry a hral v mnohých filmoch a v televíznych inscenáciách.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 1.: A-D. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 98-99.

Osobnosti Slovenska. 1. diel / Jozef Leikert. - 2. vyd. - Bratislava : Príroda, 2010. - S. 10-12.

Divadelníctvo v Nitre v rokoch 1939-1945 / Miroslav Palárik. In: Studia Historica Nitriensia. - Roč. 21, č. 2 (2017), s. 366-430.

Portrét Andreja Bagara. In: Novinky Nitra. - Roč. II, č. 19 (2012), s. 4.

156.

JELENÁK, Ľudovít – 105. výročie narodenia

30. október 1920 Merašice – 9. október 1999 Nitra

Akademický maliar, vysokoškolský pedagóg. V r. 1951 – 1956 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, oddelenie figurálneho a kompozičného maliarstva. V r. 1959 – 1988 pôsobil na Pedagogickej fakulte v Nitre, do roku 1986 ako vedúci Katedry výtvarnej výchovy na Pedagogickej fakulte v Nitre. Vyučoval rôzne výtvarné disciplíny, najviac maľbu a kompozíciu. Popri pedagogicko-výtvarnej činnosti sa venoval komornej maľbe, najmä olejom. Vo svojich dielach zobrazoval ženy v ich najkrajších symbolických podobách napr. v náručí s dieťaťom, s holubicou, chlebom na dlani či kvetmi v rukách.

Literatúra:

Malý slovník slovenských výtvarných umelcov. - 1. diel : A-K. - Bratislava : Slovenský fond výtvarných umení, 1988. - S. 215.

Nové výstavy v galérii / (RE). In: My Nitrianske noviny. - Roč. 23, č. 39 (2014), s. 10.

Spomienky na Ľudovíta Jelenáka / Štefan Gero. In: Artefakt. - Roč. 1, č. 1 (2000), s. 6.

Svedectvo o živote / R. Čermáň. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 4, č. 11 (1980), s. 20-21.

157.

PALUĐAI (Palugyay), Imrich – 245. výročie narodenia

31. október 1780 Palúdzka (súčasť Liptovského Mikuláša) – 23. júl 1858 Nitra

Cirkevný hodnostár. Po vyštudovaní filozofie a teológie pôsobil na rôznych miestach ako vysoký cirkevný a štátny hodnostár. Stal sa členom kráľovskej sudcovskej tabule a neskôr miestodržiteľským radcom. Od roku 1838 pôsobil ako biskup v Nitre, v roku 1849 skutočný vnútorný tajný radca. Podporoval rozvoj cirkevného školstva a národno-náboženské podujatia slovenských kňazov. Ako známy mecén a podporovateľ chudobných dal zriadiť v Nitre "Ústav pre výchovu dievčat", "Inštitúciu pre podporu chudobných a prestárlych" a "Malý cirkevný seminár". V Močenku bol za jeho pôsobenia vystavaný kaštieľ. Zúčastnil sa prípravných prác na založení Matice slovenskej a na vydávaní rôznych slovenských tlačív (Slovenské noviny) a kalendárov pre ľud. Bol tiež literárne činný a svoje úvahy a novely uverejňoval v ľudových publikáciách a slovenských časopisoch.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 4.: N-Q. - Bratislava : Veda, 1980. - S. 254.

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 186-187.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 110-111.

158.

KUCHÁRIK, Karol – 90. výročie narodenia

40. výročie úmrtia

31. október 1935 Prievidza – 5. október 1985 Nitra

Bábkoherec. Po ochotníckych začiatkoch v Topoľčanoch nastúpil v roku 1953 do začínajúceho nitrianskeho Bábkového divadla. Od roku 1953 pôsobil v Bábkovom divadle v Nitre. Predstaviteľ realistickej nitrianskej bábkovodičskej školy. Výrazne sa podieľal na úspechoch bábkového súboru. Za 32 rokov stvárnil viac ako sto postáv. Úspešný bol i v televízii a vo filme.

Literatúra:

Snívajte s nami : monografia k 60. výročiu Starého divadla Karola Spišáka v Nitre / Ida Hledíková ; [autorka anglického prekladu Mária Švecová]. - [1. vyd.]. - Nitra ; Bratislava : Staré divadlo Karola Spišáka, Vysoká škola múzických umení, 2011. - 139 s.

Zomrel zaslužilý bábkoherec / F-a. - Fotogr. In: Hlas ľudu. - Roč. 31, č. 247 (19.10.1985), s. 5.

159.

POKORNÁ, Mária – 45. výročie úmrtia

9. jún 1924 Topoľčany – 31. október 1980 Göteborg (Švédsko)

Herečka, bábkoherečka. V roku 1944 absolvovala štúdium herectva na Štátnom konzervatóriu v Bratislave. V r. 1944 – 1945 členka Slovenského ľudového divadla, v r. 1949 – 1950 Krajského divadla v Nitre. Stvárňovala rozmanité typy postáv v hrách rôznych žánrov. Ako bábkoherečka stvárňovala najmä detské postavy.

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 2.: M-Ž. - Bratislava : Veda, 1990. - S. 199.

Lexikón slovenských žien / zodpovedný redaktor : Augustín Maňovčík ; hlavné autorky a odborná redakcia : Ľudmila Ďuranová, Anna Šourková, Alena Tábovecká. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. - S. 194.

NOVEMBER

160.

FORMÁNEK, Rudolf – 50. výročie úmrtia

4. máj 1892 Veselé nad Váhom – 4. november 1975 Nitra

Misiológ, cirkevný hodnostár, publicista a redaktor. Teologické štúdiá absolvoval v Nitre. Od roku 1918 pôsobil v Nitre ako špirituál malého seminára, riaditeľ biskupského konviktu a diecézny knihovník, od r. 1941 rektor malého seminára, trenčiansky archidiakon, neskôr pápežský prelát a veľprepošť Nitrianskej kapituly. Člen obecného zastupiteľstva v Nitre, konateľ Spolku svätého Vojtecha v Nitre, člen krajinskej rady Orla a tajomník Slovenského katolíckeho kruhu. V 40. rokoch 20. storočia predseda Misijného spolku na Slovensku. V r. 1913 – 1948 zostavoval, redigoval a prispieval do Ročenky Misijného spolku na Slovensku. Uverejnil prácu Misijné hnutie Nitry, v ktorej zachytil všetky misijné aktivity v meste pod Zoborom.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 620.

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 61.

Krypty na Nitrianskom hrade / Viliam Judák. - Fotogr. In: Katolícke noviny. - Roč. 125, č. 43 (2010), s. 10-11.

161.

MARTINČEK (Mártonvölgyi), Ladislav – 115. výročie narodenia

5. november 1910 Martin – 11. november 1984 Nitra

Publicista, právnik a regionálny historik. Študoval na stredných školách v Nitre, Pápa (Maďarsko) a v Šahách, právo na Univerzite Komenského v Bratislave. Pôsobil v Nitre ako advokát. Písal recenzie. Zaujímal sa o dejiny nitrianskeho regiónu, najmä zbieraniu povestí. Spracoval a knižne vydal povesti o obciach Od prameňa rieky Nitry až po jej ústie pri Komárne (1941). Publikoval najmä v regionálnych periodikách. Je autorom mnohých článkov o významných osobnostiach a udalostiach Nitry prvej polovice 20. storočia.

Literatúra:

Reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2006. - S. 191.

JUDr. Ladislav Martinček, právnik, spisovateľ a žurnalista / Anton Pažitný. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. 18, č. 11 (1994), s. 31-34.

162.

VAGNER, Jozef – 115. výročie úmrtia

23. jún 1833 Mojmirovce (Urmín) – 6. november 1910 Nitra

Historik a cirkevný hodnostár. Ľudovú školu vychodil v rodisku, nižšie triedy gymnázia navštevoval v Nových Zámkoch, vyššie ročníky na Piaristickom gymnáziu v Nitre. Študoval na Kňazskom seminári v Nitre, teologické štúdiá ukončil na univerzite v Budapešti. Pôsobil ako kaplán v Močenku a v Nitre, pracoval v diecéznej kancelárii, farár v Oponiciach, v r. 1871 čestný kanonik, r. 1872 správca farnosti Nitra-Dolné mesto, r. 1875 nitriansky sídelný kanonik, r. 1879 titulárny prepošť, r. 1901 pápežský prelát. V roku 1879 sa stal prvým správcom novovytvorenej diecéznej knižnice v Nitre. S ňou sa spája jeho bohaté historické a bibliografické dielo. Prispieval do časopisov a vydal viaceré knižné publikácie.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 157-158.
Historik nitrianskej diecézy / Ladislav Belás. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 14, č. 11 (1990), s. 40-41.
Významné osobnosti Urmína / Štefan Kukan. In: Mojmírovčan. - Roč. 11, č. 3 (2005), s. 5.

163.

ŠVIHEL, Ladislav – 5. výročie úmrtia

1. apríl 1938 Nitra – 6. november 2020 Nitra

Výtvarník, maliar, akademický architekt, inžinier. Študoval na Strednej priemyselnej škole stavebnej v Nitre. Na Stavebnej fakulte Slovenskej technickej univerzity v Bratislave vyštudoval odbor pozemné stavby a absolvoval Akadémiu výtvarných umení v Prahe, odbor výstavná tvorba, výstavníctvo. V roku 1972 pôsobil v organizácii Agrokomplex, kde pracoval ako projektant-architekt, námestník riaditeľa. V roku 1990 sa stal jeho generálnym riaditeľom. Tu pôsobil do roku 2008. Už počas štúdií sa začal venovať maľbe u akademického maliara profesora Slamku. Venoval sa aj výtvarníckej činnosti. Veľké úspechy dosiahol svojou maliarskou tvorbou. Jeho obrazom dominuje Nitra, predovšetkým Nitriansky hrad a okolie. Vystavoval vo viacerých krajinách Európy. Je autorom výtvarno-architektonického riešenia slovenskej izby vo FAO v Ríme. Spolupracoval aj na architektonicko-urbanistickom riešení areálu Agrokomplex, na architektonickom stvárnení fontány pri kaštieli v Malante. Je autorom výtvarno-architektonického riešenia osadenia kríža na Nitrianskom hrade a mnohých iných projektov. Bol aj organizátorom kultúrnych akcií najmä benefičného koncertu Hoj, vlast' moja, ktorý sa koná už od roku 1996. Venoval sa tiež športu. Nitru reprezentoval vo volejbale a bol členom reprezentačného dorasteneckého tímu Slovenska. Nositeľ mnohých domácich i zahraničných ocenení.

Literatúra:

Encyklopédia osobností Českej a Slovenskej republiky = Encyklopedie osobností České a Slovenské republiky. 4. - 1. vyd. - [S.l.] : British Publishing House, 2018. - S. 1264-1265.
Nitriansky hrad v obrazoch Ladislava Švihela / Štefan Valent, Ladislav Švihel. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. 18, č. 5 (1994), s. 38-39.
Nitriansky hrad v podobách L. Švihela / - si -. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXIV, č. 11 (2000), s. 27.
Opustil nás dlhoročný riaditeľ nitrianskeho výstaviska. In: Radničné noviny. - Roč. 2, č. 12 (2020), s. 25.
Zomrel dlhoročný šéf Agrokomplexu / (MH). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 29, č. 45 (2020), s. 7.

164.

STUPKA, Anton – 65. výročie úmrtia

20. február 1884 Hrádek-Tedražice (Česká republika) – 9. november 1960 Nitra

Hudobný pedagóg, organizátor hudobného života, zbormajster. Hudbu študoval v Rakúsku a v Prahe. Do Nitry prišiel v roku 1904 ako vojak a dirigent vojenskej hudby. Usídlil sa tu natrvalo a pôsobil ako učiteľ hudby na gymnáziu, zbormajster a dirigent. Bol aktívnym organizátorom hudobného života v Nitre. Organizoval koncerty, na ktorých vystupovali svetoznámi umelci.

Literatúra:

Nitra za prvej Československej republiky / Ida Zubácka. - 1. vyd. - Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, Fakulta humanitných vied, 1997. - S. 98.
Slovenský biografický slovník. - Zv. 5.: R-Š. - Martin : Matica slovenská, 1992. - S. 377.
Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 139-140.
Z muzikantskej rodiny / Ladislav Martinček. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 8, č. 4 (1984), s. 27-28.

165.

MEDŇANSKÝ, Martin – 185. výročie narodenia

10. november 1840 Divinka – 3. november 1899 Istebník (súčasť Trenčína)

Kňaz, básnik, prekladateľ. Gymnázium študoval v r. 1851 – 1854 v Trenčíne, od roku 1854 v Nitre, kde absolvoval aj teológiu v nitrianskom biskupskom seminári. Bol jedným zo zakladateľov samovzdelávacieho krúžku slovenských bohoslovcov. Venoval sa slovanským, ako aj iným jazykom. Aktívne ovládal francúzštinu, nemčinu, maďarčinu, poľštinu a rumunčinu. Písal verše a poviedky do slovenských a českých časopisov a prekladal najmä maďarskú, poľskú, nemeckú a francúzsku poéziu. Venoval sa pestovaniu ovocných stromov, propagoval nové poznatky vo včelárstve a v poľnom hospodárstve.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 3.: K-M. - Bratislava : Veda, 1979. - S. 533.

Encyklopédia slovenských spisovateľov. - Zv. 1.: A-O. - Bratislava : Obzor, 1984. - S. 421-422.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 908-909.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 4.: M-Q. - Martin : Matica slovenská, 1990. - S. 135.

166.

ZELNÍK, Jaroslav – 100. výročie narodenia

16. november 1925 Košice – 12. marec 1986 Nitra

Genetik, zootechnický výskumník. V roku 1951 absolvoval Vysokú školu poľnohospodárskeho a lesníckeho inžinierstva v Košiciach, v r. 1952 sa stal asistentom na Katedre všeobecnej zootechniky Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre. V r. 1960 – 1965 bol vedúcim Katedry všeobecnej zootechniky, neskôr pedagógom katedry, od roku 1968 vedecký pracovník Výskumného ústavu živočíšnej výroby v Nitre. Napísal viacero knižných publikácií, učebných textov, vedeckých prác a množstvo odborných článkov, orientovaných hlavne na chovateľskú verejnosť. Vyšľachtil plemeno Nitriansky králik a Zoborský králik. Vo vedeckej práci sa venoval rozvoju poznania v oblasti fenogenetiky hospodárskych zvierat.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 181.

Nedožitý jubileum pedagóga a vedca / Jozef Bulla. In: Poľnohospodár. - Roč. 50, č. 5 (2005), s. 2.

167.

DEŽERICKÝ (Desericius), Jozef Inocent – 260. výročie úmrtia

25. marec 1702 Dolné Orešany – 16. november 1765 Vác (Maďarsko)

Historik, diplomat, teológ a stredoškolský pedagóg. Študoval v Nitre. V r. 1728 – 1729 pôsobil ako profesor rádového gymnázia, v r. 1732 – 1733 ako profesor teológie. Autor diela o veľkomoravských tradíciách Nitry a najstarších uhorských dejinách. Písal i prírodovedné pojednania, básne, náboženskú literatúru. Bol vynikajúcim rečníkom.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 245-246.

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 1.: A-D. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 502.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 237-238.

168.

BRAXÁTOR, František – 105. výročie narodenia

18. november 1920 Nitra – 26. december 1991 Ženeva (Švajčiarsko), pochovaný v Nitre

Publicista, vydavateľ, právnik a organizátor exilových spolkov a časopisov. Základné i gymnaziálne vzdelanie získal v Nitre, právnickú fakultu absolvoval na Univerzite Komenského v Bratislave. V r. 1948 – 1952 pracoval robotník v Zlatých Moravciach, od roku 1952 ako pomocný elektrikár na viacerých miestach, robotník, potom vedúci sekretár v pivovare v Nitre. V roku 1968 emigroval do Švajčiarska. V Zürichu založil slovenské vydavateľstvo Poľana. Spoluzakladateľ a popredný funkcionár Svetového kongresu Slovákov. Napísal viacero monografických diel, množstvo článkov, štúdií a úvah.

Literatúra:

Encyclopaedia Beliana. - Zv. 2.: Bell - Czy. - Bratislava : Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2001. - S. 284.
Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 54-55.
Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 189-190.
JUDr. František Braxator / Anton Pažitný. In: Nitra. - Roč. 19, č. 11 (1995), s. 20-23.

169.

PRUŽINSKÝ, Dominik – 30. výročie úmrtia

30. júl 1921 Topoľčianky – 23. november 1995 Topoľčianky

Športovec, jazdec, majster športu. Pôsobil v Plemenárskom podniku Topoľčianky, jazdec Tatrana Topoľčianky. Bol vynikajúcim pretekárom a reprezentantom v drezúrovom jazdení. Svoju kariéru začínal vo šiestnástich rokoch ako dostihový jazdec na koňoch Omen, Adbitrus, Horymír, s ktorými získal niekoľko popredných umiestnení. V roku 1945 sa začal venovať drezúrovému jazdeniu a pod vedením E. Šulgana začal s lipicánmi. Dostihový šport zanechal už v roku 1953. Na domácej pôde získal päťkrát titul majstra Slovenska, titul majstra ČSSR, 12 druhých miest, jedno tretie miesto a veľký počet ďalších popredných umiestnení. Niekoľko rokov reprezentoval aj na rôznych medzinárodných pretekoch. Okrem športového jazdenia sa venoval výcviku športových koní, mladých plemenných žrebčov a kobýl, ako i koní v príprave na medzinárodné aukcie. Majster športu, mnohonásobný majster SR a viacnásobný majster ČSSR v drezúre.

Literatúra:

Najúspešnejší športovci okresu Nitra - '80 / (dž). In: Nitriansky hlas. - Roč. 22, č. 8 (1981), s. 6.
Osobnosti národného žrebčina Topoľčianky : Majster športu Dominik Pružinský (* 30. 7. 1921 - † 23. 11. 1995) / www.nztopolcianky.sk. - Fotogr. In: Svet koní. - Roč. 20, č. 3 (2021), s. 12.

170.

MLYNKA, Ladislav – 15. výročie úmrtia

8. september 1954 Zlaté Moravce – 27. november 2010 Dunajská Lužná

Etnológ, mlynológ, vysokoškolský pedagóg a zakladateľ Slovenskej mlynologickej spoločnosti. Narodil sa v Zlatých Moravciach, detstvo a mladosť prežil vo Volkovciach. V r. 1970 – 1974 študoval na Gymnázium Janka Kráľa v Zlatých Moravciach, v r. 1974 – 1978 na Katedre etnografie a folkloristiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Po ukončení štúdia sa zamestnal v Slovenskom ústave pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave (od roku 1981 Štátny ústav pamiatkovej starostlivosti), kde pôsobil desať rokov, v rokoch 1985 – 1987 ako vedúci tajomník

a zástupca riaditeľa. V roku 1988 sa zamestnal v Muzeologickom ústave Slovenského národného múzea (1988 – 1991), kde pôsobil ako tajomník Odbornej komisie pre národopis a múzeá v prírode. V roku 1991 nastúpil na Katedru etnografie a folkloristiky Filozofickej fakulty UK v Bratislave. Bol garantom odboru muzeológie na Filozofickej fakulte. V roku 2005 založil Slovenskú mlynologickú spoločnosť so sídlom vo Vrábľoch. V tom istom roku založil s priateľmi medzinárodné podujatie Medzinárodné mlynárske sympóziu, ktoré sa každoročne konalo na Rodinnej farme Mašekov mlyn vo Vrábľoch. V posledných rokoch sa zaoberal ekologickým aspektom ochrany historických sídiel, ich kultúrnou a duchovnou dimenziou a pamiatkami ako prvkami štruktúry sídla a jeho identity.

Literatúra:

Volkovce sa rozlúčili s Ladislavom Mlynkom. - Fotogr. In: Požitavie - Širočina. - Roč. VI, č. 4 (2010), s. 5.

Za Ladislavom Mlynkom (8. 9. 1954 - 27. 11. 2010) / Ľuboš Kačírek. - Fotogr. In: Slovenský národopis. - Roč. 59, č. 1 (2011), s. 80-82.

Za docentom PhDr. Ladislavom Mlynkom, Csc. / Gabika Habáňová, Pavel Habáň. - Fotogr. In: Informátor Archívu Pamiatkového úradu SR. - Č. 44 (2011), s. 47-48.

171.

GASPARÍK, Július Ernest – 100. výročie narodenia

28. november 1925 Tesárske Mlyňany – 1. január 1974 Bratislava

Verejný činiteľ, právnik. V r. 1936 – 1944 študoval na gymnáziu v Zlatých Moravciach. Pôsobil ako šéfredaktor periodika Ľud.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 2.: E-J. - Martin : Matica slovenská, 1987. - S. 168.

172.

PAULIK, Ondrej – 185. výročie narodenia

29. november 1840 Podvažie-Považská Bystrica – 3. marec 1927 Nitra

Vinohradník, lesný inžinier. Po skončení vyššej reálky v Českom Těšíne navštevoval súkromne odbornú lesnícku školu v Sovinci na Morave. V roku 1860 pracoval ako pomocný inžinier pri mapovaní a vymeriavaní strečianskeho tunela a Hrádecko-likavského panstva, potom ako lesný správca na veľkostatku v Drietome. V Nitre pôsobil ako lesný inžinier Nitrianskeho biskupstva. Po katastrofálnej fyloxére v roku 1882 obnovil zoborské vinice odrodami Klevner (Rulandské šedé) a Rizling vlašský štepením na americký podpník. Bol nielen lesníkom, ale aj vynikajúcim ovocinárom a vinohradníkom. Svojimi radami pomáhal pri zveľaďovaní zoborského ovocinárstva a vinohradníctva.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 113.

Obnovil zoborské vinice / -rg-. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 2, č. 5 (1978), s. 26-27.

Pred 140 rokmi fyloxéra napadla Zoborské vinice - Ondrej Paulik obnovil Zoborské vinice / Ján Kratochvíl. - Fotogr. In: Nitrianske Echo. - Roč. 9, č. 40 (2014), s. 11.

173.

WEIL, Maurice Henri – 180. výročie narodenia

29. november 1845 Paríž (Francúzsko) – 13. júl 1924 Štrkovec, pochovaný na židovskom cintoríne
v Šali-Veči

Veliteľ, dôstojník, spisovateľ. Od roku 1870 nositeľ francúzskeho štátneho vyznamenania Rytier Čestnej légie. Na Slovensko prišiel ako vojak francúzskych légii, ktoré mali garantovať južnú hranicu budúceho Československa. Po odchode legionárov tu zostal. Napísal niekoľko kníh z oblasti dejín vojenstva.

Literatúra:

Vitajte v mesta Šaľa / Text : Július Morávek. - Šaľa : Focesa, 2008. - S. 33.

O zabudnutom rytierovi v Šali / Roman Králik. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XVI, č. 3 (2011), s. 6.

Židovský cintorín / (LL). - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XIX, č. 9 (2014), s. 12.

DECEMBER

174.

KRIVOSUDSKÝ, Ivan – 15. výročie úmrtia

1. marec 1927 Bratislava – 4. december 2010 Trnava

Herec. Gymnaziálne štúdiá absolvoval v Zlatých Moravciach. V r. 1946 – 1948 študoval na Právnickej fakulte Univerzity Komenského. V roku 1951 absolvoval štúdium herectva na Štátnom konzervatóriu v Bratislave. V r. 1949 – 1994 člen činohry Novej scény v Bratislave. Stvárnil množstvo postáv vo filme a v televízii. Venoval sa tiež dabingu.

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 1.: A-L. - Bratislava : Veda, 1989. - S. 633.

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 3.: K-M. - Bratislava : Veda, 1979. - S. 244.

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 251.

175.

FRAŠTACKÝ, Štefan – 125. výročie narodenia

6. december 1900 Beluša – 13. december 1983 Nitra

Lekár-chirurg. V rokoch 1921 – 1927 študoval na Lekárskej fakulte Karlovej univerzity v Prahe a na Univerzite Komenského v Bratislave. V r. 1928 – 1935 pôsobil v Bratislave. V r. 1935 – 1983 primár chirurgického a gynekologicko-pôrodnického oddelenia nemocnice, súčasne v r. 1955 – 1956 a r. 1958 – 1959 externý pedagóg na Strednej zdravotníckej škole v Nitre. Zaslúžil sa o výstavbu nových objektov o nové chirurgické a infekčné oddelenie, administratívnu budovu. Inicioval nové chirurgické metódy, ako jeden z prvých na svete uskutočnil náhrady orgánov brušnej dutiny s použitím transplantátu a zaviedol vnútornú drenáž žlčových ciest. Bol publikačne činný a vedecké štúdie uverejňoval v odborných časopisoch a zborníkoch. Organizátor celoslovenských chirurgických sympózií a seminárov.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 643.

Dvadsaťpäť rokov Strednej zdravotníckej školy v Nitre. - Nitra : SZŠ, 1971. - S. 14.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 42-43.

176.

THURÓCZY, Karol – 175. výročie narodenia

8. december 1850 Nitra-Dolné Krškany – 10. december 1909 Nitra-Dolné Krškany

Lekár. Študoval v Nitre, medicínu na univerzite vo Viedni. Od roku 1876 žil a pracoval v Nitre. Od roku 1890 pôsobil ako hlavný župný lekár Nitrianskej stolice. Presadzoval výstavbu novej župnej nemocnice v Nitre. Autor monografie o stave osvety a hospodárstva v Nitrianskej župe, odborných lekárskech a hospodárskych článkoch a knižných prác. Od roku 1895 titulárny kráľovský radca, člen Lekársko-medicínskeho spolku župy Nitrianskej a viacerých dobročinných spolkov.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 6.: T-Ž. - Martin : Matica slovenská, 1994. - S. 59.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 180.

Lekárske osobnosti z počiatkov nemocnice / Štefan Kukan. In: My Schránkové Nitrianske Noviny. - Roč. 1/13, č. 5 (2005), s. 8.

Nitrianska župná nemocnica / Mária Krištofová, Regína Sládečková. In: Nitra. - Roč. 32, č. 4 (2007), s. 35.

177.

KMEŤKO, Karol – 150. výročie narodenia

12. december 1875 Dolné Držkovce-Veľké Držkovce – 22. december 1948 Nitra, pochovaný
v biskupskej katedrálnej krypte

Cirkevný hodnostár, náboženský spisovateľ, národovec. Gymnaziálne štúdiá absolvoval na Piaristickom gymnáziu v Nitre, štúdium teológie v Budapešti. Od roku 1921 nitriansky biskup, od roku 1944 titulárny arcibiskup. V r. 1918 – 1922 bol poslancom Národného zhromaždenia. V roku 1918 signatár Deklarácie slovenského národa, za 1. ČSR i po vojne sa zasadzoval o obhajobu slovenských národných záležitostí. Venoval sa budovaniu cirkevného školstva a rozvoju misionárskej práce. Jeho srdcovou záležitosťou boli svetové misie a výchova misionárov pre zámorské misie. Obnovil úctu svätého Cyrila a Metoda a dal ich sviatku najvyššiu formu slávania. Počas jeho pôsobenia vzrástol počet mužských a ženských reholí. Venoval aj stavbe a oprave cirkevných budov. Obnovil malý seminár a založil najmenší seminár pre žiakov 1. až 4. triedy gymnaziálnej. Pričinil sa o vybudovanie misijného domu v Nitre a kláštora na Zobore, o postavenie viacerých kostolov, katolíckych kultúrnych domov a katolíckych škôl. Bol aj literárne činný. Je autorom publikácií a článkov v cirkevných periodikách. Okrem vlastných prác prekladal aj z francúzštiny a maďarčiny náboženskú literatúru. V roku 1942 vydal knihu z názvom Svetové misie, I. diel s obrazovou prílohou. V tom istom roku dopísal aj druhý diel. Dňa 11. mája 1944 bol vymenovaný za nitrianskeho arcibiskupa.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 3.: K-M. - Bratislava : Veda, 1979. - S. 93.

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 77.

J. E. DR. Karol Kmeťko 25 rokov biskupom v Nitre. / Zred. Vojtech Bucko. - Trnava : Spolok sv. Vojtecha, 1946. - 129 s. Arcibiskup Karol Kmeťko a šírenie cyrilo-metodskej úcty / Viliam Judák. - Fotogr. In: Hlasy z domova a misií. - Roč. 57, č. 7-8 (2013), s. 23-25.

Prví biskupi na známke / (TSB). In: My Nitrianske noviny. - Roč. 30, č. 6 (2021), s. 4.

V knižnici odhalili pamätník Kmeťkovi / Dominika Cunevová. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 28, č. 2 (2019), s. 4.

178.

SAMKO, Emil – 110. výročie narodenia

13. december 1915 Poľný Kesov – 13. marec 1989 Bratislava

Libretista a prekladateľ. Študoval v Bratislave a na univerzite v Lipsku hudobnú vedu, germanistiku a sólový spev. Trvale žil a pôsobil v Nemecku ako pedagóg, dirigent, vedúci umeleckých súborov, hudobný dramaturg televízie, prekladateľ a libretista oper.

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 2.: M-Ž. - Bratislava : Veda, 1990. - S. 408.

179.

SALZMANN, Alexander – 155. výročie narodenia

14. december 1870 Zavar – 1. apríl 1959 Pata

Insitný umelec, maliar obrázkov na skle, ľudový umelec. V Ujlaku (Veľké Zálužie) strávil časť svojho života, posledné roky žil v Pate. Pôvodne sa vyučil za stolára, neskôr sa venoval aj zámočníckemu remeslu. Svoje pôvodné remeslo však zanechal a začal maľovať obrázky na sklo. Tematicky vychádzali nielen z náboženskej tematiky, ale aj zo svetskej oblasti. S obľubou zobrazoval hlavne jánošíkovskú tradíciu. Zaoberal sa napríklad aj maľovaním rohových skriniek a skla v nich, na sklonku života maľoval aj ornamenty na náhrobné kríže. Bol posledným z tzv. "starých pôvodných ľudových maliarov".

Literatúra:

Veľké Zálužie : obec s históriou : monografia dejín obce / Peter Keresteš ; [Peter Vince ; fotografie Ján Huňady, Peter Rafaj, Róbert Žilík]. - 1. vyd. - Nitra : Enars, [2012], S. 298.

180.

MARTVOŇOVÁ-HORNUNGOVÁ, Anna – 35. výročie úmrtia

3. október 1922 Nitra – 16. december 1990 Bratislava

Operná speváčka (soprán). Navštevovala meštiansku a hudobnú školu v Nitre, neskôr súkromne študovala spev v Bratislave. V r. 1940 – 1941 členka zboru opery SND v Bratislave, v r. 1943 – 1945 sólistka Slovenského ľudového divadla v Nitre, v r. 1946 – 1950 členka operného zboru, od roku 1951 sólistka opery Slovenského národného divadla v Bratislave. Popredná slovenská sopranistka, ktorá sa uplatnila najmä v lyricko-melodramatických postavách klasického svetového operného repertoáru, ale aj v moderných domácich a zahraničných dielach. Venovala sa aj koncertnej činnosti, vystupovala so Slovenskou filharmóniou a hosťovala na viacerých domácich i zahraničných scénach. Spolupracovala tiež s televíziou a rozhlasom.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 3.: K-M. - Bratislava : Veda, 1979. - S. 506.

Reprezentatívny biografický lexikón Slovenska / Augustín Maťovčík ... [et al.]. - Martin : Matica slovenská, 1999. - S. 215.

Neprekonaná Buterfly / Pavel Unger. In: Hudobný život. - Roč. 24, č. 22 (1992), s. 8.

Príbeh nitrianskeho dievčaťa / Eduard Rosinský. In: Nitra. - Roč. 15, č. 4 (1991), s. 39.

181.

KEGLEVICH DE BUZIN, Štefan – 185. výročie narodenia
120. výročie úmrtia

18. december 1840 ? – 29. máj 1905 Bódvarakó (Maďarsko)

Politik, vojak, gróf. Bol posledným z rodu Keglevich de Buzin, ktorý vlastnil majetky v Topoľčiankach a okolí. Študoval na vojenskej akadémii a nastúpil do armády. Ako člen jazdeckého pluku sa zúčastnil vojenskej výpravy do Talianska. V roku 1861 sa stal najmladším členom Uhorského parlamentu. Bol zapisovateľom v Hornej komore parlamentu a od roku 1865 poslancom za konzervatívnu stranu. V roku 1867 sa na istú dobu z politiky stiahol a začal sa venovať hospodárskym záležitostiam a správe

rodinných majetkov. V roku 1880 ako predseda hospodárskeho klubu tekovskej župy prispel na zvýšenie aktivity družstevných bánk, založil poľnohospodársko-remeselnícku školu a prispieval aj na dobročinné účely. Zapájal sa aj do činnosti Národného hospodárskeho združenia a Národného združenia výrobcov alkoholu. S jeho menom je spojený aj začiatok systematického prístupu k hospodáreniu v okolitých lesoch. V Topoľčiankach založil hasičský zbor a bol jeho prvým kapitánom. Dal tu vybudovať aj 15 km dlhú konštruktívnu železnicu medzi Topoľčiankami a poľosím Jedľové Kostolany, ktorá slúžila na zvoz uhlia z bane Viktória. V roku 1884 sa vrátil do Uhorského snemu ako nezávislý zástupca za okres Zlaté Moravce v Dolnej komore a čoskoro sa pripojil k vládnucej liberálnej strane. V r. 1886 – 1887 a 1898 – 1902 bol správcom Národného divadla a Uhorskej kráľovskej opery v Budapešti.

Literatúra:

140. výročie založenia Dobrovoľného hasičského zboru Topoľčianky / Výbor DHZ Topoľčianky. - Roč. XX, č. 3 (2022), s. 1.

Šľachtické rody v Topoľčiankach : gróf Štefan Keglevich de Buzin / Pavol Bobok. - Fotogr. In: Naše Topoľčianky. - Roč. XIII, č. 4 (2015), s. 5.

182.

STUDENÝ, František – 45. výročie úmrtia

2. júl 1911 Nová Ves nad Žitavou – 22. december 1980 Bratislava

Maliar, výtvarný pedagóg, národný umelec. V r. 1923 – 1932 študoval na reálnom gymnáziu v Zlatých Moravciach, v r. 1932 – 1938 kreslenie na Českom vysokom učení technickom, v r. 1933 – 1939 zemepis na Prírodovedeckej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. Pedagogicky pôsobil na stredných školách v Tisovci a v Bratislave kde vyučoval kreslenie. Ako maliar krajín a zátiší sústreďoval sa na prostotu kompozície, priamosť vecného videnia a čistotu, zjednodušenosť a výraznosť maliarskeho prednesu. Väčší počet svojich obrazov odkázal Nitrianskej štátnej galérii v Nitre. V jeho tvorbe boli typické dve polohy. Žánrová, kde sa venoval údenáčom, zátišiam krajín a morí a druhou polohou boli ťažké sociálne témy. Spracovával v nich hrôzy vojny, ťažké situácie zo svojho detstva a hrôzy chudoby.

Literatúra:

František Studený. - 1. vyd. - Bratislava : Slovart, 2022. - 199 s.

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 203-204 a 252.

Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950 - 2005. - 15.: St-Šam / editorka Alena Malá. - Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 2005. - S. 174-175.

Modelmi mu boli údenáče aj makrely, zvečnil aj hrôzy z detstva / Mária Boďová. - Fotogr. In: My [Nitrianske noviny]. - Roč. 3, č. 13 (2023), s. 10.

Nitrianska galéria si pripomenie F. Studeného, ktorého meno kedysi niesla / (red.). In: Nitriansky ohlas. - Č. 5 (2011), s. 4.

183.

HUMPL, Ján – 95. výročie narodenia

23. december 1930 Hostín (Česká republika) – 2. február 2012 Česká republika

Pedagóg, inžinier. Pôsobil ako učiteľ Vinárskej školy v Modre, v r. 1960 – 1989 ako riaditeľ Poľnohospodársko-technickej školy, neskôr Poľnohospodárskeho odborného učilišťa v Šali i v Galante a naposledy ako riaditeľ Stredného odborného učilišťa v Šali. Vyše tridsať rokov sa podieľal na rozvoji učilišťa. Bol zakladateľom chovu koní a zriadil učebný odbor so zameraním na chov koní a jazdectvo. Významným podielom sa zaslúžil o rozvoj chovu koní v Šali. Zaslúžil sa o vznik Strednej

poľnohospodárskej technickej školy v Šali a o založenie odboru chovu koní s celoslovenskou pôsobnosťou na SOUP v Šali. Vychovával vynikajúcich parkúrových jazdcov a spolu s Janou Majdlenovou založil úspešný voltážny oddiel, ktorý zbiera ceny na Slovensku i v zahraničí. V roku 2009 bol ocenený Cenou mesta Šaľa.

Literatúra:

Ocenenia mesta. In: Šaľa. - Roč. XI, č. január-február (2010), s. 10-13.

Odišiel vzácny človek - náš pán riaditeľ / Magdaléna Birnšteínová. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XVII, č. 3 (2012), s. 9.

Šaľa ocenila osem osobností : odovzdávali Ceny mesta Šaľa / Lea Tóthová. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XV, č. 1 (2010), s. 6.

184.

FARMADIN, Rudolf – 15. výročie úmrtia

14. január 1956 Nitra – 24. december 2010 Nitra, pochovaný Nitrianskych Hrnčiarovciach

Športovec, karatista, majster športu, majster ČSSR v karate. Bol niekoľkonásobným majstrom Československa v karate a vynikajúcim trénerom. V rokoch 1979 až 1981 majster ČSSR. Začínal pôvodne ako džudista v Plastike Nitra. Na strojníckej priemyslovke v Bánovciach nad Bebravou postupne prešiel na karate. Od roku 1991 bol prezidentom a trénerom Karate klubu Farmex Nitra. Počas svojho trénerského pôsobenia vychoval niekoľko úspešných pretekárov. V dorasteneckých a juniorských kategóriách vychoval piatich majstrov Európy. Jeho trénerská práca bola značkou moderného športového karate. Od roku 1999 reprezentačný tréner slovenských seniorov. Na jeho počesť sa každoročne organizuje Memoriál Rudolfa Farmadína.

Literatúra:

Karate ťahá nitriansku mlad' / Dezider Žiak. In: Nitriansky hlas. - Roč. 24, č. 2 (1983), s. 6.

Legendy nitrianskeho športu / FAN. - Fotogr. In: Nitrianske noviny. - Roč. IX, č. 3 (2000), s. 11.

Memoriál Rudolfa Farmadína / (KI). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 27, č. 49 (2018), s. 34.

Memoriál Rudolfa Farmadína : veľká medzinárodná súťaž v karate mala dvanásť ročník / Martin Kilian. - Fotogr. In: My [Nitrianske noviny]. - Roč. 4, č. 1 (2024), s. 23.

Smútok medzi karatistami : odišiel Rudolf Farmadín / (SITA, R). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 20, č. 1 (2011), s. 22.

185.

JESENSKÝ, Janko – 80. výročie úmrtia

30. december 1874 Martin – 27. december 1945 Bratislava, pochovaný v Martine

Spisovateľ, básnik, prekladateľ, popredný predstaviteľ neskorého realizmu, národný umelec. Pôvodným povoláním právnik. V r. 1885 – 1893 študoval na gymnáziu v Banskej Bystrici, Rimavskej Sobote a Kežmarku, od roku 1893 na Právnickej akadémii v Prešove, od r. 1896 na univerzite v Cluji. V r. 1923 – 1929 bol županom v Nitre, potom viceprezidentom Krajinského úradu v Bratislave. Literárne tvoril už počas štúdií v Kežmarku, prvotiny publikoval v časopise Lúč. Debutoval zbierkou poézie Verše (1905), básnický denník Zo zajatia vydal roku 1919. V čase pôsobenia v Nitre napísal časť románu Demokrati a pripravil do tlače druhú zbierku básní Verše II (1923). Po roku 1938 aktívny účastník protifašistického odboja. Jeho literárne dielo je veľmi obsiahle a rozmanité. V poézii obsahuje ľúbostnú, reflexívnu a politickú lyriku. V próze je jeho hlavnou záľubou rozprávka, ale napísal i román a spomienkovú prózu. Venoval sa aj prekladateľskej činnosti z ruskej poézie, najmä Puškinovi a Jeseninovi, ale aj ostatným starším i novým básnikom.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 2.: E-J. - Bratislava : Veda, 1978. - S. 517-518.

Nitra : ako si ťa pamätáme. 1 / Vladimír Bárta a kolektív. - [1. vyd.]. - Slovenská Ľupča : AB ART press, [2016]. - S. 78-81.

Osobnosti Slovenska. 1. diel / Jozef Leikert. - 2. vyd. - Bratislava : Príroda, 2010. - S. 160-162.

Reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2006. - S. 162-163.

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia / Augustín Maňovčík ... [et al.]. - Bratislava : Spolok slovenských spisovateľov ; Martin : Slovenská národná knižnica, 2001. - S. 198-199.

Korene osobnosti Janka Jesenského / Zdenko Ďuriška. - Fotogr. In: Slovenské národné noviny. - Roč. 11 (15), č. 14 (2000), s. 8.

186.

BAJLA, Ján – 40. výročie úmrtia

12. marec 1921 Nitra – 28. december 1985 Bratislava

Spisovateľ science fiction pre mládež, diplomat a publicista. Po štúdiách na nižšom gymnáziu absolvoval v roku 1940 obchodnú akadémiu v Nitre. Popri zamestnaní študoval na Vysokej škole ekonomickej v Bratislave a zároveň sa venoval štúdiu jazykov. Ovládal šesť cudzích jazykov. Zastával rad organizačných funkcií vo viacerých inštitúciách. V roku 1968 bol námestníkom povereníka a potom ministrom kultúry SR, od roku 1969 pracoval na Ministerstve zahraničných vecí v Prahe. Inšpiráciu pre vedecko-fantastické diela nachádzal v letoch do vesmíru a v kozmických výskumoch. Pobyt v zahraničí ho inšpiroval k vytvoreniu niekoľkých krátkych cestopisných televíznych filmov.

Literatúra:

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 50.

Reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - V Nitre : Dom Matice slovenskej, 2006. - S. 104-105.

Slovník slovenských spisovateľov pre deti a mládež. - Bratislava : Mladé letá, 1970. - S. 21-22.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 167.

Významné osobnosti Nitry : Autor sci-fi literatúry / Anton Pažitný. In: Nitra. - Roč. 15, č. 3 (1991), s. 40.

187.

UJHÁZYOVÁ, Dagmar – 100. výročie narodenia

29. december 1925 Košice – 11. júl 1983 Bratislava

Lekárka, neurologička. Študovala na gymnáziách v Prahe, Ružomberku a v Bratislave, v r. 1945 – 1951 na Lekárskej fakulte SU v Bratislave. V r. 1951 – 1954 pôsobila ako lekárka v Nemocnici v Nitre, v r. 1954 – 1955 v Banskej Bystrici, v r. 1955 – 1980 primárka Neurologickej kliniky 1, súčasne od r. 1965 vedúca oddelenia pre neuroinfekčné choroby, v r. 1980 – 1983 primárka Kliniky infekčných chorôb Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Prvá primárka pre neuroinfekcie na Slovensku. V odbornej práci sa zameriavala na degeneratívne choroby nervového systému a na neuroinfekcie, najmä na klinické prejavy kliešťovej encefalitídy, listeriózy, na biochemické, geografické aspekty sklerózy multiplex. O výsledkoch odbornej činnosti prednášala na seminároch vedeckých spoločností na domácich i zahraničných kongresoch. Autorka vedeckých a odborných štúdií a článkov v periodikách.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / zodpovedný redaktor : Augustín Maňovčík ; hlavné autorky a odborná redakcia : Ľudmila Ďuranová, Anna Šourková, Alena Tábovecká. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. - S. 255.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 6.: T-Ž. - Martin : Matica slovenská, 1994. - S. 171-172.

188.

ALAGOVIČ, Alexander – 265. výročie narodenia

30. december 1760 Malženice – 18. marec 1837 Záhreb (Chorvátsko)

Cirkevný hodnostár, bernolákovec a pedagóg. Študoval na gymnáziu v Trnave a v Nitre, teológiu na univerzite v Budíne. Pôsobil ako farár v Močenku a ako profesor a správca kňazského seminára v Nitre. Zakladajúci člen a mecén Slovenského učeného tovarišstva. Bol tiež podporovateľom Spolku milovníkov reči a literatúry slovenskej.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 1.: A-B. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. - S. 39-40.

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 1.: A-D. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 35-36.

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 185-186.

189.

COBORI, Karol – 160. výročie narodenia

31. december 1865 Holič – 4. september 1954 Bratislava

Úradník, mešťanosta, organizátor hudobného života. Študoval na gymnáziu v Skalici. Účtovník, notár a mešťanosta Skalice. V r. 1919 – 1928 riaditeľ mestského úradu a mešťanosta Nitry. Zaslúžil sa o výstavbu mesta (vodovod, kanalizácia, regulácia rieky, obytné domy a i.) a rozvoj kultúrneho života. V roku 1929 z jeho podnetu založili mestskú Hudobnú školu. Predseda Krajského zväzu miest a obcí na Slovensku.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 54.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 26-27.

Jeho životom bola hudba / František Stupka. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 4, č. 5 (1980), s. 35-36.

Listovanie v starých kronikách / Ľudmila Synaková. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXVIII, č. 1 (2013), s. 14-15.

XX

190.

ZONGOR, Žigmund – 445. výročie narodenia

r. 1580 Špačince – 27. december 1657 Bratislava

Cirkevný hodnostár, mecén, biskup. Bol členom Nitrianskej kapituly (1616), arcidekanom a opátom v Ludaniciach (1625) a kanonikom-lektorom Nitrianskej kapituly (1637). Ako vyslanec Nitrianskej kapituly sa zúčastnil na synode v Trnave (1638). Súčasne sa stal čanádskym titulárnym biskupom a zástupcom nitrianskeho sídelného biskupa Štefana Bošňáka (1644). Popritom bol správcom biskupských majetkov a Nitrianskeho hradu.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 1536-1537.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 6.: T-Ž. - Martin : Matica slovenská, 1994. - S. 468.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 181.

191.

CAVALLI, Antonio – 295. výročie narodenia

r. 1730 Terst (Taliansko) – 5. máj 1799 Ujľak (Veľké Zálužie)

Riaditeľ ujlackej likérky, zakladateľ jej obchodného mena. Do Ujľaku prišiel asi okolo roku 1790 na pozvanie grófa Mikuláša Forgáča, ktorý ho vymenoval za riaditeľa likérky, založenej krátko pred jeho príchodom. Cavalliovci sa stali dlhoročnými riaditeľmi tejto ujlackej továrne, ktorá vyrábala niekoľko druhov likérov známych v celom Uhorsku. Bol štedrým podporovateľom miestnej cirkvi a kostola.

Literatúra:

Veľké Zálužie : obec s históriou : monografia dejín obce / Peter Keresteš ; [Peter Vince ; fotografie Ján Huňady, Peter Rafaj, Róbert Žilík]. - 1. vyd. - Nitra : Enars, [2012], s. 287.

192.

NEUGEBAUER, Jozef – 235. výročie narodenia

r. 1790 Budapešť-Pešť (Maďarsko) – 15. júl 1857 Nitra

Kníhtlačiar. V r. 1838 založil prvú známu tlačiareň v Nitre, ktorá prispela k rozvoju kultúrneho života v meste. Tlačil náboženskú literatúru, drobné tlače, noviny, časopisy, od roku 1848 prvý časopis v Nitrianskej stolici Gyógyszerészeti Hírlap. Od januára 1872 v nej vychádzali prvé slovenské Nitrianske noviny.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 4.: M-Q. - Martin : Matica slovenská, 1990. - S. 285.

Tlačiarne na Slovensku 1477 - 1996 / Vojtech Breza. - Bratislava : Univerzitná knižnica, 1997. - S. 89-92.

Bohaté dejiny nitrianskych tlačiarov / Pavol Takáč. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. II, č. 1 (1978), s. 18-19 a 22.

193.

LANG (Láng), Adolf František – 230. výročie narodenia

r. 1795 Budapešť-Pešť (Maďarsko) – 23. november 1863 Nitra

Prírodovedec, lekárnik. V roku 1832 založil v Nitre lekáreň U Spasiteľa. Aktívne sa zúčastňoval spoločenského i verejného života a zastával viaceré funkcie v mestskom magistráte i župe. V Nitre založil rozsiahlu prírodovedeckú zbierku, ktorá obsahovala 60 000 domácich i cudzozemských rastlín. V rôznych časopisoch uverejnil niekoľko botanických a prírodovedných štúdií. Podnikal výskumné exkurzie nielen rámci Uhorska, ale aj do cudziny. Výrazne prispel k formovaniu lekárnictva na území Slovenska.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 3.: K-M. - Bratislava : Veda, 1979. - S. 312.

Vynikajúci lekár a prírodovedec / Tibor Babó. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 4, č. 2 (1980), s. 28-30.

194.

PRIBINA – 1225. výročie narodenia

r. 800 – 21. marec 861

Slovanské knieža. Prvý menom známy vládár z územia Slovenska. Jeho sídlom bola Nitra, kde dal v r. 827 – 828 vysvätiť salzburským arcibiskupom Adalrámom kostol, hoci sám bol v tom čase ešte pohanom. Po vyhnaní Mojmirom I. z Nitry (832 – 833) sa so synom Koceľom usadil v Panónii. Na území obývanom Slovanmi vytvoril rozsiahle kniežatstvo so sídlom v Blatnohrade. Zaslúžil sa o kristianizáciu a na zverenom území dal postaviť 13 kostolov.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 4.: N-Q. - Bratislava : Veda, 1980. - S. 532.

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 162-165.

Nitra a Pribina / Pavel Dvořák. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 6, č. 6 (1982), s. 28-29.

Nitrianske knieža Pribina / Richard Marsina. In: Historický zborník 11 / Zost. Ján Bobák. - Č. 2 (2001), s. 13-23.

195.

KOCEĽ – 1205. výročie narodenia

okolo r. 820 – okolo r. 876

Panónske knieža. Bol Pribinovým synom. Po ovládnutí nitrianskeho kniežatstva Mojmirom I. okolo roku 833 opustil so svojím otcom Nitru. Po smrti Pribinu okolo roku 860 sa stal jeho nástupcom v panónskom kniežatstve. Osobitnú pozornosť venoval prehĺbeniu kristianizácie. Jeho cirkevné a politické úsilie ovplyvnil pobyt svätého Konštantína-Cyrila a Metoda v roku 867.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 3.: K-L. - Martin : Matica slovenská, 1989. - S. 126.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 80-81.

196.

RASTISLAV – 1205. výročie narodenia

1155. výročie úmrtia

okolo r. 820 – po r. 870

Veľkomoravské knieža. Nastúpil na trón po Mojmirovi I. Vládol v r. 846 – 870. Na jeho žiadosť prišli na Veľkú Moravu v roku 863 svätý Cyril-Konštantín a svätý Metod, ktorí položili základy slovanského písomníctva. Za jeho vlády Veľká Morava mocensky vzrástla a zriadením panónsko-moravskej cirkevnej provincie s biskupom Metodom sa vymanila spod vlády bavorského kléru.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 5.: R-Š. - Martin : Matica slovenská, 1992. - S. 42-43.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 119.

197.

GORAZD sv. – 1195. výročie narodenia

1135. výročie úmrtia

okolo r. 830 Močenok – r. 890 Krakov (pravdepodobne)

Kňaz, pedagóg, vzdelanec európskeho formátu, prvý po mene známy slovenský svätec. Pochádzal z okolia Nitry. Bol najvýznamnejším učeníkom a spolupracovníkom svätého Cyrila a svätého Metoda. V roku 867 bol vysvätený v Ríme za kňaza. Pred smrťou ho svätý Metod určil za svojho nástupcu na arcibiskupskom stolci.

Literatúra:

Skvosty Močenka / Gabriela Borzová ; Peter Buday, Michal Lašut; [preklad Jana Káčerová]. - 1. vyd. - Martin : Fomi, 2013. - S. 120-132.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 47-48.

198.

SVÄTOPLUK I. – 1185. výročie narodenia

r. 840 – 17. marec 894 Nitra (pravdepodobne)

Nitriansky sídelný vojvodca, príslušník dynastie Mojmirovcov, najvýznamnejší veľkomoravský panovník. Veľká Morava počas jeho vlády dosiahla najväčšiu územnú rozlohu i vrchol svojej moci. Za jeho vlády bola v r. 880 bulou pápeža Jána VIII. slovenská liturgia definitívne povolená a vytvorená samostatná cirkevná provincia s biskupstvom v Nitre.

Literatúra:

Osobnosti Slovenska. 1. diel / Jozef Leikert. - 2. vyd. - Bratislava : Príroda, 2010. - S. 292-294.

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 171-178.

Svätopluk / Ján Steinhübel. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXIII, č. 3 (1999), s. 23-25.

199.

VICHING (Wiching) – 1185. výročie narodenia

okolo r. 840 – po r. 900

Cirkevný hodnostár. Ako člen benediktínskej rehole pôsobil v Nitre v čase vlády údelného vojvodu Svätopluka. Na jeho žiadosť bol v roku 880 vysvätený pápežom Jánom VIII. za biskupa so sídlom v Nitre. Intrigovaním proti arcibiskupovi Metodovi dosiahol u pápeža Štefana V. zákaz používania slovienskeho jazyka v liturgii a po návrate na Veľkú Moravu (po roku 885) sa pričínil o vyhnanie prívržencov slovienskej liturgie z jej územia.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 1462.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 6.: T-Ž. - Martin : Matica slovenská, 1994. - S. 279.

200.

SVÄTOPLUK II. – 1160. výročie narodenia

1120. výročie úmrtia

okolo r. 865 – okolo r. 905

Údelný vojvoda. Syn Svätopluka I. a brat veľkomoravského vládcu Mojmíra II. Po otcovej smrti dostal údel vo východnej časti Veľkej Moravy, ku ktorému patrilo (pôvodne) aj Nitrianske kniežatstvo.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 5.: R-Š. - Bratislava : Veda, 1981. - S. 657.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 5.: R-Š. - Martin : Matica slovenská, 1992. - S. 387.

201.

KONŠTANTÍN Preslavský – 1110. výročie úmrtia

r. 863 Macedónsko (pravdepodobne) – r. 915 Preslav

Biskup a učeník vierozvestcov. Na naše územie prišiel spolu s vierozvestcami Konštantínom a Metodom a s ďalšími šíriteľmi kresťanstva. V nitrianskej a považskej doline sa veľmi intenzívne podieľal na pastoračii ľudu. Patril k vzorným učiteľom a učeníkom. Po rozpustení zoborského učilišťa musel aj on opustiť Nitru a usadil sa v Preslavi.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 82-83.

202.

NAUM sv. – 1195. výročie narodenia
1115. výročie úmrtia

r. 830 Macedónsko – 23. december 910 Ochrid (Macedónsko)

Cirkevný učiteľ, kňaz. Pochádzal z Macedónska. Pravdepodobne bol žiakom svätého Metoda. V roku 898 bol v Ríme vysvätený za kňaza. Na Veľkej Morave pôsobil ako kňaz a učiteľ na učilišti až do smrti sv. Metoda. Patrí medzi tzv. sedmopočetníkov, prvých a hlavných svätcov pravoslávnej cirkvi. Po vyhnaní z Veľkej Moravy sa spolu s ostatnými žiakmi sv. Cyrila a Metoda uchýlil do Bulharska a potom odišiel za svätým Klimentom do Orchidu. Tu pôsobil ako slovanský učiteľ a na brehu Ochridského jazera založil významný monastier (kláštor). Je autorom Kánonu sv. apoštolovi Andrejovi a ďalších diel.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv.. 4.: N-Q. - Bratislava : Veda, 1980. - S. 64.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 979.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 104.

203.

MAURUS sv. – 1025. výročie narodenia

okolo r. 1000 Nitra-okolie – pred r. 1070 Päťkostolie (Maďarsko)

Autor najstaršej stredovekej legendy o svätom Svoradovi a Benediktovi, biskup v Päťkostolí. Pochádzal pravdepodobne z okolia Nitry. Najskôr opát, potom novic benediktínskeho kláštora sv. Hypolita na Zobore v Nitre, kde poznal sv. Svorada-Andreja a Benedikta. Potom prešiel do benediktínskeho kláštora na Panónskej hore, kde bol v roku 1024 vysvätený za kňaza. Od roku 1036 bol biskupom. Zaslúžil sa o kanonizáciu svätého Andreja-Svorada a Benedikta.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 904-905.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 93-94.

204.

ANDREJ-SVORAD sv. – 995. výročie úmrtia

10. stor. – okolo r. 1030, pochovaný v Nitre

Pustovník, mních benediktínskeho kláštora na Zobore. Do rehole vstúpil v benediktínskom kláštore na Zobore za opáta Filipa. Prijal rehoľné meno Andrej. Pustovníčil na Zobore a na Skalke pri Trenčíne. Spolu so svojím nasledovníkom Benediktom boli v roku 1083 pre svoj asketický život a schopnosť konať zázraky, ako prví svätci zo Slovenska kanonizovaní.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 1.: A-D. - Martin : Matica slovenská, 1986. - S. 62-63.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 13-14.

205.

VINCENT – 805. výročie narodenia

745. výročie úmrtia

r. 1220 ? – r. 1280 ?

Magister a cirkevný hodnostár. V r. 1245 – 1255 sa spomína ako nitriansky archidiakon Ostrihomskej arcidiecézy. Od roku 1255 pôsobil ako nitriansky biskup a v kráľovských listinách z rokov 1268, 1269, 1276 a 1279 je uvedený v zozname hodnostárov. V roku 1249 na príkaz kráľa určil hranice všetkých majetkov benediktínskeho Opátstva svätého Hypolita na Zobore. V roku 1274 určil hranice Čeladíc a v roku 1275 dvoch popluží v Beladiciach a pre kláštor vo Svätom Beňadiku.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 1465-1466.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 6.: T-Ž. - Martin : Matica slovenská, 1994. - S. 288.

206.

ANTON zo Šankoviec – 525. výročie úmrtia

Neznámy – r. 1500 Nitra (pravdepodobne)

Cirkevný hodnostár. Po štúdiách teológie zastával rôzne posty v cirkevnej a štátnej správe. Dekrétom kráľa Vladislava II. bol ako prepošt bratislavského prepoštstva ustanovený za biskupa v Nitre (v rokoch 1492 –1500). V roku 1494 zvolal do Nitry diecéznu synodu, kde sa riešili vieroučné, sakramentálne a disciplinárne otázky. Veľký dôraz kládol na príkladný život kléru.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 1.: A-B. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. - S. 100.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 21-22.

207.

DODOKAY, Alexander – 460. výročie narodenia

r. 1565 stolica Dodoka (Rumunsko) – r. 1621 Záhreb (Chorvátsko)

Prekladateľ, rečník a kazateľ. Prvýkrát navštívil ako misionár Šaľu v roku 1593. Od roku 1597 pôsobil ako gvardián domu jezuitov, v r. 1600 – 1608 rektor šalianskeho kolégia. Bol vynikajúcim rečníkom, kázal aj v obci Dlhá nad Váhom. V roku 1602 založil v Šali Mariánsku kongregáciu. Popri misijnej a kazateľskej činnosti sa venoval aj prekladateľským prácam.

Literatúra:

Šaľa / Ladislav Bukovszky ... [et al.] ; zostavovateľka Veronika Nováková. - Šaľa : Mesto Šaľa, 2004. - S. 197.

208.

TOPOĽČIANSKY-Turkobijec, Ján – 460. výročie narodenia

r. 1565 Topoľčianky – r. 1598, pochovaný v Topoľčiankach

Protiturecký bojovník, šľachtic z Topoľčianok. Význame sa podieľal na obrane krajiny proti Turkom. Bol kapitánom bzovickej pevnosti vo Vígľaši a v Leviciach. V rokoch 1592 – 1595 vicegenerál preddunajského kapitanátu.

Literatúra:

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 247.
Zabudnutí hrdinovia protitureckých bojov / Miroslav Eliáš. - 1. vyd. - [S. l.] : Miroslav Eliáš, vlastným nákladom, 2013. - S. 95-96 a 136.

209.

TELEGDY, Ján – 450. výročie narodenia

r. 1575 Nové Zámky – r. 1647 ?

Cirkevný hodnostár. Od roku 1619 zastával funkciu nitrianskeho biskupa, od r. 1624 arcibiskup kaločský, do r. 1644 súčasne administrátor Nitrianskeho biskupstva. Počas stavovského povstania Gabriela Betlena v roku 1620 bol nútený odovzdať Nitriansky hrad povstalcom a ujsť do Viedne. V roku 1621 dal zreštaurovať vojskami poškodenú biskupskú rezidenciu na nitrianskom hrade, hornú loď katedrály a roku 1626 pristaviť k nej dolný kostol. Zaslúžil sa o vytvorenie veľkého seminára (1619 – 1644) a v roku 1626 o založenie františkánskeho kláštora v Nitre.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 1375.
Nitriansky biskup Ján Telegdy / Ladislav Belás. In: Nitra v slovenských dejinách / zostavil Richard Marsina. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2002. - S. 237-255.

210.

RIPPELI, František – 215. výročie narodenia

135. výročie úmrtia

r. 1810 ? – r. 1890 ?

Maliar - autodidakt. Pôsobil dlhší čas v Nitre ako lekárnik. Venoval sa najmä krajinomalbe. Je autorom rozmernej olejomalby "Pohľad na Nitru" z roku 1856 predstavujúcej mesto v širokom zábere s presnou topografiou s dominantou hradu s pozadím Zobora. Obraz patrí k najhodnotnejším vedutám Nitry z 19. storočia.

Literatúra:

Maliarstvo, sochárstvo, grafika : diela majstrov v zbierkach Nitrianskej štátnej galérie / Ľubomír Podušel. - [1. vyd.]. - Nitra : Nitrianska štátna galéria, 1995. - S. 199.
Bývalí nitrianski výtvarníci svojmu mestu / Štefan Valent. In: Nitra. - Roč. 22, č. 8 (1998), s. 26-28.

211.

FESZTORÁCZY (Festoráci), Július – 175. výročie narodenia

r. 1850 Nitra – r. 1906 Nitra

Bohém, šibal a vtipkár - postava starej Nitry. Bol župným úradníkom s väčším gazdovstvom v Čápure. Až do svojej smrti v Nitre vystrájal žarty za účasti početného obecnstva a bez ohľadu na dobrú povesť a finančné výdavky.

Literatúra:

Nepohodlný bohém: postavy (a postavičky) spod Zobora / Ladislav Martinček. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitra. - Roč. 5, č. 12 (1981), s. 30-31.

Vtípkár spod Zobora - Július Festeráci : Festival žartu na počesť postavičky z 19. storočia / Anton Števko. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXV, č. 5 (2010), s. 8-9.

212.

SZENTIVÁNYI, Zsigmond – 110. výročie úmrtia

r. 1861 ? – r. 1915 Šaľa

Zakladateľ, prvý riaditeľ a hlavný inžinier vodoregulačného družstva v Šali, kráľovský radca.

Literatúra:

Vitajte v meste Šaľa / Text : Július Morávek. - Šaľa : Focesa, 2008. - S. 33.

213.

FAITH, Filip – 145. výročie narodenia

80. výročie úmrtia

r. 1880 Nitra – r. 1945 Sachsenhausen (Nemecko)

Právnik, spisovateľ a novinár. Právo vyštudoval v Budapešti. Po návrate do Nitry v roku 1909 sa venoval žurnalistike. V r. 1903 – 1905 pôsobil ako redaktor Nyitramegyei Ellenőr, od roku 1910 vydavateľ Nyitravármegyei, neskôr aj Nyitrai Lapok, v r. 1920 – 1942 redaktor novín Nyitravármegye v Nitre. Po roku 1939 sa venoval hlavne literárnej činnosti. Vydal viaceré knihy o významných Nitranoch, anekdoty a príhody z Nitry, ktoré sú cenným prameňom k histórii mesta. Je autorom básnickej zbierky, prozaických prác, ale najmä publikácii s regionálnym zameraním.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 2.: E-J. - Martin : Matica slovenská, 1987. - S. 48.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 38.

214.

SIMON, Alexander – 145. výročie narodenia

70. výročie úmrtia

r. 1880 ? – r. 1955 Šaľa

Pedagóg. Bol prvým menovaným riaditeľom a odborným učiteľom trojročnej odbornej poľnohospodárskej školy v Šali (založenej v roku 1904).

Literatúra:

Šaľa / Ladislav Bukovszky ... [et al.] ; zostavovateľka Veronika Nováková. - Šaľa : Mesto Šaľa, 2004. - S. 208.

II. UDALOSTI

215.

1075 – prvá písomná zmienka o obci Jedľové Kostoľany; – 950. výročie

Literatúra: Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 1. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 511.
Jedľové Kostoľany - prvá gajdošská obec v kraji / (tt). - Fotogr. In: Župné ozveny. - Roč. V, č. 5 (2019), s. 4.
Obec Jedľové Kostoľany sa každým rokom mení k lepšiemu. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 28, č. 42 (2019), s. 16.

216.

1075 – prvá písomná zmienka o obci Ladice; – 950. výročie

Literatúra: Podzoborské obce v období Rakúsko-Uhorska = Zobor-vidéki falvak az Osztrák-Magyar Monarchia idejében : (kapitoly k regionálnym dejinám) : (helytörténeti fejezetek) / [Beáta Pintérová a kol]. - [1. vyd.]. - [S.l.] : Univerzita Konštantína Filozofa, Filozofická fakulta, Katedra histórie, Občianske združenie Brencu, 2017. - S. 16.
Tajomstvo historického pamätníka v Ladiciach / Imrich Točka ; [ilustrácie Tomáš Bereš...[et.al.]]. - 1. vyd. - Ladice : Obec Ladice, 2019. - 31 s.
Zobor-vidék története = Dejiny Podzoboria / Pintér Beáta ; [preklad László Angyal, Sándor Pintér]. - 1. vyd. - Budapest : Gondolat Kiadó, 2018. - S. 135-153.

217.

1075 – prvá písomná zmienka o obci Pohranice; – 950. výročie

Literatúra: Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 208.
Slovenská vlastiveda : Encyklopédia miest a obcí Slovenska / [Mária Adamová...[et al.] ; zostavovateľ Peter Šüle, Peter Šüle ml.]. - 1. vyd. - Lučenec : PS-Line, 2005. - S. 278.
Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 2. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 413.

218.

1075 – prvá písomná zmienka o obci Tajná; – 950. výročie

Literatúra: Tajná : dejiny a súčasnosť : publikácia venovaná jubileu obce - 940 rokov / Ján Trungel. - 1. vyd. - Nitra : Garmond, 2015. - 78 s.
Tajná : spomienky na malebnú dedinku / Eva Tarrová - Šovčíková. - 2. vyd. - [S.l.] : Panter, 2019. - 107 s.

219.

1075 – prvá písomná zmienka o obci Tesárske Mlyňany; – 950. výročie

Literatúra: Sakrálne pamiatky Nitrianskeho samosprávneho kraja : kostoly : pútnické miesta : kalvárie. - 1. vyd. - [Nitra : s.n., 2019]. - S. 15.
Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 236-237.
Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 3. - Bratislava : Veda, 1978. - S. 159.

220.

1075 – prvá písomná zmienka o obci Žikava; – 950. výročie

Literatúra: Encyklopédia miest a obcí Slovenska / [Mária Adamová...[et al.] ; zostavovateľ Peter Šüle, Peter Šüle ml.]. - 1. vyd. - Lučenec : PS-Line, 2005. - S. 369.
Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 244.
Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 3. - Bratislava : Veda, 1978. - S. 383.

221.

1075 – prvá písomná zmienka o obci Žitavany; – 950. výročie

Literatúra: Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 224 a 254-256.
Oslavy 940. výročia prvej písomnej zmienky o obci Žitavany. - Fotogr. In: Naše Žitavany. - Roč. IX, č. 1 (2015), s. 2.
Zo Zlatých Moraviec do Topoľčianok / Ján Bábik. - Fotogr. In: Krásy Slovenska. - Roč. 94, č. 7-8 (2017), s. 30-33.

222.

1165 – prvá písomná zmienka o obci Slepčany; – 860. výročie

Literatúra: Slovník slepčianskeho nárečia / Pavol Koprda. - [1. vyd.]. - Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2018. - 314 s.
Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 3. - Bratislava : Veda, 1978. - S. 49.
Slepčany lákajú bežcov / (KI). In: My [Nitrianske noviny]. - Roč. 3, č. 181 (2023), s. 37.

223.

1235 – prvá písomná zmienka o obci Bádice; – 790. výročie

Literatúra: Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 220.
Zobor-vidék története = Dejiny Podzoboria / Pintér Beáta ; [preklad László Angyal, Sándor Pintér]. - 1. vyd. - Budapest : Gondolat Kiadó, 2018. - S. 55-70.

224.

1240 – prvá písomná zmienka o obci Dolné Krškany. V súčasnosti miestna časť mesta Nitry. V roku 1974 sa pripojili k mestu Nitra; – 785. výročie

Literatúra: Archeologický výskum v Dolných Krškanoch / Jozef Ďuriš. In: Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 2008. - Nitra : Archeologický ústav SAV v Nitre, 2011. - S. 82-83.
Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 155.
Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 1. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 335-336.

225.

1240 – prvá písomná zmienka o obci Horné Krškany. V súčasnosti miestna časť mesta Nitry; – 785. výročie

Literatúra: Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 155.

226.

1265 – prvá písomná zmienka o obci Horný Ohaj. V súčasnosti miestna časť mesta Vrábce; – 760. výročie

Literatúra: Cesta do vinogradov : vo vinogradoch a pri víne v Strednej Nitre a Dolnej Žitave / Robert Žilík. - [1. vyd.]. - [S.l.] : DJSP, 2020. - 252 s.
Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 1. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 445.

227.

1265 – prvá písomná zmienka o obci Šurianky; – 760. výročie

Literatúra: História obce Šurianky / Gabriela Ambrová ; [foto: Marta Novotná, Elena Hronská]. - Šurianky : Obecný úrad, 1995. - 121 s.
Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 219.
Šurianky a Emödyovci : Šurianky v rokoch 1880 - 1948 / Štefan Košlab. - [1. vyd.]. - [Šurianky : Štefan Košlab, 2015]. - 220 s.

228.

1265 – prvá písomná zmienka o meste Vráble; – 760. výročie

Literatúra: História cisárskej pevnosti Vráble / Ľuboš Trubíni ; Tibor Lieskovský. - 2. vyd. - Vráble : Fontis - občianske združenie, 2019. - 343 s.
Historický zošit : Vráble / András Csuthy ; Ľuboš Trubíni, Viktor Tomčányi, Darina Vallová. - [1. vyd.]. - Vráble : Mestský úrad, 2022. - 68 s.
Osobnosti mesta Vráble / Eva Dóriová. - 1. vyd. - [S.l. : s.n., 2021]. - 97 s.
Stredoveké Vráble : zbierka stredovekých listín z Vrábeľ a okolia a ich výklad / Ľuboš Trubíni. - [1. vyd.]. - Vráble : Fontis, 2022. - 167 s.

229.

1275 – prvá písomná zmienka o obci Machulince; – 750. výročie

Literatúra: Machulince : na prelome 20. a 21. storočia / Ondrej Valach. - [1. vyd.]. - Machulince : Obecný úrad Machulince, 2019. - 96 s.
Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 224 a 256.
Bežci do Machuliniec / (KI). - Fotogr. In: My [Nitrianske noviny]. - Roč. 3, č. 185 (2023), s. 41.

230.

1275 – prvá písomná zmienka o obci Neverice; – 750. výročie

Literatúra: Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 2. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 294.
Cestná sieť a mýtné stanice na Požitaví v období stredoveku / Peter Ivanič. In: Studia Historica Nitriensia. - Roč. 20, č. 2 (2016), s. 419-430.

231.

1275 – prvá písomná zmienka o obci Volkovce; – 750. výročie

Literatúra: Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 3. - Bratislava : Veda, 1978. - S. 280.
Volkovce 1275 - 2000 : monografia obce / Ladislav Mlynka a kol. - Bratislava : Kartprint, 2000. - 228 s.

232.

1275 – prvá písomná zmienka o obci Tekovské Nemce; – 750. výročie

Literatúra: Na ťích Ňenciach bubnuvali- : (zbierka ľudových piesní z Tekovských Nemiec) / Angela Havranová a kolektív. - 1. vyd. - Tekovské Nemce : Obecný úrad, 2012. - 160 s.
Tekovské Nemce : monografická historicko - národopisná publikácia o obci / Zostavovatelia : Vincent Janček, Angela Havranová. - Tekovské Nemce : Obecný úrad, 2008. - 304 s.

233.

1295 – prvá písomná zmienka o obci Malé Vozokany; – 730. výročie

Literatúra: Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 229-232.
Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 2. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 223-224.

234.

1345 – prvá písomná zmienka o obci Mankovce; – 680. výročie

Literatúra: Ej, hora, hora : zbiierka slovenských ľudových piesní : Mankovce, Martin nad Žitavou, Zlatno ; [zostavili Marián Járek, Jana Zákopčanová]. - 1. vyd. - Nitra : Krajské osvetové stredisko, 2018. - 124 s.
Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 2. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 229.

235.

1355 – prvá písomná zmienka o obci Nová Ves nad Žitavou; – 670. výročie

Literatúra: Encyklopédia miest a obcí Slovenska / [Mária Adamová...[et al.] ; zostavovateľ Peter Süle, Peter Šüle ml.]. - 1. vyd. - Lučenec : PS-Line, 2005. - S. 277.
Sakrálne pamiatky Nitrianskeho samosprávneho kraja : kostoly : pútnické miesta : kalvárie. - 1. vyd. - [Nitra : s.n., 2019]. - S. 19.

236.

1390 – prvá písomná zmienka o obci Malé Zálužie; – 635. výročie

Literatúra: Družstevníctvo v Malom Záluží : rodná dedina včera a dnes. - [1. vyd.]. - Malé Zálužie : OZ LABUŤ, 2018. - 47 s.
Malé Zálužie / Jaroslav Čukan. - Malé Zálužie : Obecný úrad ; Nitra : Filozofická fakulta UKF, 2000. - 145 s.
Spomienky na (ne)dávnu minulosť v Malom Záluží ; [autori textov Michala Dubská...[et al.] ; autori ilustrácií Viliam Fúška...[et al.] ; autori fotografií Barbora Rajtárová...[et al.]]. - [1. vyd.]. - Malé Zálužie : Oz Labuť, 2016. - 36 s.

237.

1400 – prvá písomná zmienka o obci Ivanka pri Nitre; – 625. výročie

Literatúra: Dejiny Ivanky pri Nitre / Peter Keresteš. - Nitra ; Bratislava : Cad Press, 2003. - 288 s.
Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 200-201.

238.

1600 – po roku 1600 nachádzame písomnú zmienku o poštovom spojení cez mesto Vráble. Spoj slúžil aj pre hlásenia o pohybe vojsk v stolici; – 425. výročie

Literatúra: Vráble na prelome tisícročí / Jozef Trubíni & Mikuláš Marko a kolektív. - 1. vyd. - [S.l.] : Liečreh Gúth, 2001. - S. 32.

239.

1715 – 9. novembra vznikol Kňazský seminár svätého Gorazda - prvý, historicky doložený ústav na výchovu kňazov v Nitre; – 310. výročie

Literatúra: Kňazský seminár v Nitre / pripravil Sebastián Kavecký. - Fotogr. In: Gorazd. - Roč XXVI, č. 3 (2015), s. 9-11.
80. výročie Bohosloveckej fakulty / Michal Beňo. - Fotogr. In: Gorazd. - Roč XXVII, č. 3 (2016), s. 26-27.

240.

1750 – rakúsky sochár Martin Vogerle vytvoril pred areálom Nitrianskeho hradu najväčšie barokové súsošie Nitry - Máriu Immaculatu (morový stĺp) na pamiatku morových epidémií v rokoch 1710 a 1739 – 1740; – 275. výročie

Literatúra: Slovenský biografický slovník. - Zv. 6.: T-Ž. - Martin : Matica slovenská, 1994. - S. 303.
Sochy v našom meste (2) / Štefan Valent. In : Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 7, č. 2 (1983), s. 21-23.

241.

1820 – bola postavená monumentálna socha Atlanta (Corgoň) na nároží tzv. Kluchovho paláca v Nitre. Autorom je slovenský sochár Vavrinec Dunajský z Ľubietovej; – 205. výročie

Literatúra: Sochy v našom meste (2) / Štefan Valent. In : Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 7, č. 2 (1983), s. 21-23.

242.

1875 – vznikla v jednej miestnosti s 20 posteľami prvá nemocnica v Zlatých Moravciach; – 150. výročie

Literatúra: 120 rokov nemocnice Zlaté Moravce. - Zlaté Moravce : Nemocnica s poliklinikou, [1990]. - 22 s.
Dejiny zlatomoravskej Mestskej nemocnice / Peter Klimant. - Fotogr. In: Tekovské noviny. - Roč. XXVII, č. 2 (2017), s. 9.

243.

1885 – 30. novembra bola v Nitre slávnostne otvorená Diecézna knižnica; – 140. výročie

Literatúra: Dedičstvo otcov zachovaj nám Pane... : Diecézna knižnica v Nitre - archa duchovného dedičstva Nitrianskeho biskupstva / Marta Dukátová. - Fotogr. In: Gorazd. - Roč. XXVI, č. 3 (2015), s. 21-23.
100 rokov historickej knižnice / Lívia Fábryová. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 10, č. 1 (1986), s. 21.

244.

1895 – vznikla v Nitre prvá mestská telefónna ústredňa a telegrafný úrad; – 130. výročie

Literatúra: Stará pošta / Pavol Takáč. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 4, č. 6 (1980), s. 25.

245.

1900 – slávnostne otvorili Župné múzeum Nitrianskej župy v Nitre; – 125. výročie

Literatúra: Nitra - mesto múzeí a galérií ; [A. Lörinčová a kol. ; foto P. Rafaj, F. Kolář]. - [1. vyd.]. - Nitra : Mesto Nitra, 2012. - [22 s.]
Cez známky približujú históriu mesta i solúnskych bratov / Dominika Cunevová. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 29, č. 29 (2020), s. 17.

246.

1910 – Július Gisser pripravil slnečný kúpeľ v Nitre, prvý v Uhorsku; – 115. výročie

Literatúra: Na kúpajúcich sa dozerali žandári : v Nitre pred sto rokmi otvorili prvý slnečný kúpeľ v Uhorsku / Miriam Hojčušová. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 19, č. 24 (2010), s. 4.

247.

1925 – založenie Dobrovoľného hasičského zboru v Rišňovciach. V obci Rišňovce je najstaršou organizáciou; – 100. výročie

Literatúra: 95. výročie založenia Dobrovoľného hasičského zboru v Rišňovciach : 1925 - 2020 ; [zostavovatelia Jozef Rehuš a Helena Ziburová ; fotografie Maroš Bobák, Andrej Jurena]. - 1. vyd. - Nitra : Enars, 2020. - [27] s.

248.

1925 – vznik misijného múzea v Nitre na Kalvárií. Po likvidácii reholí v roku 1950 zaniklo. Obnovené bolo v auguste 1996. Vysvätil ho Mons. František Rábek, vtedajší pomocný nitriansky biskup; – 100. výročie

Literatúra: Opäť máme misijné múzeum / T.H. - Fotogr. In: Katolícke noviny. - Roč. 111, č. 36 (1996), s. 3.

249.

1930 – 8. júna slávnostne otvorili v Nitre prvé záhradné kino na Slovensku, malo 250 miest; – 95. výročie

Literatúra: Päťdesiatiny zvukového filmu / Ladislav Martinček. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 4, č. 10 (1980), s. 23-24.

V prvom záhradnom kine Nitrania tancovali / Miriam Hojčušová. - Fotogr. In: Nitrianske noviny My. - Roč. 20, č. 28 (2011), s. 7.

250.

1930 – sa začala činnosť Základnej umeleckej školy (ZUŠ) Jozefa Rosinského v Nitre. Činnosť školy, prvej umelecko-vzdelávacej inštitúcie v meste, sa začala na Piaristickej ulici v dvoch miestnostiach so 75 žiakmi; – 95. výročie

Literatúra: Základná umelecká škola Jozefa Rosinského v Nitre / Slavomíra Ďurišová. In: Nitrianske noviny. - Roč. 15, č. 22 (2006), s. 28.

ZUŠ Jozefa Rosinského: umenie pre radosť, profesionalita a tradícia / (RE). In: My Nitrianske noviny. - Roč. 19, č. 20 (2010), s. 13.

251.

1930 – vznik futbalového klubu vo Veči (mestská časť mesta Šaľa); – 95. výročie

Literatúra: Fragments z histórie FK Veča : večiansky futbal oslavuje 90. narodeniny / Miroslav Demín. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XXV, č. 7-8 (2020), s. 21.

252.

1945 – 16. marca nemeckí fašisti vypálili partizánsku obec Skýcov v okrese Zlaté Moravce; – 80. výročie

Literatúra: Skýcovská dráma sa nesmie opakovať / Mikuláš Gál. In: Nitriansky hlas. - Roč. 21, č. 11 (1980), s. 2.

253.

1945 – 30. marca bolo mesto Nitra oslobodené od nemeckých fašistov; – 80. výročie

Literatúra: Ako prebiehalo oslobodenie Nitry pred 65 rokmi / (SY). In: Nitra. - Roč. XXXV, č. 5 (2010), s. 3.

Písal sa 30. marec 1945 / Karol Jedlička. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 2, č. 3 (1978), s. 12-14.

254.

1950 – 14. januára bola slávnostnou premiérou hry Kozie mlieko začatá činnosť Krajského divadla v Nitre; – 75. výročie

Literatúra: Divadlo Andreja Bagara v Nitre 70 : 1949 - 2019 / [Miroslav Ballay...[et.al.] ; zostavila Slavka Cívánová]. - 1. vyd. - Nitra ; Bratislava : Divadlo Andreja Bagara v Nitre, Divadelný ústav v Bratislave, 2019. - 319 s. Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 2.: M-Ž. - Bratislava : Veda, 1990. - S. 612.

255.

1955 – vznikla obec Báb zlúčením Veľkého a Malého Bábu. Prvá písomná zmienka o Veľkom Bábe sa datuje od roku 1156, kedy sa nazýval Bab. História Malého Bábu sa datuje od roku 1365, kedy sa nazýval Wybaab; – 70. výročie

Literatúra: Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 1. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 111.

256.

1960 – 1. júla sa stalo Bábkové divadlo v Nitre samostatnou umeleckou inštitúciou. V marci 2009 bolo premenované na Staré divadlo Karola Spišáka v Nitre; – 65. výročie

Literatúra: Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 1.: A-L. - Bratislava : Veda, 1989. - S. 51-52.
Divadlo má senzorickú miestnosť, určená je deťom / Miriam Hojčušová. - Fotogr. In: My [Nitrianske noviny]. - Roč. 3, č. 181 (2023), s. 5.
Staré divadlo nesie meno režiséra a riaditeľa Karola Spišáka / Ľudmila Synaková. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXIV, č. 4 (2009), s. 1.

257.

1960 – vznikla obec Hruboňovo spojením obcí Výčapky (r. 1247) a Sul'aný (r. 1296); – 65. výročie

Literatúra: Encyclopaedia Beliana. - Zv. 6.: His-Im. - Bratislava : Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2010. - S. 251-252.
Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 1. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 466.

258.

1960 – vznikla obec Podhorany zlúčením samostatných obcí Sokolníky (r. 1113), Mechenice (r. 1113) a Bádince (r. 1235); – 65. výročie

Literatúra: Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 2. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 403.
Kultúrne pamiatky v Podhoranoch / Magdaléna Bogyová. - Fotogr. In: Podhoranský spravodaj. - Č. 4 (2011), s. 5-6.
Podhorany vznikli zlúčením troch menších obcí / Renáta Chosraviová. In: My Nitrianske Noviny. - Roč. 15, č. 33 (2006), s. 9.

259.

1960 – vznikla v Nitre Stredná poľnohospodárska škola technická (SPTŠ), dnes Stredná odborná škola veterinárna; – 65. výročie

Literatúra: Poľnohospodárske školstvo včera a dnes / Pavol Takáč. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. V, č. 1 (1981), s. 24-25 a 31.

260.

1965 – 1. septembra bolo vytvorené Gymnázium na Párovskej ulici; – 60. výročie

Literatúra: Gymnázium, Párovská ul. Nitra - 20 rokov / Zost. Magdaléna Gajdošová. - [Nitra] : [Gymnázium Nitra, 1985]. - 45 s.
Párovské gymnázium má nové ihrisko / (DC). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 29, č. 9 (2020), s. 13.

261.

1965 – začala v Nitre svoju činnosť Nitrianska galéria; – 60. výročie

Literatúra: Nitra - mesto múzeí a galérií ; [A. Lörinčová a kol. ; foto P. Rafaj, F. Kolář]. - [1. vyd.]. - Nitra : Mesto Nitra, 2012. - [22 s.]
Nitrianska galéria opäť úspešná - je druhou najlepšou na Slovensku / Jana Černáková. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 25, č. 21 (2016), s. 10.

262.

1970 – sa uskutočnil prvý ročník Akademickej Nitry - medzinárodné stretnutie študentov a festival folklórnych súborov; – 55. výročie

Literatúra: Akademická Nitra / Daniela Wolfová. In: Nitra. - Roč. XXVI, č. 7-8 (2002), s. 35.
Z histórie Akademickej Nitry / Ondrej Debrecéni. In: Poľnohospodár. - Roč. 54, č. 19-20 (2010), s. 5.

263.

1990 – 27. augusta bola zriadená prvá diecézna katolícka škola na Slovensku s úradným názvom Základná škola svätého Gorazda v Nitre; – 35. výročie

Literatúra: 10 rokov Základnej školy sv. Gorazda : 1990 - 2000. - Nitra : Základná škola sv. Gorazda, [2000]. - 69 s.
Čo ste možno nevedeli : naša Základná cirkevná škola sv. Gorazda / M. Malík. In: Chrenovské zvesti. - Roč. 5, č. 1 (2007), s. 2-3.

264.

1990 – 19. decembra oficiálne začal svoju činnosť Literárny klub Janka Jesenského v Nitre; – 35. výročie

Literatúra: Dvadsať rokov Literárneho klubu Janka Jesenského v Nitre / [zostavili Eva Ruthová, ; Dana Stančevová]. - 1. vyd. - Nitra : Enars, 2010. - 46 s.
Literárny klub v Nitre má nové vedenie / MB. - Fotogr. In: My [Nitrianske noviny]. - Roč. 3, č. 81 (2023), s. 6.
Z večerov pri fontáne vznikol klub : Literárny klub Janka Jesenského oslávil 15. narodeniny / (sy). In: Nitra. - Roč. 31, č. 2 (2006), s. 26 - 27.

265.

1990 – vznikla v Nitre vokálna skupina Close Harmony Friends, interpretujúca rock, pop, jazz a gospel štýlu bez hudobných nástrojov; – 35. výročie

Literatúra: Hudobný život v Nitre (Sondy do novšieho a súčasného obdobia) / Helena Červeňová. In: Nitra, naša Nitra - : literáti, divadelníci, hudobníci a výtvarníci jubilujúcemu mestu / [z príspevkových materiálov zostavil, predslov, sprievodné texty a poznámky o autoroch napísal alebo upravil Ján Kopál]. - 1. vyd. - Nitra : Nitrianske tlačiarne, 1998. - S. 182.
Vokálna kapela z Nitry vydala nové CD / Dominika Cunevová. - Fotogr. In: My [Nitrianske noviny]. - Roč. 1, č. 1 (2021), s. 15.

266.

1995 – 13. januára bol slávnostne otvorený Dom Matice slovenskej v Nitre; – 30. výročie

Literatúra: Dom Matice slovenskej v Nitre pozýva na výstavu venovanú generálovi Štefánikovi / (DC, TS). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 29, č. 23 (2020), s. 8.

267.

1995 – pôsobí v Nitre Súkromná základná umelecká škola ARS Studio. Študenti školy sa prezentujú na rôznych súťažiach na Slovensku i v zahraničí; – 30. výročie

Literatúra: Džezový večer v réžii ARS Studia / Ludmila Synaková. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXII, č. 6 (2007), s. 28.
SZUŠ Ars Studio už od nového školského roka pôsobí v nových priestoroch. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 25, č. 34 (2016), s. 10.

268.

1995 – 22. januára vznikol v Zlatých Moravciach nový futbalový oddiel - FC ViOn. Majiteľom je Viliam Ondrejka; – 30. výročie

Literatúra: FC ViOn : 25 rokov : 1995 - 2020 / Dušan Ondrejka ml. - 1. vyd. - Zlaté Moravce ; Vrable : FC ViOn, 2020. - 365 s.
ViOn zosadil Slovan z prvého miesta / Martin Kilian ml. - Fotogr. In: My [Nitrianske noviny]. - Roč. 3, č. 29 (2023), s. 39.

269.

2000 – 11. júna bol posvätený evanjelický chrám Kostol Svätého Ducha v Nitre. Chrám sa začal stavať v apríli 1996. Základný kameň bol položený na Vianoce v roku 1995; – 25. výročie

Literatúra: V chráme Svätého Ducha majú organ z Rakúska / (ČE). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 19, č. 44 (2010), s. 16.
V Nitre posvätili evanjelický kostol / (tasr). In: Nový deň. - Roč. 2, č. 134 (12.6.2000), s. 2.

270.

2005 – v septembri bola otvorená v Nitre Súkromná základná umelecká škola TRALAŠKOLA; 20. výročie

Literatúra: Profesionálne umenie inšpiruje / (TS). - Fotogr. In: My [Nitrianske noviny]. - Roč. 3, č. 33 (2023), s. 8.
Tralaškola je priestorom pre umenie. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 25, č. 35 (2016), s. 11.
Tralaškola je výzvou k tvorivosti / Jana Černáková. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 22, č. 35 (2013), s. 10.

271.

2005 – pôsobí bubenický orchester Campana Batucada v Tralaškole v Nitre. Je prvou školou samby na Slovensku a držiteľom oficiálneho rekordu Najväčší bubenický orchester. Je organizátorom CAMPANA FESTU; – 20. výročie

Literatúra: Bubnovali aj deti zo škôl / [autor] (ČE). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 23, č. 46 (2014), s. 15.
Campana Batucada bubnovala v Dubaji / Jana Černáková. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 19, č. 8 (2010), s. 14.
Krv v žilách vám rozprúdi exotická Latinoshow / Jana Černáková. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 25, č. 9 (2016), s. 11.
Spojenie troch podujatí prinesie bábky, verklíky, bubnovú šou aj známe kapely / (TS). In: My [Nitrianske noviny]. - Roč. 1, č. 1 (2021), s. 15.

MDT : 015(437.622):929
NÁZOV : Kalendár výročí osobností a udalostí okresov Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce na rok 2025
PODNÁZOV : Súpis jubilujúcich osobností a udalostí okresov Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce
ZOSTAVOVATEĽ : Mgr. Zuzana Mičúchová
ZODP. REDAKTOR : Ing. Slavomíra Krasňanová, riaditeľka Krajskej knižnice Karola Kmeťka v Nitre
MIESTO VYDANIA : Nitra
ROK VYDANIA : 2024
VYDAVATEĽ : Krajská knižnica Karola Kmeťka v Nitre
NÁKLAD : 10 kusov

ISBN 978-80-85143-90-4
EAN 9788085143904